

*Prof. Dr. Saim Sakaoğlu'nun "Karaca Oğlan" Adlı
Eserinin Bilimsel Eleştirisi*

*Scientific Criticism of Prof. Dr. Saim Sakaoğlu's Achievement By The
Name of Karacaoğlan*

Orhan YAVUZ *

Özet

Bu çalışmada, Prof. Dr. Saim Sakaoğlu'nun 1030 sayfalık Karaca Oğlan adlı kitabı; anlatım bozuklukları, cümle kusurları, bilgi yanlışları; vezin, redif, kafiye, anlam hataları; metin tespiti ve tamiri ile özellikle sözlük kısmının, sözlük tertip usulüne göre hazırlanıp hazırlanmadığı hususları dikkate alınarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler

Karaca Oğlan, redif, kafiye, sözlük, metin tamiri, anlatım bozuklukları

Abstract

This study covers the criticism of the 1030 page-book of Prof. Dr. Saim Sakaoğlu by the name of Karacaoğlan, its narration defects, sentence defects, informative mistakes, rhymes, letter, semantic defects, rewriting, amendment and the investigation on the case whether its glossary was promoted in conformity with the rules of glossary building or not.

Key Words

Karaca Oğlan, rhyme, letter, glossary, amendment, narration defects.

* Yard. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Rektörlüğü, Türk Dili Bölümü Başkanı.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden diploma alan; Türk Dili Kurumu (1983-2001), Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, İLESAM, Folklor Araştırmaları Kurumu vb. kurumların üyesi olan; Asya, Avrupa ve Amerika kıtalarında çeşitli bilimsel toplantılara katılıp bildiri-ler sunan; kitapları, makaleleri ve bildirileri aynı kıtalarda İngilizce, Almanca, Makedonca ve Japonca olarak yayınlanan; 39 (Karaca Oğlan ile bu sayı 40 oldu) kitabı bulunan Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi, Bölümün Halk Edebiyatı, Halk Bilimi ve en önemli Kompozisyon derslerinin hocası Prof. Dr. Saim Sakaoğlu'nun "ömrümü verdiğim" dediği, hararetle beklenen 1030 sayfalık Karaca Oğlan adlı kitabı nihayet yayınlandı. [Prof. Dr. Saim Sakaoğlu, **Karaca Oğlan**, Akçağ Yayınları 632, Ankara 2004). Kitap 25 bölüm ile Şiirler, Sözlük, Dizinler ve Ekler başlıklarıyla birlikte 29 ana bölümden oluşturulmuştur.]

Biz kitap üzerindeki bu çalışmamızda sıradan bir kitap tanıtımı yapmayacağız, hocalarımızdan aldığımız terbiye gereğince bilimselliğin sınırları dışına çıkmadan eserin ilk sayfasından başlayarak sonuna kadar eleştirel bir gözle değerlendirmelerde bulunacağız. Takip etmenin kolaylığı açısından, gördüğümüz hataları ayrı ayrı kategorilere ayırmadan sayfa numaralarını dikkate alarak vereceğiz. Böylece ilk sayfasından son sayfasına kadar Sakaoğlu'nun kitabını okuyarak yapılan yanlışlıkları somut bir şekilde ortaya koyacağız.

Yazarın, içindekiler bölümünde "On Dokuzuncu Bölüm" üst başlığı ve "Türk Lehçelerinde Karaca Oğlan" alt başlığı adı altında, kendine göre 8 Türk Lehçesini sıraladığı görülmektedir. Ancak verilen adların hepsi ülke adıdır. Azerbaycan'daki Türkçenin adı Azerî Türkçesi veya Azerbaycan Türkçesidir. Kosova'da, Makedonya'da, Bulgaristan'da, Türkiye Türkçesinin uzantıları konuşulmaktadır. Buralarda konuşulan Türkçe, Türkçenin ayrı bir lehçesi değildir, olamaz. Bu şekildeki adlandırmalara dikkat etmek gerekir.

Bölümündeki "Kompozisyon" derslerini yaklaşık 10 yıldır veren Prof. Dr. Sakaoğlu'nun "Ön Söz" mahiyetindeki "Bu Kitap Üzerine" başlığı (s.13) altındaki 2. paragrafta birbirini takip eden "Özellikle son 7-8 yıldan beri de her ders yılının başında bir buçuk aylık bir bölümü Karaca Oğlan'a ayırarak, öğrencilerime bir âşığın nasıl incelenmesi gerektiğini öğretmeye çalışıyorum. Bir yandan da onunla ilgili bütün bilgi ve belgeleri topluyordum." cümlelerindeki fiil uyumu, hocamızın Kompozisyon derslerinde ne kadar verimli olduğunun ilk pırıltıları olarak karşımıza çıkmaktadır. Kitap hakkındaki tespitlerimiz aşağıda maddeler hâlinde verilmiştir.

1- Ne söylendiği açık olmayan, karmaşık ve muhteşem bir cümle örneği (s.17):

“Fuat Köprülü’nün 1914 yılında İkdam gazetesinde yayınladığı dizi yazısının yedincisinde ilk defa adını andığı âşığıımızın (25 Nisan 1914), ilk şiiri de takip eden yazısında (2 Mayıs 1914) yayımlanır.”

2- 17. sayfada: *“Konunun gündeme geliş şeklini ve örnek dördlüğü Köprülü’den aynen alıyoruz; o da Lâtîfî tezkiresinden [953/1546] almıştır.”* şeklinde bir cümle ile karşılaşıyoruz.

Bildiğimiz kadarıyla Lâtîfî Tezkiresi yayınlanmıştır. Sayın hocamız niçin asıl kaynağa müracaattan kaçınmıştır? Ulaşmamış mıdır, gerek mi görmemiştir? (Bk. Yard. Doç. Dr. Rıdvan Canım; **Latîfî, Tezkiretü’ş-Şuara ve Tabsiratü’n-Nuzamâ**, AKM Yay., Ankara, 2000.)

3- Sayın Sakaoğlu; halk şairleri, saz şairleri, halk şiiri üzerine yazılarıyla, araştırmalarıyla ve bu hususlarda üstatlığıyla tanınır. Biraz sonra Köprülü’den aldığı bir dördlükteki ufak bir hata üzerinde duracağız. Buna benzer belki yüzlerce, düzeltilmesi gereken (bilhassa metin kısmında) hata vardır. Yukarıda zikrettiğim hususlarda üstat(!) olan Sayın Sakaoğlu hocamız niçin düzeltmelere gitmemiştir? Kendilerine sorulduğunda *“benim aldığım yerlerde o şekilde idi”* deyip kaçamaz. Zira kendisi kitabının 238. sayfasında Sayın Prof. Dr. İlhan Başgöz’ü bir yanlışından dolayı (Sn. Başgöz Türkmeneyi iyi bilmediğini söylemesine rağmen) acımasızca eleştirmekte, onu lise öğrencilerinin seviyesinde bile görmemektedir.

Şimdi halk şiiri üstadı, halk edebiyatı Profesörü Sayın Sakaoğlu’nun meslektaşı Prof. Dr. İlhan Başgöz için söylediklerini okuyalım:

*“Başgöz bu yazısında; mısralar, beyitler, dördlükler ile 19. ve 20. şiirlerin de tamamını vermektedir. Ancak yazısında Türkmeneyi iyi bilmediğini söyleyen Başgöz, bazı yerleri yanlış okumuştur. Özellikle hece eksiklikleri gibi kolayca fark edilebilen hatalara düşmemeliydi. Meselâ, **aralaşgan** kelimesi **uruşgan** olarak okunmuştur (1/3). Anlamı olduğu kadar hece ölçüsünü de etkileyen bu tür bir hatayı fark etmemek elbette **bağışlanamaz**. Lise öğrencilerinin bile kolayca yakalayabileceği bu tür hataları Başgöz’ün fark etmemesi Türkmeneyi bilmemesi ile açıklanamaz.”*

Yukarıda da belirttiğim gibi aynı şekildeki veya benzeri durumlar Sakaoğlu’nda da vardır, hem de yüzlerce defa vardır. Örneklerini de ileriki sayfalarda göreceksiniz.

Ben Sayın Prof. Dr. Başgöz’ü tanımam, görmedim, bilmem de. Onun savunuculuğunu da yapmayacağım. Fakat Başgöz’e *“Başgöz’ün fark etmemesi, Türkmeneyi bilmemesiyle açıklanamaz”* şeklindeki son ifadesiyle Sakaoğlu ne demek istemiştir? Bunu siz okuyucuların ve Sayın Başgöz’ün takdirlerine bırak-

yorum. Ayrıca üzerinde durduğumuz Sakaoğlu'nun bu çalışmasındaki durumu, onun yerini ve bilimdeki değerini göstermek açısından dikkat çekicidir. Karaca Oğlan Türkiye Türkçesiyle çalıp söylemiştir. Hem de halkın konuştuğu dille kendini anlatmıştır.

Bu durumlar göz önüne alındığında Sayın Prof. Sakaoğlu'nu başışlayan olacak mıdır? Verdiği, Karaca Oğlan'ın 500 şiirindeki hece, durak, kafiye, redif, anlam ve bilgi yanlışlıkları nasıl başışlanacaktır. Bunlar onun unvanına yakışır yanlışlar değildir. Bir değil, on değil, yüz değil belki binlere varan örnekler.

17. sayfanın sonundaki dörtlüğün ilk mısrasındaki "irgördük" kelimesi "irgürdük" şeklinde düzeltilmelidir. İrgür-: "ulaştır-, yetiştir-" anlamında olup <ir-gür-dü-k şeklinde kök ve eklerine ayrılır. İr- fiil kökü, -gür- fiilden fiil yapma eki, -dü görülen geçmiş zaman eki, -k çok. 1. şahıs eki. Buradaki -gur-, -gür- ettirgenlik (fiilden fiil yapma) ekinin Türkçenin hiçbir devir ve sahasında -gor-, -gör- şeklinde kullanıldığı tespit edilmemiştir. Zaten Türkçenin ünlü uyumları da ekin -gur-, -gür- olmasını gerektirmektedir. 18 yıl gibi uzun bir müddet Türk Dil Kurumunun üyesi olan, geçmişinde Türk Dilinden bitirme tezi yaptığını sık sık söyleyen, hatta Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne Türk Dili asistanı olarak giren; bırakın bunları, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü tahsili alan birisinin, bir öğrencinin, kısacası Saim Sakaoğlu'nun bu hususu bilmesi ve düzeltmesi gerekmez miydi?

4- 20. sayfanın 5. paragrafında: "Yalçın'ın yazısını okuyunca tenkit denilebilecek bir noktanın olmadığını görüyoruz." cümlesi yer almaktadır.

Bilindiği gibi "tenkit" bir edebî türdür. Tenkit müspet veya menfî olabilir. Türk Dil Kurumu üyesi Sayın Sakaoğlu'nun, edebiyat tahsili gören hocamızın tenkitten anladığı, kelimenin olumsuz yönde olan anlamıdır. Yukarıdaki cümlesinden Sakaoğlu'nun yapıcı tenkitten haberinin olmadığı anlaşılmaktadır.

5- Onun aynı sayfanın 6. paragrafında yer alan "Bu yazı, aşağıda anacağımız Köprülü'nün ikinci yazısına geniş ölçüde aktarılmıştır." şeklindeki cümlesi, sanki Köprülü kendisi aktarmamış da başkası onun yazısının içine sokuşturmuştur, anlamını vermektedir.

Söz konusu cümle yukarıda da ifade ettiğimiz gibi 10 yılı aşkın bir süredir Kompozisyon derslerine giren hocamızın: "Bu bölümde Kompozisyon derslerini sadece ben verebilirim ..." cümlesiyle ne güzel uyum içerisindedir!

6- Sakaoğlu Hoca kitabında Karaca Oğlan mahlâslı iki âşığın olduğundan söz ederek her iki şairi de mahlâslarının aynı olması münasebetiyle "adaş" olarak göstermektedir. Adaş aynı ismi taşıyanlara denir. Adlar üzerine kitabı da bulunan TDK üyesinin "adaş" ve "mahlâstaş" kelimelerini ayıramaması, daha

yerinde bir ifadeyle “mahlâstaş” kelimesinin yerine “adaş” sözcüğünü kullanması “bağışlanamaz.” (s.20 ve çeşitli yerlerde onlarca defa).

7- Yine kitabının bir çok yerinde (msl. s. 20) “*konusuna ilk defa dokunan*” şeklindeki ibareler belâgat açısından sakıncalıdır. El ile dokunulur; meseleye, konuya temas edilir. Aradaki incelik, çok nazik olan hocamız tarafından ne üzücüdür ki fark edilememiştir, ısrarla kullanması da bunu bilmediğini göstermektedir. Bu, sade Türkçe kelime kullanma endişesiyle izah edilemez. Öyle olsaydı, *dokunmak* yerine *değınmek* kelimesinin kullanılması gerektiğini akıl edebilirdi.

8- 21. sayfada “*Köprülü’nün her iki tanıtmasında da yer alan başka bir “Karaca Oğlan” konusu araştırmacıları uzun uzun meşgul etmişse de bir ara kafaları karıştırmıştır.*” şeklinde bir cümle yer almaktadır.

Yukarıdaki cümleyi bir TDK üyesi, kompozisyon hocasına ben yakıştıramıyorum. Aynı paragrafın son cümlesi de ilgisiz, muallâkta kalan bir ifade olarak karşımıza çıkmaktadır.

9- 21. sayfadaki son paragrafın ilk cümlesi de üzerinde düşünülmesi gereken bir cümledir. Burada Köprülü’nün yazısı ve konusu verilmeliydi.

10- 22. sayfanın ilk satırlarında: “... *Ali Rıza Bey’in bu yazısında Ergun’un eseriyle ilgili sadece çok küçük bir gönderme vardır, o kadar.*” şeklindeki Sakaoğlu’nun ifadesi ilmîlikten uzaktır ve belâgat açısından da edebiyat profesörüne yakışmamaktadır.

11- 22. sayfada 2. paragraf: “...*Sonraları çeşitli araştırmalara konu olan Han Mahmut Hikâyesi’ne yer veren Ali Rıza Bey, bu hikâyenin sonunda Karaca Oğlan’a da “gayıpten zuhur ediyor” ifadesiyle göndermede bulunuyordu.*” Ali Rıza Bey’in Han Mahmut Hikâyesi’ni yayımladığı tarih, Sayın Sakaoğlu’nun doğumundan yıllarca öncedir. Yukarıya aldığımız cümlesinde, sanki o tarihte kendisi yaşıyor-muş ve hâdiseye şahit olmuş gibi bir anlam vermiştir. “Bulunuyordu.” kelimesinde herkesin, ilkokul öğrencilerinin bile bildiği görülen geçmiş zaman (hikâye) kullanılmıştır. Adı üzerinde olan ve Sayın Sakaoğlu’nun kullandığı bu zaman, bizzat hareketin konuşanın gözü önünde olduğunu ve sona erdiğini bildirir. Eskiler de bu zamanı, “şuhûdî mazi” yani şahit olunan geçmiş zaman olarak adlandırır. Acaba 1927 yılında olan hâdiseyi sayın Sakaoğlu’nun görülen geçmiş zamanda anlatması nasıl bir durumdur? 1939 doğumlu Hocamız 1927’de yaşıyor muydu? Sayın Karaca Oğlan yazarının çalışmasında gördüğümüz söz konusu bu gibi kullanışların sayısı da yine onlarca ile ifade edilebilir.

12- 22. sayfada sondan ikinci paragraf: Bu paragrafta yine değınmek, temas etmek anlamında güldüren, hoş olmayan bir “*dokunmak*” kelimesi kullanılmıştır.

13- 23. sayfada Sayın Sakaoğlu'nun söz konusu sayfanın ilk paragrafındaki "Bir uzun, bir kısa mısralardan oluşan şiirin üçüncü mısraları şöyledir." şeklindeki cümlesinde bir ilmîlikten uzaklık gözlenmektedir. "Bir uzun bir kısa mısralardan" yerine "yedekli mısralardan" demesi ilmî olurdu. Onun bu ifadesinden, kendi bilim dalındaki "yedekli koşma"lardan haberinin olmadığı anlaşılmaktadır.

14- 23. sayfada, 3. paragraf: "Biz, birden fazla olan Karaca Oğlanları ayrıca ele alacağız;" şeklindeki ifadede de sanki "birden az Karaca Oğlan" veya "bir Karaca Oğlan" gibi anlamlar sezinlemekteyiz.

15- 25. sayfada, 3. paragraf: Sakaoğlu Hoca'ya ait paragrafın son cümlesi şöyledir: "1836-1863 yılları arasında düzenlenen bir cönkte yer alan şiirin mahlâs beyti şöyledir:"

Kara oğlan der ki bağ-ı âlemde
Kudretten çekilmiş kaşlar kalemde
Vadem yetip gurbet ilde ölenide
Duyan düşmanlarım kurban ederler

Sakaoğlu'nun bu cümlesinden; yeni nazım şekillerini öğreniyoruz. Bizim bildiğimiz, şiirin yukarıda verilen parçası beyit değil, dördlüktür. Benim ilkokula giden oğlum Tuğrul'a: Dörtlük nedir? diye sordum. "İstiklâl Marşımızın bölümleri" karşılığını verdi, fakat beyti bilemedi. Lise son sınıf öğrencisi kızım Zümrüt ise her iki şekle de cevap verdi; beyit için: "Dîvan edebiyâtı nazım terimidir, ayrıca halk edebiyâtı ürünlerinden semaî, kalenderî gibi şiirler de beyitlerle yazılır" ifadesini kullandı.

"Acaba sayın halk edebiyâtı profesörü hocamıza beyit ve dördlük kelimelelerinin edebiyatımızda ne manaya geldiğini bilip bilmediğini sorsak saygısızlık mı etmiş oluruz?" diye düşünüyorum.

16- 26. sayfada Sayın Prof. Dr. Şükrü Elçin'den alınan bir dördlüğün ilk iki dizesinin verildiğini görüyoruz. Daha sonraki sayfalarda da onlarca defa karşılaştığımız ilk mısradaki "ider" kelimesi üzerinde durmak gerekmektedir. Sakaoğlu'nun almış olduğu dördlüğün ilk iki dizesi şöyledir:

Kara Oğlan ider âlemi
Dilberler altun madeni

...

Bilhassa çoğu üniversite mezunu olmayan (Türk Dili ve Edebiyatı) halk edebiyatı araştırmacılarının yanlış olarak kullandıkları **ider** kelimesi üzerinde durmak gerekir. İder: yapar, eder anlamında olup et-, it- fiilinin geniş zamanı olarak karşımıza çıkar. Bu kelime manaya dikkat edilirse **ider** değil **eydür** olmalıdır. Eytit (eyt-) fiilinin geniş zaman şekli olup daha çok “söyler”, “der” anlamlarında kullanılır. Sayın Saim Sakaoğlu hocamız bu kelimeleri düzeltmeliydi, diye düşünüyorum. Çünkü **başkalarının yanlış bizim doğrumuz sayılmama- lıdır**. Sayın Halk Edebiyatı Profesörü “Ben bunları, araştırmacıların yazdığı şekliyle aldım, değiştirmem uygun olmazdı” diyerek kaçamaz. Belki de **Tanıklarla Tarama Sözlüğü**’ne de yanlışlıkla giren fiilin “it- şekline de sığınmayı düşünebilir. **Tarama Sözlüğü**’ne de kelimenin bu şekilde alınmasına ve çok eskilerde fişlenip yazılmasına sebep olanların da fiili bilmemeleri yine bizim doğrumuz olamaz.

17- 26. sayfada; 4. paragrafın son cümlesinde iki defa kullanılan “gibi” sözcüğü cümlenin akışını bozmaktadır.

18- 28. sayfada; ilk paragrafta yer alan “Prof. Elçin’in bölüm arkadaşı”, ifadesindeki “bölüm arkadaşı” ibâresi her ne kadar aynı bölümde çalışmalar bile “öğrencisi” şeklinde olmalıdır.

19- 28. sayfanın sondan 4. paragrafında Başgöz’ün 19. yüzyılın Yozgatlı Karaca Oğlan’ına **dokunduğuna** şahit olmaktadır.

20- 28. sayfada; sondan 3. paragraf:

Sakaoğlu “Aynı Başgöz” demekle başka bir Başgöz daha olduğunu ihsas ettirmektedir. Paragrafın sonunda bir ünlem işareti de görünce sanki bir tahkir anlar gibi oluyorum. Bir de aynı paragrafın son cümlesindeki “iki adet Yozgatlı Karaca Oğlan” ifadesi tane ve adet kelimelerinin her zaman birbirlerinin yerine kullanılmayacağını anlatır gibi.

21- 30. sayfada başlığın üzerindeki, başlangıcı bir önceki sayfada olan paragrafta “Göksoy’un” kelimesiyle başlayan cümle muallâkta kalmakta, lüzumsuz gibi görünmektedir. Cümlenin başına “Buna” kelimesi konulursa cümleler arasındaki anlam bütünlüğü sağlanmış olur.

22- 30. sayfada yine aynı paragraftaki son cümle: “Yozgat ve çevresinde bulunan cönklerdeki Karaca Oğlan mahlâslı şiirlerin hemencecik Yozgatlı Karaca Oğlana bağlayıvermek doğru değildir; bunların farklı yöntemlerle araştırılması gerekir.” şeklinde olup bozuk bir cümle olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte “hemencecik” kelimesinin de kullanılması yakışık almamıştır.

23- 30. sayfada 3 numaralı başlık altındaki 3. paragrafta yine mahlâstaş olan âşıklara “adaş” denilmiştir.

24- Önceden de bahsettiğimiz bir zaman uyumsuzluğunu kendine o tarihte yaşıyor anlamı veren 33. sayfanın ilk paragrafının sonundaki “*Karaca Oğlan için şöyle diyordu:*” ibaresinde görmekteyiz. Burada diyen Sadettin Nüzhet Ergun’dur, söylediği tarih de 1927’dir. Sayın Sakaoğlu 1927 yılında Ergun’un yazdıklarını okumuş gibi anlaşıyor.

25- 34. sayfada, 5. paragrafın ilk cümlesindeki “*sunmuş*” kelimesi “*kazandırmış*” kelimesine yerini bırakmalıdır. Aynı sayfanın sonundaki “*sunulmuştur*” kelimesi de “*verilmiştir*” ile değiştirilmelidir.

26- 37. sayfada beyitler hâlinde verilen ilk şiir bir dördlük olmalıdır.

Alman dağlarından bir duman bürüdü

şeklindeki dördlüğün ilk mısralarını da nereden alırsa alınsın, Sayın Sakaoğlu’nun mana ve ölçü açısından

Alman dağlarını duman bürüdü

şeklinde düzeltmesi gerekirdi.

27- 37. sayfada dördlük olarak verilen ikinci şiirden hemen önceki cümle “*Şiirin ilk dördlüğünde zaten âşığın niyeti açıkça ortaya konulmaktadır.*” şeklindedir. Cümlede âşığın niyeti, onun kendi şiirinde başkası tarafından ortaya konulmaktadır, anlamı vardır. Sondaki “*ortaya konulmaktadır*” ibaresi “*görülme-ktedir*” şeklinde düzeltilmelidir.

28- 40. sayfada “*Oğuz*” kelimesiyle başlayan paragrafta mahlâstaş âşıklara “*adaş âşıklar*” denilmesine bir kere daha şahit oluyoruz.

29- 40. sayfada “*Yozgat*” kelimesiyle başlayan paragrafın son cümlesindeki “*bile hayatta olan*” kelimeleri “*doğmuş olan*” olarak düzeltilmelidir.

30- 41. sayfada ilk dördlükten önceki cümlede bulunan “*aitti*” ve “*mısralar vardı*” kelimelerinden 1929 yılında Sayın Sakaoğlu’nun okuyup anlayacak ve araştırarak yaşta olduğu bir kez daha anlaşıyor!

31- 43. sayfada “*Biz*” kelimesiyle başlayan paragrafın ilk cümlesindeki me-selâ kelimesi dâhil vb. iki çizgi (- -) arasına alınmalıdır.

32- 45. sayfada ilk paragrafın son kelimesinden, 1927 yılında Sakaoğlu’nun yine Ergun’un söylediklerine şahit olduğu anlaşılmaktadır. Paragrafın Sakaoğlu’na ait son cümlesi şöyledir: “*Ergun 1927’de, “Başlangıç”ta şöyle diyordu:*”

33- 45. sayfada, 4. paragraf; “*Önce hemen şunu söyleyelim, beytini aldığımız dördlük, Karaer’in de işaret ettiği gibi (Karaer, 1973:24) bu şiire ait değildir.*”

Eleştirimizin 15. maddesinde de hocamızın dörtlük için beyit ifadesini kullandığını söylemiştik. Yukarıdaki cümlesinde de dörtlükten aldığı iki dizeye beyit demesi, yine kendisinin beyit ve dörtlükten habersiz olduğunun bir delili olarak karşımıza çıkmaktadır.

34- 46. sayfada “...İmparatorluğun Rumeli ve Anadolu topraklarında yaşayan bir adaşının olduğunu elbette biliyordu.” ifadesinde sayın TDK üyesi hocamızın adaş ve mahlâstaş kelimelerinin manalarını bilmediğine bir kere daha şahit oluyoruz.

35- 46. sayfada sondan ikinci paragrafın ilk cümlesi “Öztelli, eserin yazılış tarihine bakarak 17. yüzyıla bağlanmaktadır.” şeklindedir ve cümle neyi sorusuna cevap verecek bir nesne istemektedir. Kompozisyon derslerinde ifade bozukluklarına örnek gösterilecek bir cümle (!) çeşidi ile karşı karşıyayız.

36- 48. sayfada ilk paragrafın son cümlesi “Çukurovalı’nın yeni yeni tanınması, Ufkî’nin batıya daha yakın olması bizde böyle bir kanaatin doğması sağlanmıştır.” şeklinde olup kompozisyon hocası Sakaoğlu’na yakışan bir ifade olarak karşımıza çıkmaktadır.

37- 48. sayfanın 4. paragrafındaki ikinci cümlede 129a-130b, 131b-133a 133b-134a... gibi yazma bir eserin sayfaları arasındaki şiirleri “varaklardadır” demekle, varak ve sayfa kavramlarını da Sayın Sakaoğlu’nun bilmediği anlaşılmaktadır. Sayfa demesi doğru olurdu. İleriki sayfalarda da buna benzer örneklerle karşılaşmak zor değildir.

38- 49. sayfa: “İstinsah tarihinin 2 Şaban 1200/31 Mayıs 1786 olması ve Karaca Oğlan’ın da içinde yer alması, bazı araştırmacılarca âşığımızın yaşadığı yüzyıl konusunda şiüphelere yol açar”. Neyin söylenilmek istendiği anlaşılmayan Sayın Sakaoğlu’na yakışan bir cümle örneği de budur.

39- 50. sayfanın ilk satırları şöyledir: “[Tecer] bu yazmayı tanıtır. Ona göre şiirlerin çoğunluğu Cezair’de yaşayan âşıklara ait olduğu için makale bu adla anılmıştır. (Tecer, 1928 b: 124-131).”

Sayın Prof. Dr. Sakaoğlu’nun bu cümlesinde bahs ettiği, “bu adla anılmıştır” dediği makalenin ne önceki sayfalarda ne de sonraki sayfalarda adı vardır. Biz makalenin adını bibliyografyadan öğreniyoruz.

40- 51. sayfanın en sondan bir önceki satırında yer alan (”) tırnak işaretinin nerede açıldığı belli değildir.

41- 52. sayfada Saim Sakaoğlu, Âli’nin eserinden bahsederken “...eserin bir yerinde Karacaoğlan’ın adı geçmektedir. Konuyu ilk defa Prof. Köprülü ortaya atmış ve Türk Saz Şairleri adlı kitabında bilim çevrelerine duyurmuştur. (Köprülü, 1962:331).” şeklinde ifadeler kullanmaktadır. İfadeler Sakaoğlu’nun kendine ait görünüyör. “Eserin bir yerinde Karaca Oğlan’ın adı geçmektedir” diyen hocamız esere mü-

racaat etseydi veya eseri görseydi, Karaca Oğlan'ın adının geçtiği sayfayı ve orada söylenenleri verirdi. Köprülü'den alıyor, bilgi kendine aitmiş gibi bir ifade ile anlatımını sürdürüyor.

42- 54. sayfada "Tecer'in tam metnini verdiği bu şiirin Cunbur'da bir dördlüğü (1973 ve 1985:IV) ve Elçin'de ise bir beyti (1976: 104; 1927: 21) vardır; ancak, Tecer'in yazısının gönderilmesiyle ilgili teşekkürden de anlaşılacağı üzere Başgöz bu şiirin tamamını göndermeliydi."

Daha sonraki paragrafta şiirin 7 dörtlükten oluştuğunu Sayın Sakaoglu söylemektedir. Dörtlüklerden oluşan bir şiirde beyitten söz edilemez. Ancak, daha önceden de bahsettiğim gibi iki mısradan söz edilebilir. Bir defa daha ifade edersek Sayın Sakaoglu dörtlük ve beyit kavramlarını bilmemektedir. Yine yukarıya aldığımız cümle; anlatım bozukluklarına verilebilecek, öğrenciye anlatılabilecek bir garip ifade olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada Sayın Başgöz'e göndermeler de gözden kaçmamaktadır.

43- 54. sayfada son paragraf, yine cümle olmayan garip bir anlatım türüdür. Ayrıca "aceb" ve "hicab" kelimelerindeki kafiyeyle Tecer'i eleştirerek "Arab", "harab" kelimelerinin getirilmesinin gerektiğini söylemektedir. Benim söz konusu paragraftan anladığım budur. "Aceb" ve "hicab" kelimelerindeki kafiye sesler "cab,ceb" dir. "Arab", "harab" kelimelerinin kafiye olarak getirilmesi bir cehalet örneğidir.

44- 55. sayfada anlatım bozukluklarına çok güzel bir örnek cümle daha vardır; 7. paragraf: "Elçin, bu yazmadaki Karaca Oğlan mahlâslı iki şiirin 16. yüzyılda yaşamış olan âşîğımıza ait olabileceğini "tahmin" etmektedir (1976: 104; 1997: 21)." şeklindedir. Bunun dışında cümlede kullanılan ve kitabın birçok yerinde de defalarca karşımıza çıkan "âşîğımız" ibâresi de üslûp bakımından, ilmîlik açısından çalışmaya gölge düşürmektedir.

45- 56. sayfada 7 numaralı başlık ve ilk paragrafında yine "adaş" sözcüğü ile karşılaşıyoruz.

46- 57. sayfada en son verilen mısra:

Evvelâ Kâtibî'den idelim ağaz

şeklinde olup, vezin ve durak gereği

Evvel Kâtibî'den idelim âğâz

olarak düzeltilmelidir. Bir halk edebiyatı profesörünün hece ölçüsünü ve durakları bilmesi gerekir. Ben falan yerden aldım deyip başkasının cehaletinin arkasına saklanma gibi bir lüksü olamaz.

47- 58. sayfanın, ilk satırında: "...21 dörtlük araya girmiştir." ifadesi "Şairname 21 dörtlük fazlalaşmıştır." şeklinde düzeltilmelidir.

48- 58. sayfanın son cümlesi bozuktur ve düzeltilmesi gerekir.

49- 60. sayfada, Fahrettin Kırzioğlu'nun verdiği ayak üzerine parantez içerisinde verilen bilgi lüzumsuzdur.

50- Sayfa 62'de, daha ileriki sayfalarda yüzlercesini göreceğimiz gibi

a) 1. dörtlüğün

Gevherî dünyada muradın alınca

şeklindeki ilk mısranın yine vezin ve durak açısından

Gevherî dünyadan murad alınca

b) 3. dörtlüğün;

Soyulsam dilberin koynuna girsem

şeklinde olan 2. mısranın mana açısından;

Soyunsam dilberin koynuna girsem

c) 4. dörtlüğün

Her nereye varsam bir dertli bulunur

mısranın

Her nereye varsam bir dert bulunur

ve

Selviye dönmüş de çekmiş salınır

olan 3. mısranın da

Selviye dönmüş de çıkmış salınır

şeklinde;

ç) 5. dördlüğün,

Söyledip yâri derdimi açmağa

şeklinde olan mısranın

Söyledip yârimi derdim açmağa

olarak ve

d) Kırmızı gülden irengin almışsın

şeklinde yazılan son dördlüğün ilk mısranın da

Kırmızı güllerden rengin almışsın

şeklinde, Sayın Halk Edebiyatı Profesörü, saz şairleri ve saz şiiri, halk şiiri araştırmacısı Saim Sakaoğlu tarafından yine durak ve anlam açısından düzeltilmesi gerekirdi.

51- 63. sayfadaki

Eğer rakibe verirsen bir selam

şeklindeki 2. dördlüğün 3. mısraı

Eğer rakibime verirsen selâm

olarak düzeltilmelidir.

52- 63. sayfanın, 4. kıtasında kafiye uyumsuzluğu vardır, ayrıca dördlüğün son mısranda da bir mana ve ölçü uyumsuzluğu söz konusudur. Bu dördlükteki kafiye uyumsuzluğu

... yârin eline
 ... zülfün teline
 ... şu ben kuluna

şeklinde düzeltilirse daha uygun olur. Çünkü Karaca Oğlan gibi, Âşık Ömer gibi diğer birçok saz şairi gibi Gevherî'de de kafiye uyumsuzluğundan söz etmek mümkün değildir. Onlar kafiye ve ölçüyü gayet güzel kullanırlar. Bir de söz konusu dörtlüğün son mısraı ile fazla oynanmış olduğu görülüyor.

53- Aynı sayfadaki Karaca Oğlan'a ait şiirin 2. dörtlüğünün son mısraındaki "içti" kelimesi kafiye gereği "iştî" olarak düzeltilmelidir. İkinci dörtlükteki "Hakk'a" kelimesinin yine kafiye gereği "Hak'a" olarak tashihi uygundur.

54- 64. sayfadaki 2. dörtlüğün 3. mısraının

Ağ göğsün yanında bir fülül gibi,

3. dörtlüğün ilk mısraının da

Göğsün gülşenine beni kondurur

olarak kafiye, durak ve anlam açısından düzeltilmesi gerekir.

55- 65. sayfada, Sayın Prof. Sakaoğlu Ziya Paşa'nın Harâbât adlı eserinden, F.A.Tansel'in yayınından naklen bir dörtlüğünü alıp, devamındaki satırlarda "... Harâbât'ın bir önceki beytinde şöyle diyordu" şeklinde bir ifade kullanarak verdiği dörtlüğe yine bilim adına ne acıdır ki beyit muamelesi yapmaktadır.

56- 66. sayfada hemen 2. paragrafta "Oysa aynı Paşa" gibi bir ifade yakışık almamaktadır.

57- 66,67 ve 68. sayfalardaki Köprülü'nün İkdâm'da yayınlanan yazılarını, Sakaoğlu kendisi bizzat okuyarak(!) Osmanlı Türkçesine olan hâkimiyetini göstermek istemiştir.

58- 68. sayfada Köprülü'nün, mahlâsı olmayan bir şiiri Karaca Oğlan'a mal ettiği ve aynı hataya 90 sene sonra da Sayın Sakaoğlu'nun düştüğü görülmektedir. Sakaoğlu Gevherî üzerine yazdığım makâleye değer verip baksaydı, hatta kendisiyle bitirme çalışması yaptığımız cönkteki aynı şiiri dikkat edip de hatırlasaydı, şiirin Gevherî'nin olduğunu öğrenir ve ta Köprülü'den bu tarafa gelen hatayı düzeltmiş olurdu. Şiirin ilk dörtlüğü ile mahlâs dörtlüğü şöyledir:

Seni bana gâyet güzel dediler
Mübarek cemâlin görmeğe geldim
Şeftalini derde derman dediler
Gerçek mi sevdiğim sormağa geldim

.....

Gevherî efendim canlar canısın
Hem Mısır sultânı Yûsuf şanısin
Âdil pâdişahsın mürvet kânısın
Kul olup kapunda durmağa geldim

59- 80. sayfada, bir önceki sayfanın sonunda “*Bu şiirler Türk araştırmacılarına ilk defa 1982 yılında tarafımızdan duyurulmuştur.*” şeklinde Ignác Kúnos’un yayınladığı Karaca Oğlan’a ait “İki küçük parça” yı vermektedir. İlk “parça”nın birinci mısramında yine bir hece eksikliği görülmektedir. Buradaki “der” kelimesinin yerine Sakaoğlu eğer “eydür” kelimesini bilmiyorsa “söyler” kelimesini getirseydi vezni düzeltiverirdi.

60- 80, 81. sayfalarda, Sakaoğlu’nun Radloff’un derlediği hikâyedeki şiirden aldığı ikişer dizede düzeltilmesi gereken mısralar görülmektedir. Bir halk edebiyatı Profesörünün bu hataları gidermesi gerekirdi. Şimdi Sayın Sakaoğlu’nun yanlış olarak verdiği bu dizeleri ve doğrularını görelim:

b dizeleri,

Ben de bilmem hangisini yar allayım gendime

mısraı

Ben de bilmem hangisini yâr alayım gendime;

e dizeleri,

Eser bade sabah yeli Tunanın

mısraı

Eser bâd-ı sabâ yeli Tuna’nın;

f dizeleri,

Ak sakallı pir dir atam

mısraı

Ak sakallı pîrdir atam;

h dizeleri,

Zülûf perüşan dır gören ben oldum

mısraı

Zülûf perişandır gören ben oldum;

j dizeleri,

İman senin nerende dır?

mısraı

İman senin nerendedir?;

n dizeleri,

Gönül kimi sevse o dur güzeli

mısraı da

Gönül kimi sevse odur güzeli,

şeklinde düzeltilmeliydi. Başkalarının yanlışı Sakaoğlu'nun doğrusu olmama-
lıydı.

61- 82. sayfadaki c' de verilen

Ötmesin de bağçamda bülbüller benim
Gonca gülüm solduktan kerî

dizelerinin de hece ve durak açısından

Ötmesin bağçamda bülbüller benim
Gonca güllerim de solduktan geri

şeklinde düzeltilmesi gerekirdi.

62- 84. sayfadaki ilk b dizelerindeki “softalığı” kelimesi de “şeftalini” olarak tashih edilmelidir. Daha önce de birkaç defa geçmişti.

63- 85. sayfada d dizelerindeki “Kınalanmış” kelimesi mana bakımından düşünülürse “Kınalamış” olmalıdır.

64- 85. sayfada f dizelerinin ikincisindeki “bu nam” kelimelerinin hem durak, hem hece sayısı hem de mana açısından bakılınca metinden çıkarılması gerektiği görülecektir. Karaca Oğlan’ın ilkokul kitaplarına kadar giren bu şiirin söz konusu dizesinin mutlaka düzeltilmesi gerekirdi. Ayrıca ö dizelerindeki “sevdası” kelimesi de “sevda” olarak alınmalıydı. Yine başkasının yanlışı bizim doğrumuz olmamalıydı.

65- 86. sayfada r’deki

Seni eken biçen bir gün

dizesi

Seni eken biçer bir gün;

u dizelerindeki

Zehirden geçiyor beli kızların

dizesi

Zencirden geçiyor beli kızların;

4. maddenin a dizelerindeki

Ağlar ben içeyim bal sizin olsun

dizesi

Ağılar ben içem bal sizin olsun

veya

Ağılar içeyim bal sizin olsun

şeklinde düzeltilmelidir. Aynı düzeltmeyi 87. sayfanın son c. dizelerinde de yapmak lâzımdır. Sakaoğlu, 88. sayfada da aynı tashihi yapmalıdır.

66- 88. sayfada 11. maddenin b mısraının ikincisi

Yol ver dağlar ben sılaya gideyim

şeklinde düzeltilmelidir. Aynı sayfada 12. maddenin d dizelerinin ikincisindeki “de” edatı da fazladır, çıkarılması gerekir.

67- 90. sayfada, “Buraya ayrıca; 2 numaralı Yeni Mecmua’daki dört şiirin tamamı, 3 numaralı Babalık’taki otuz bir şiirin ilk yedi yazıdaki 23 şiir, 4 numaralı Milli Mefkure’deki iki şiirin tamamı, 6 ve 7 numaralı Yarın’lardaki birer şiir de alınmıştır; biz de onları buraya almak yerine gönderme yapmayı uygun bulduk.” cümlesi, kitabın yazarına aittir. Yazarın sanki anlaşılmasın diye kurduğu garip bir cümle örneğidir.

68- 91. sayfada verdiği ilk iki dizenin ikincisinde hece fazlalığı vardır. Mısradaki âhengi

Gönül güzeli bol bir ile gidelim

şeklinde gördüğümüz gibi bozan “bir” kelimesi metinden çıkarılmalıdır. Aynı sayfadaki son dizelerin birincisinde de bir âhenk, hece ve durak uyumsuzluğu gözlenmektedir. Mısra

Batrıkların inmiş tahttan diyorlar

şeklinde düzeltilmelidir. Sayın Sakaoğlu sayfadaki parantez içinde yer alan en son dizeyi de bir maharetmiş gibi veriyor. Dize

(Yer halifesi kalkmış o da geliyor)

şeklinde olup durak, anlam ve akıcılık bakımlarından hastadır.

69- 92. sayfada 31. madde altındaki ilk dize

Var aklın yoğ ise bir kâmile danuş

şeklinde verilmiştir. Sakaoğlu hece fazlalığını ve durağı düşünebilseydi “bir” kelimesini çıkarırdı. Yine düşünebilseydi 33. maddenin 2. dizesini de

Kör olsun gözlerim göremedim ben

olarak düzeltirdi.

70- 94, 95. sayfalarda yine aynı şekilde hece ve durak uyumsuzluklarının görüldüğü mısralar vardır. 43. maddenin altında verilen ilk dizede “de” edatı kaldırılmalıdır. 95. sayfada e şikkı altındaki iki dize

Ya nic’ olur şol gurbette
Balum deyi dey’ ağlarım

şeklinde ve 45. madde altındaki ilk mısran da

Çıkıp dala bülbülleri ötende

olarak düzeltilmesi gerekirdi.

71- 97. sayfanın 3. paragrafında anlatım bozukluklarına örnek olarak öğrencilere verilebilecek Sakaoğlu’na yakışır cümleler:

“Bu defterden ilk defa, daha sonra bir makale olarak yayınlanan bir konferansımızda söz etmiştik (Sakaoğlu: 203). Araya giren uzun zaman içinde bu defteri yeniden değerlendirmek fırsatını elde ettiğimiz için, alanının bu tek özel defterini tanıtmak istiyoruz.” Bir sonraki paragrafın 2. cümlesinde yer alan “gerisine” kelimesinin yerine “daha sonraki sayfalara” ibaresi getirilirse anlatım daha da güzelleşmiş olacaktır.

72- 98. sayfada 3. paragraftaki “belki” kelimesinin lüzumsuz kullanıldığı ve ifade bozukluğuna sebep olduğu görülmektedir. Kelimenin kaldırılması gerekir.

73- 100. sayfadaki ilk paragrafta anlatım bozukluğu vardır. 2. paragrafta ise “ilk beyitleri verilen üç dörtlüğün” ibaresinin yer aldığı cümle, Saim Sakaoğlu’nun bilgisiyle doğru orantılı ifade ve bilgi garipliği ihtivâ etmektedir.

74- 102. sayfada italik karakterle yazılan paragrafta "...Bire ağalar bire beyler, Salınıp seyran yerine ilk musralarıyla başlayan şiirlerdir." ibarelerindeki "ilk" kelimesi de bir anlatım bozukluğuna sebep olmaktadır. Kaldırılması gerekir.

75- 105. sayfada ilk paragrafın "Ancak pek çok edebiyat tarihi, bildiri, makale vb. yerlerde ona bir doğum, birden fazla da ölüm yılı biçerler! Peki bu tarihseverlerin kaynağı nedir?" cümleleri de anlatım bozuklukları ihtivâ etmektedir. Bu gibi hatalar 109. sayfada da karşımıza çıkmaktadır.

76- Aynı sayfanın son paragrafındaki cümle Sayın Sakaoğlu tarafından "diyordu:" kelimesiyle sonlandırılmıştır. Ali Rıza Bey'in "diyordu" dediği tarih 15 Haziran 1922'dir.

77- 106. sayfada 3. paragraftaki ilk cümlede "bir" kelimesi Sayın hocamızın sık sık bizleri karşılaştırdığı bir başka ifade ve anlatım bozukluğuna sebep olmaktadır.

78- 107. sayfadaki "Türk edebiyatına Karaca Oğlan'ın doğum tarihini 1015/1606 olarak ilân eden Yalğın anılmaz!" cümlesinde de yine anlatım ve üslûp gariplikleri gözlenmektedir.

79- 109. sayfada "Sonuç olarak" kelimeleriyle başlayan sondan 2. paragraftaki "Elbette ikisi de değildir; hafızalarda kalan tarihlerle belge işlemi uygulanamayacağı unutulmamalıdır." cümlesinde bir gariplik değil, âdetâ bir anlatamamazlık, daha yerinde bir ifadeyle ifadesizlik gözlenmektedir.

80- 109. sayfada, son cümleler "Onun doğum tarihinden değil, belki doğum yüzyılından söz edilebilir. O da, bize göre 17. yüzyıldır." Bravo Sakaoğlu Hoca'ya; nihayet Karaca Oğlan'ın doğduğu yüzyıl onun tarafından kesin bir şekilde "bize göre" ifadesiyle 17. yüzyıl olarak tespit edilmiş oldu. Bundan sonra bütün Karaca Oğlan üzerine yazanlar, onun doğduğu bu yüzyılı göz önünde bulundururlar diye düşünüyorum.

81- 111. sayfada, 2. satırdaki "Bu durum klâsik şairlerimiz için de geçerlidir:" cümlesinin "Bu durum klâsik edebiyatımızın şairleri için de geçerlidir:" şeklinde düzeltilmesi gerekir.

82- 111. sayfada, 2. paragrafın ilk cümlesinde bilgi yanlışlığı vardır. Edebiyatımızda ad alma ve mahlâs alma konuları ayrı ayrı hususlardır. Cümle "Karaca Oğlan'ın mahlâs almasındaki yöntem pek az âşığımızda görülür." olarak düzeltilmelidir.

83- 111. sayfada, "Meselâ Köprülü, Gevherî için, "Asıl ismi Mustafa olan..." derken (1962:191) biz "Adı Mehmet'tir." demişiz. (1989:147). Bu iki, hatta üç adlılık pek çok âşığımızda görülmektedir."

Sayın Sakaoğlu'na ait olan bu cümlede Köprülü'nün ve kendisinin söylediği isimler alınmış, söz konusu şairin asıl adının başka bir isim olduğunun ifade

edildiği Türk Dünyası Araştırmaları Dergisinin 27. sayısındaki makale kasıtlı olarak alınmamıştır. Bu bir eksiklikler. Sakaoğlu'nun bu kitabında baştan sona kadar bir "ene" duygusu hâkimdir.

84- 112. sayfadaki 3. ve 4. paragraflarda müstakil olarak Akşehirli Ahmet Hamdi Efendinin yerine kullanılan "Efendinin" kelimesi isim değildir, soyadı değildir, lâkap hiç değildir. Kelimenin yerine ya adı, ya da "Onun" gibi bir zamir getirilmeliydi. Çünkü "Efendi" kelimesi Türk dünyasında Halk edebiyatçılarımızın çok iyi bildiği gibi Nasreddin Hoca'yı çağırıştırır. Üslûp ve bilgi hatası söz konusudur.

85- 114. sayfada, sondan 4. paragraf; kompozisyon hocası Sayın Sakaoğlu'nun güzellik, musiki, ölçü, mana ve ifade düzgünlüğüne örnek gösterilebilecek bir cümlesi daha: "Yılmaz Göksoy'un yayımladığı derlemenin kahramanı olan Karaca Oğlan, bizim on yedinci yüzyılın âşığı olmadığı muhakkak, ama hoş bir adlandırması var."

86- 115. sayfanın ilk paragrafında anlatım bozukluğu içeren bir cümle önerdiği daha: "Biz de onu şu veya bu beldeye bağlamayacak, nereli olduğu konusunda tahminlerimizi sunmaya çalışacağız."

87- 116. sayfada sondan 3. paragrafta "Ermenek'in Yarçın Yaylası; Anamur'un Zeyve Boğazı;..." ifadelerinde hem isim, hem de coğrafya bilgisi eksikliği görülmektedir. Ermenek'in meşhur yaylasının adı Yarçın değil, Barçın'dır. Kelimeyi eski harfli metinden okuyan baştaki "b" harfini "y" okumuş olmalıdır. Sonra da Barçın, söz konusu yanlışlıkla Yarçın olmuştur! Coğrafya bilgisi eksikliğine gelince: Zeyve Boğazı tarihî bir pazarın kurulduğu Ermenek sınırları içinde kalan, hattâ aynı adla bir köy de bulunan çok güzel mesire yeridir, Ermenek'e uzaklığı da tahminen 20 km kadardır, Anamura uzaklığı ise 110 km'dir. Bu bilgileri başkasından aldım diyen Sakaoğlu, nasıl bağışlanabilecektir?

88- 114. sayfada "Ancak" ile başlayan paragrafın ikinci satırının ilk kelimesi "Ayrıca", s.117'de 3. paragrafın sondan 2. kelimesi de "hasretiyle" olmalıdır.

89- 117. sayfada, sondan 3. paragrafın sonundaki "demekteydi" kelimesi ile Sakaoğlu'nun 1927'de yine olaya şahit olduğu görülmektedir.

90- 122. sayfada, 4. başlık altında "Kilis'te aynı adla yayımlanan gazetede," ifadesinde anlatım bozukluğu görülmektedir.

91- 127. sayfada, ilk dördüğüün

Koçhisar'dan Hasandağı'nın ardından

şeklindeki 3. mısraının hece ve durak göz önüne alınarak

Koçhisar'dan, Hasandağ'nın ardından

olarak düzeltilmesi gerekirdi.

92- 139. sayfadaki "8. Karaca Oğlan Tarsuslu mudur?" başlığı "Karaca Oğlan Nerelidir?" adı altındaki Dokuzuncu Bölüm'e alınmalıdır.

93- 152. sayfada, şiirden önceki "Şiir dört dörtlükten oluşmaktadır." ifadesi de Sayın kompozisyon hocasına aittir.

94- 152. sayfada Sakaoglu, şiirde iki dizeyi kafiye, redif ve durak açısından düzeltmeye gitmiştir. Sayın Sakaoglu bu marifetini, başka şiirlerde yüzlerce defa görülen hatalarda gösterememiştir. Daha önce birkaç örneğini gördüğümüz bu hatalı mısralarla ileride yüzlerce defa yüz yüze geleceğiz. Meselâ, bir sonraki 153. sayfada bunun bir örneği görülmektedir:

Suy(u)nu vururlar ocağa
Yorganın atarlar bucağa
Kafanı çekerler kucağa
Atan baban ağlar birgün

dörtlüğü

Suyun vururlar ocağa
Yorgan atarlar bucağa
Kafan çekerler kucağa
Atan anan ağlar birgün

şeklinde düzeltilmeliydi.

95- 156. sayfanın son paragrafında yine bir Sakaoglu üslubu: "Biz önce Mustafa'nın özgün metnini ve öbür şiirlerini..." Yine aynı sayfada 4 paragraf yukarıda "Kayıkçı'nın" ve "Mustafa'nunki" kelimeleri ile karşılaşırız. Kayıkçı Kul Mustafa için kullanılan bu isimler yakışık almamıştır.

96- 157. sayfada ilk mısraı olmayan 4. kıtanın 2. mısraının sonuna bir yıldız konulmuş ve dizedeki hece fazlalığı düzeltilmiştir. Düzeltmenin sonuna da bir (SS) imzasının konulması ihmal edilmemiştir. Biz bu düzeltmeyi aynı sayfadaki ikinci dörtlüğün 2. mısraında ve daha ileride sayısız örneklerini göreceğimiz dizelerde de görmek isterdik. Söz konusu ikinci dörtlüğün

Otuz bini zırlı kırk bini Hindidir

şeklinde alınan 2. mısranın

Otuz bini zırlı kırk bin Hindidir

olarak düzeltilmesi gerekirdi.

97- 160. sayfada ilk dördlüğün 2. mısranın sonunda parantez içindeki düzeltme kaldırılmalıdır. 4. kıtanın 2. dizesinde bir ölçsüzlük görülmektedir. Dize:

Engin'de de bakın goca Maraş'a

şeklinde durak ve hece açısından düzeltilmeliydi.

98- Aynı sayfadaki 5. dördlüğün son dizesindeki imlâ bozukluğu da

Ona da bir selâm edin durnalar

şeklinde giderilmelidir. 6. dördlüğün ilk mısrandaki hece eksikliğinin de "aşşa" kelimesinin "aşşağa" yapılarak düzeltilmesi gerekirdi.

99- 168. sayfada yer alan ilk dördlüğün 3. mısrandaki "derliler" kelimesi mana bakımından "dertliler" yapılmalıdır.

100- 170. sayfada birbirini takip eden hemen hemen hepsi de bilgi eksikliğinden kaynaklanan hatalar zinciri ile karşılaşmaktayız.

a) Koşmaya "...mi var/...mi var redifli koşma" demek bilgisizlikten, metne nüfuz edememekten kaynaklanmaktadır. İlk olarak dördlüklerin son dizeleri göz önüne alınırsa, sonuncusunda kafiye görülmemektedir. Bunu düzeltmemek Ercişli Emrah'a yapılan en büyük haksızlık olur. Son dördlüğün 4. dizesini de kafiyeli kılabilmek için "sevdiğim" kelimesinin aynı manadaki "cânânım" kelimesiyle değiştirilmesi gerekir. Elbette bu da bir mahâret, metni tamir kâbiliyeti, en doğru ifadesiyle bilgi gerektirir. Bu düzeltmeyi yapınca dördlüklerin son dizeleri kafiyeli bir hâle getirilir. Şaire yapılan saygısızlık da giderilmiş olur.

b) Söz konusu düzeltmeden sonra Sayın Sakaoğlu'nun "...mi var/...mi var redifli koşma" ifadesindeki yetersizlik ve beceriksizlik giderilmiş olur.

c) Bu durumda koşmaya da "-im mi var" redifli koşma diyerek Sakaoğlu'nun sayfa başındaki hatasını biz düzeltmiş olalım.

ç) İkinci dördlük ikişerli mısralara, Sayın Sakaoğlu'nun daha önceki ifadelerine göre "beyitlere" ayrılmıştır. Dizeler birleştirilerek bu hata da düzeltilmelidir.

d) Sakaoğlu şiiri (Sakaoğlu, 1987: 112)'den almıştır. Son dördlüğün ilk dizesindeki "Emrah eyder" ifadesi, Türk Dilinden, Reşit Rahmetli Arat'tan lisans çalışması yaptığı zaman zaman dile getiren, Türk Dil Kurumu Üyesi olan, uzun yıllar dilbilimci bir arkadaşıyla aynı odayı paylaşan, Dede Korkut'u okumasını bilen, **Divânü Lûgati't-Türk** ve **Dede Korkut**'la ilgili doktora ve yüksek lisans dersleri veren birisine yakışmamaktadır. Arat'ın öğrencisi olmakla bir yere varmak isterken ona gölge düşürmemeye özen gösterilmelidir. Eyt- fiilinin geniş zaman şekli daima "*eydür*" olarak tespit edilmektedir. Sayın yazarın bu eksikliğini de "*eyder*" kelimesini "*eydür*" yaparak burada düzeltmiş olalım.

101- 170. sayfanın sondan 2. paragrafında "*dört dörtlük*" (3 defa), "*beş dörtlük*" ifadeleri kulağı tırmalamaktadır. Kompozisyon hocasının bu üslûpsuzluğu gidermesi gerekir diye düşünüyorum. "Dört dörtlük" ifadesinin başka anlamlara da geldiği unutulmamalıdır.

102- 170. sayfada "*...perîşan*" redifli *koşma*," ifadesi de Sayın Sakaoğlu'na aittir. Söz konusu *koşmanın* 3. dördlüğünün son dizesinde yazarın ifade ettiği "*perîşan*" redifi yoktur. Şiirde bir deşirtmeler zinciri görülmektedir. Bu da halk şiiri veya saz şiirlerinin halk arasında alacağı yeni şekiller ile alâkalıdır ve normaldir. Ama Sayın hocamızın bunları görmemiş olduğu gözlenmektedir. Belki "*âlem perîşan*" redifli dese -o da olmaz ama- bir parça kurtarabilirdi. Yine redif-kafiye bilgisizliğiyle anlatılabilecek bir durumla karşı karşıya olduğumuz görülmektedir. *Koşmanın* dörtlüklerinin son dizelerindeki "*alem*" kelimesi de "*âlem*" olarak düzeltilmeliydi. TDK üyesi hocamızın bunu, yani *alem/âlem* farkını bileceğini düşünüyordum.

Şiirin son dördlüğünde (3. dize) "*imdadımıza*" kelimesi hece ölçüsü bakımından "*imdadmıza*" ya da "*imdadımza*" şeklinde yazılmalıdır.

103- 171. sayfada, Radloff'tan alınan şiirde de kelime ve imlâ hataları ile karşılaşmaktayız. İlk dörtlükteki "*Yaremin*" kelimesi, "*Yârimin*"; "*Firat*" kelimesi de "*Firkat*" olarak düzeltilmeliydi. 2. dördlüğün ikinci dizesindeki "*erermiyiz*" kelimesinde karşılaştığımız yazım hatası da "*erer miyiz*" şeklinde düzeltilerek giderilmelidir.

104- 172. sayfadaki "*5. Gevherî-Karaca Oğlan*" başlığı altındaki paragraf ile 173. sayfadaki "*6. Âşık Ömer-Karaca Oğlan*" başlığı altındaki paragraflar birbirinin aynıdır. Acaba farklı olarak yazılacak ifadeler bulunamadı mı? Niçin tekrara düşüldü?

105- 172. sayfadaki Gevherî'ye ait şiirde redif olarak ifade edilen "*...mudur/...müdür*"den sonra aynı *koşmanın* 2. ve 3. dördlüğündeki "*...midir*" soru şekline Sayın Sakaoğlu ne diyecektir? Yoksa bilinen kafiye bilgileri Tahir

Olgun'un Edebiyat Lûgati'ne göre yeniden, bilim adamları tarafından ele alınmalı mıdır, lüzumsuz mudur?

106- 173. sayfada Şükrü Elçin'den alınan Gevherî'ye ait koşmada da anlam ve kafiye açısından düzeltilmesi gereken hususlar vardır:

Öpmeli koçmalı değmeli değil

şeklindeki ilk dördlüğün ikinci mısraı

Öpmeli kuçmalı dögmeli değil;

ve

Karadır gözleri sürmeli değil

olarak verilen 4. dizesi de

Karadır gözleri ögmeli değil

şeklinde düzeltilmelidir. Ayrıca 3. dördlük dışında redif de “-meli değil”dir. Bu açıdan bakıldığında sayfa başındaki “...değil redifli koşma” ibaresinin yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

107- 174. sayfadaki “...benzer redifli sekizli koşma (semai)” ifadesi de ilmîlikten uzaktır. Redif olan sadece “benzer” kelimesi değil, aynı görevde (yönelme hâli eki) olan başka unsurlar da vardır. Sakaoğlu'nun bu ifadesi de “-a benzer/-e benzer” olarak düzeltilmelidir. Söz konusu koşmadaki

Gelinin gözleri bende (2/1)

Kızın geline yeter gücü (3/2)

Gelin eder adım Hûrı (4/1)

dizeleri mana, ölçü ve kafiye açısından

Gelinin gözleri beste

Kızın gelne yeter gücü

Gelin eydür adım Hûrî

şeklinde düzeltilmelidir.

108- Yine aynı sayfada “*Karaca Oğlan-Dadaloğlu*” başlığı altındaki 2. cümle- nin başına “*Bu*” sıfatı getirilmelidir.

109- 175. ve 176. sayfalardaki şiirlerin alındığı yer için Sayın Sakaoğlu kendi çalışmalarını göstermiştir. Bu şiirler kitabın yazarı tarafından bizzat tespit edilmiş, cönk ve mecmualardan okunup alınmışsa yaptığı doğrudur. Ama kendisi daha önceki yayınlardan almışsa ve burada kendi çalışmalarını kaynak gösteriyorsa, bu ilmî olmaz. Eğer öyleyse ilk aldığı yayını kaynak göstermesi gerekirdi. Ayrıca 176. sayfadaki bizi kendi eserine (363. şiir) yani elimizdeki *Karaca Oğlan* kitabına gönderdiği *Karaca Oğlan’a* ait şiirin de alındığı yer gösterilmeliydi.

110- 179. sayfadaki şiirin 4. ve 5. kıtalarındaki sayfa düzenlemesinden kaynaklandığını tahmin ettiğimiz hatalar giderilmelidir.

111- 179. sayfanın son paragrafındaki “*Köprülü (1929:33-34) ve Güneylerde...*” kullanımında yazım ve anlayış hatası vardır. Bu hata “*Köprülü... ve Güney’de*” şeklinde düzeltilmelidir.

112- 180. sayfada yine 1929 yılında Sakaoğlu’nun, Köprülü’nün söylediklerine şahit olduğu görülmektedir. Üslûp açısından hoş olmayan, yanlış bir ifade göze çarpmaktadır.

113- 180. sayfada “*Karaca Oğlan’a bağlanan şeklin ilk mısramın sadece Öztelli’de Köprülü’ye uyması, ilk dörtlülüğün iki kelimesi dışında tamamında görülür.*” şeklindeki paragrafta Sayın Sakaoğlu, söylenenin anlaşılması için büyük bir gayret göstermiştir.

114- 182. sayfaya Özdemir’den alınan şiirin son dörtlülüğündeki

Abdurrahman öldüm öldüm dirildi

olarak verilen ilk mısra mana ve şahıs uygunluğu açısından hastadır,

Abdurrahman öldü öldü dirildi (veya ölüp ölüp)

şeklinde düzeltilmelidir. Özdemir’in yanlışlığı Sakaoğlu’nun doğrusu olmamalıdır.

115- 182. sayfada 10. başlık altında verilen ve sayın yazarın “...*girmedim mi ben/...dermedim mi ben kafiyele koşması*” dediği koşmada kafiyele olan ses unsuru -r’dir. Yazar kafiye ve redif nedir bunları bilmemektedir, “-*medim mi ben redifli koşması*” demesi ilmîlik ve doğruluk açısından gerekliydi.

116- 182. sayfada Atlay'dan alınan koşmada da bir bilim adamının düzeltmesi ve tamir etmesi gereken hususlar vardır. Bu hususların Sakaoğlu tarafından giderilmesi beklenirdi:

İlk dördlüğün

Kaçma benden sevgili yârim

şeklindeki 1. mısraı hece açısından eksiktir, dize

Kaçma benden canım sevgili yârim

şeklinde düzeltilmeliydi. Yine dördüncü kıtanın

Bilse idim bağrımı od'a yakmazdım

şeklinde verilen ilk dizesinin hece ve durak bakımından

Bilse idim bağrım oda yakmazdım

şeklinde düzeltilmeye muhtaç olduğu görülmektedir.

117- 185. sayfadaki ilk cümlelerin sonunda bir cümle olarak karşımıza çıkan "Doğrudur." ifadesi gereksizdir, bozuk bir üslûp ürünü olarak telâkki edilebilir. Yine bu sayfada başka anlatım bozukluklarıyla da karşılaşmak mümkündür.

118- 187. sayfadaki "Karaca Oğlan bazen de birkaç kuşu birden aynı dördlüğünde benzetme unsuru olarak kullanır. O, bazen de, daha sonra görüleceği üzere bu işi meyvelerle de yapar." şeklinde görülen cümle (!) de bozuktur. Ayrıca kompozisyon derslerinde anlatım bozukluklarına verilebilecek çok güzel bir örnektir.

119- 188. sayfadaki "Karaca Oğlan'da Meyve Motifi" başlığı altındaki ilk cümleler "pek fazladır" ve "oldukça fazladır" şeklinde sonlandırılmış olup bu da akıcılığı bozmakta ve anlatım bozukluğuna sebep olmaktadır.

120- 189. sayfanın ilk cümlesinde de bir anlatım bozukluğu görülmektedir. Cümle "Bazı mısralarda görülen birden fazla meyve sayısı, başka bir mısradaki ise dördü bulmuştur; böylece Karaca Oğlan mısraa sadece meyve adlarını yerleştirivermiştir." şeklinde olup gerek cümlelerin bozukluğu, gerekse anlatımdaki güçlük açısından dikkati çekmektedir. İnsanın "Acaba dört birden fazla değil mi?" diyesi geliyor.

Söz konusu cümlelerin hemen altında yer alan iki dizelerde de mana açısından bir bozukluk sezilmektedir. “*İncir*” sözcüğünün “*incinir*” olarak düzeltilmesi gerekir. Zaten kelime metinde de “*incinir*” şeklinde doğru olarak verilmiştir.

121- 190. sayfanın son iki dizesinin birincisi

Baktım koynundaki gülleri

şeklinde olup metinde olduğu gibi

Baktım koynunda gülleri

olarak düzeltilmelidir.

122- 193. sayfadaki “*cinas*” bahsine alınan ilk iki dörtlükte de *cinas* görülmemektedir. *Cinas* sanatına örnek gösterilen ilk dörtlük

Sakla beni bucağında
Can vereyim kucağında
Odun olam ocağında
Yak oduna kül et beni

şeklinde olup dizelerde halk şiirine göre söz konusu sanata rastlanmamaktadır, buradaki *cinas* (nâkıs *cinas*) eski yazıya, eski edebiyata göre düşünülebilir. İkinci dörtlükte de *cinas* için zorlama söz konusudur, tam açık bir *cinas* söz konusu değildir. *Hava gözlerim/düzlerim/yâri gözlerim* benzerliklerinde “*Cinas nerededir?*” diye sormak gerekiyor.

123- 195. sayfada “*Aşağıdaki bunlardan ikisi örnek olarak verilmiştir.*” gibi noktadan sonra büyük harfle başlamış ve nokta ile sonlandırılmış, öyle anlaşılıyor ki cümle muamelesi görmekte olan kelimeler topluluğu yer almaktadır.

124- 199. sayfanın ilk paragrafındaki “*Araştırmacılarımız*” kelimesinden sonra “*zaman zaman*” kelimesi getirilmelidir. Yine aynı sayfanın 2. paragrafında “*bilgilerin çoğu*”na *dokunma* söz konusudur.

125- 200. sayfada yer alan dörtlükteki “*Mağarası’ndan*” kelimesi hece ve durak açısından “*Mağrası’ndan*” olarak düzeltilmelidir. Söz konusu dörtlükten sonraki “*Bu şiirin diğer kaynaklarda pek azı benzeyen, çoğu daha farklı devamları vardır.*” şeklindeki cümlede de bir gariplik görülmektedir.

126- 203. sayfanın son paragrafında bir hata yüzünden Sayın İlhan Başgöz acımasızca eleştirilmiştir. İlhan Başgöz’ü eleştirdiği aynı çeşit hatalar Sakaoğlu Hoca’da yüzlerce defa görülmektedir. Acaba Sayın Sakaoğlu “*neyin arkasına*

gizlen"ecektir. Bir de paragraftaki "*Türkmenceyi bilmemek, Türk şiir sanatını bilmemenin arkasına gizlenmemeliydi:*" cümlesinden kompozisyon dersi hocası Prof. Dr. Sakaoğlu'nun ne anladığını doğrusu merak etmekteyim. Ayrıca 204. sayfaya sarkan paragraftaki, öğrenciye "metin okuma-metin onarımı" işlemlerine başladığına dair ifadelerine ben katılmıyorum. Çünkü elimizdeki yayınladığı metinlerde (metinler başkalarından alınsa bile) tamir edilmesi gereken - yukarıda bazı örneklerini gördüğümüz- yüzlerce kelime ve mısra ile karşılaşmaktayız.

127- 212. sayfadaki Yalgın'dan aldığı ikinci dörtlüğün

Azrailden de başkasına aman mı

şeklinde olan son mısraındaki hece fazlalığını, Başgöz'ü acımasızca eleştiren Sakaoğlu, niçin giderme ve düzeltme ihtiyacı duymamıştır?

128- 224. sayfadaki birçok anlatım bozukluğundan biri "*Burası, karşı tepede de kendisinin mezarı bulunan, Mut'un Çukur köyündedir.*" şeklindeki cümledir. 225. sayfadaki bir sürü anlatım bozukluğundan sadece biri de "*Nuri Akıncı'nın senaryosunu yazıp yönetmenliğini üstlendiği bu filmde Karaca Oğlan rolünü Salih Güney üstlenmiştir.*" olarak verdiği cümledir.

129- 226. sayfanın en sonundaki "*Şiirler hemen daima âşığımuza aittir.*" cümlesinde yine bir anlatım bozukluğuna şahit oluyoruz. Bir sonraki sayfanın sonunda da daha önce defalarca karşılaştığımız gibi "*...Anday'ın çalışmasına da dokunarak...*" şeklinde bir dokunma söz konusudur.

130- 229. sayfanın ilk cümlesinde yer alan "*Türkçe konuşulan ülkelerin*" kelimelerinin yerine "*Türk illerinin*" ifadesi konması bilgi ve ilmîlik açısından yerinde olur. Yine aynı paragrafın sonundaki "*Anlaşılır bir dille, herkese seslenen bir konu zenginliği ile yola çıkan âşık, böylece kendisi için tanınma, şiirleri için de bilinme fırsatı yakalamış olmaktadır.*" şeklinde olan cümle ile âşığın bazı kaygılar içerisinde olduğu anlatılmak istenmiştir. Bize göre Karaca Oğlan'ın, cümlede söz konusu edilen kaygılarının olmadığı bir gerçektir.

131- 229. sayfada başlayan, Selman Mümtaz'dan alınan ve Sakaoğlu tarafından da Arap harfleriyle ve Azerbaycan Türkçesiyle olduğu ifade edilen şiirin, 230. sayfadaki son dörtlüğünün 2. ve 3. mısralarında hece eksiklikleri söz konusudur. Eğer Sayın Sakaoğlu birinci mısraı görebilseydi bu eksiklikleri giderirdi. O zaman biz, Sayın Sakaoğlu için ilk dizeyi de göz önünde bulundurarak dörtlüğün ölçülü bir okunuşunu, yani doğru olması gerektiği şeklini buraya alalım:

Karaca Oğlan merdilen
İşim yohtur nâmerdilen
Felek meni bu derdilen
Salıp geçer demedim mi

132- 230. sayfada Rıza Nur'dan alınan şiirde Sakaoğlu'nun bir halk edebiyatı profesörü olarak düzeltilmesi gereken mısralar görülmektedir. Bu düzeltmeler mana açısından mutlaka yapılmalıdır. İlk dördlüğün 4. dizesi

Vermiş ele ele gelir

şeklinde değil

Vermiş eli ele gelir

olmalıdır. Son dördlülle de bir hayli oynanması gerekmektedir. Sayın profesör dördlüğü

Garacaoğlan der hâlene
Givinmez dünya malene
Serim koymadım yolene
Şedde çalmın bele gelir

şeklinde düzeltmeden aktarmıştır. Burada bir defa daha söylemek gerekir ki başkalarının yanlışlığı bizim doğrumuz olmamalıdır ve dördlülük de

Garac'Oğlan der hâli ne
Güvenmez dünya mâlına
Serim goymadım yoluna
Şedde çalmın bele gelir

şeklinde düzeltilmelidir.

133- 233. sayfada 5 dördlülük olarak tamamı verilen şiirin de son dördlüğünün

Olaydım onla aşna

şeklinde olan 2. dizesi, vezin gereği

Olaydım onla âşına

olarak düzeltilmeliydi.

134- Yine 233. sayfada “Haftalık olarak yayımlanan gazetenin sayfa sayısı 8-12 arasında değişmektedir.” şeklinde bir cümle ile karşılaşıyoruz. İfade bu şekilde olunca 9 ve 11 sayfalı gazeteler de var demektir. Sayfa sayısı 8, 10, 12 olabilir ama 9 ve 11 olmasına fizikî olarak imkan yoktur.

135- 233. sayfada “...Tuna'nın redifli” şiir ifadesi vardır. İlk dördlüğü verilen şiire bakınca redifin “-u Tuna'nın” ve “-i Tuna'nın” olduğu görülecektir. Başka şiirlerde de olduğu gibi redifi tespit edememe ile karşılaşıyoruz. Verilen dörtlükte 3. dizede hece eksikliği vardır, bu da

Şakıyıp da bilbilleri ötende

şeklinde düzeltilebilir.

136- 238. sayfadaki dörtlükte ikinci dize

Acıdır acal şerbeti içilmez

olup durak hatası görülmektedir. Yine, başkalarının yanlışı bizim doğrumuz olamaz düsturundan yola çıkarak bu mısraı, Sayın Sakaoğlu'nun

Acıdır şerbet-i acal içilmez

şeklinde düzeltmesi gerekirdi. Sakaoğlu şiiri Ataev'den almıştır. “Ben ondan bu şekilde aldım, müdâhele etmem doğru olmazdı” şeklinde bir lüksü olamaz. Zira Sayın hocamız ilk dizedeki aksaklığı oluşturan “Garaca Oğlan” isminde bir heceyi not düşerek “Garac'Oğlan” şeklinde düzeltme yoluna gitmiştir ve doğrusunu yapmıştır. Buna benzer bir düzeltmeyi de 236. sayfada yapmaktadır. Ne var ki Sayın Sakaoğlu, buralarda yaptığı düzeltmeleri başka yerlerde yapmamıştır.

137- 237. sayfanın 3. paragrafının 3. satırında yine bir “dokunma” söz konusudur. Aynı paragrafın 6. satırındaki “Türleri” kelimesi yanlış anlaşılmaya sebep olmaktadır. Kelimenin “Türkleri” şeklinde düzeltilmesi anlam açısından gereklidir.

138- 238. sayfada yine Prof. Dr. İlhan Başgöz'ün lise öğrencilerinden daha bilgisizmiş gibi takdim edildiğini görmekteyiz.

139- 243. sayfada b. maddesinde yer alan

“Eğitim kurumlarını müfredat programlarına Karaca Oğlan'ın şiirleri de incelenecek metinler olarak yer almaktadır.” ifadesi büyük harfle başlayıp nokta ile sonlanmaktadır; fakat bir cümle olmaktan çok uzaktır.

140- 244. sayfada 8. maddenin altındaki “*Bu ülkede Karaca Oğlan ile ilgili olarak yok denilecek kadar çalışma yapılmıştır.*” şeklinde olan cümlede anlatım bozukluğu vardır.

141- Yine 244. sayfanın sonundaki;

“*22 Şubat 2004’te sayın Ertaş ile yaptığımız görüşmede, hâlen hayatta olduğunu söylediği Rahime Hanım Karaca Oğlan’ın başka şiirlerini de bilmektedir.*” şeklindeki cümle tamire muhtaçtır. Bu sayfada Ertaş’tan aldığı iki dördlükten birincisinin

Gurbet ellerinden düşmanım kalsın

şeklinde olan 3. dizesi mana açısından yanlıştır. Sayın Sakaoğlu’nun daha önce bir iki örneğini gördüğümüz düzeltme hünerini bu mısradaki da görmek isterdik.

Dize

Gurbet ellerinde düşmanım kalsın

şeklinde mana açısından düzeltilmeliydi.

142- 245. sayfanın 2. paragrafındaki “*Şiirlerin ilk dördlüklerini Türkçeleri de verilerek okuyucularımıza bir kolaylık sağlanacaktır.*” şeklinde karşımıza çıkan cümle bozuktur. Fazlalık olan “*dördlüklerini*” kelimesindeki ikinci -ni’yi çıkarınca cümle yine düzelmemektedir. O zaman kelimedeki diğer (ilk) -ni’yi de çıkarırsak cümle düzelmiş olur. Yine aynı sayfanın son paragrafında “*Âşığımızın en eski şiirlerinden birini*” ifadesiyle karşılaşıyoruz. Acaba Sayın Sakaoğlu âşığın şiirinin en eski olduğunu nasıl tespit etmiştir? Doğrusunu isterseniz ben merak içindeyim.

143- 248. sayfada Bartók’tan alınan ikinci dördlüğün 3. ve 4. dizelerine bakarak 4. dizede geçen “*bün*” kelimesinin “*bön*” olarak düzeltilmesi gerektiği görülecektir. Kelimenin anlamı da “*ahmak*”tır. Dize

Bu dünyede yavru güzel sevmeyen
Ahrete hayvan gelmiş bün gider

şeklinde olup

Bu dünyede yavru güzel sevmeyen
Hayvan gelmiş âhirete bön gider

gibi küçük bir iki değişikliğe ihtiyaç duymaktadır.

144- 254. sayfada verilen 87. şiirin

Yeşil başlı gövel ördek
Uçar gider göle karşı
Eğricesin tel tel etmiş
Döker gider yâre karşı

şeklindeki 1. dördlüğünde de hem kafiye hem de anlam açısından düzeltilmesi gereken bir yanlışlık göze çarpmaktadır. Bunun da fark edilip

Yeşil başlı gövel ördek
Uçar gider göle karşı
Eğricesin tel tel etmiş
Döker gider yele karşı

şeklinde yazar tarafından düzeltilmesi beklenirdi.

145- 256. sayfada karşımıza çıkan ilk dördlüğün (241/1) 3. dizesinde de mısra özelliği olmayan bir durum gözlenmektedir. Mısra

Sebeb ne gözden akan kanlı yaşa

şeklinde olup durak ve musikî açısından düzeltilmeye muhtaçtır. Sayın Sakaoğlu'nun düzeltmesi gereken bu dizeyi biz

Sebeb nedir gözden akan bu yaşa

veya

Sebeb nedir akan bu kanlı yaşa

şeklinde düzeltip Karaca Oğlan'a yakışır bir hâle getirmiş olalım ve dizeyi durak ve akıcılık açısından tamir edelim.

146- 257. sayfada bir bozuk cümle örneği daha: "*Sipos János'un ülkemizde sunduğu bir Türkçe bildirisinde de türkülerimiz ele alınıp notalar ile verildiğini de hatırlatmak isteriz.*" Yine 261. sayfanın son cümlesinde de bir anlatım bozukluğu görülmektedir.

147- 263. sayfada birbiri ardına sıralanmış, anlatım bozuklukları ihtivâ eden cümlelerle karşılaşyoruz. Bunlardan biri (cümle öğelerini üzerinde bulundurmamaktadır) noktadan sonra başlamış, hem özel isim hem de cümle başı olduğundan büyük harfle başlatılmış ve nokta ile sonlandırılmış. İşte söz konusu cümleler:

“31 Temmuz 1926 tarihinde, henüz adı Dariüelhan olan kurum ilk gezisi için seçtiği ekibi Haydarpaşa Gari’ndan uğurlar. Yusuf Ziya [Demircioğlu] Bey, Rauf Yekta Bey, Dürri Bey ve Ekrem Besim Bey. Gezi, Güney ve Orta Anadolu illerimizden bazılarına içine alır: Adana, Gazi Antep, Şanlı Urfa, Niğde, Kayseri ve Sivas.”

148- 264. sayfada Sayın Sakaoğlu’nun müdahalesini gerektiren fakat müdahale etmediği bir dize ile karşılaşmaktayız. Dize:

Bu ayda olmazsa o bir ayda

şeklinde olup hece açısından eksiktir. Öğrencilerine metin tamir dersleri verdiğini daha önce öğrendiğimiz sayın hocamızın tamir edemediği dizeyi

Bu ayda olmazsa öteki ayda

şeklinde tamir ederek, onun eksikliğini kapatmış olalım.

149- 265. sayfada ilk iki dördlükten birincisi dördlük yapısında değildir. Dizeler birleştirilerek dördlük hâline getirilmelidir.

150- Daha önce de birkaç defa karşılaştığımız bir hususu bundan sonraki sayfalarda daha sık görmeye başlıyoruz. 265. s. (iki), 267. s. (iki), 268. s. (üç), 269. s. (dört)... defa verilen metinlerin hemen sonuna Cunbur-Sakaoğlu, Ergun-Sakaoğlu, Karaer-Sakaoğlu, Öztelli-Sakaoğlu, Cunbur-Öztelli-Sakaoğlu gibi parantez içerisinde verilen bibliyografya bilgilerinde bir hile sezilmektedir. Sakaoğlu bu bilgilerde söz konusu şiirler için de kendi kitabını kaynak göstermektedir. Kendi kitabı derken başka bir eser değil elimizdeki 1030 sayfalık Karaca Oğlan’ı vermektedir. Diğer araştırmacıların şiirleri bizzat tespit edip etmediklerini bilmiyoruz. Ama kendi çalışmasını kaynak gösteren Sayın profesörün söz konusu manzumeleri bizzat tespit etmediğini 22 Mart 2005 günü kendi odasında yaptığımız görüşmede söylediğini belirtmek isterim. Bundan, yazarın “Karaca Oğlan”ındaki “Şiirler” bölümünü daha önce derlemeler yapan, tespitlerde bulunan bilim adamlarının eserlerinden aldığı şiirlerden oluşturduğunu anlıyoruz.

Durum böyle olunca, kendi kitabındaki şiirleri yukarıda sözü edilen sayfalarda kaynak olarak göstermesi ilmîliğe, yeni ifadesiyle bilimselliğe sığmamaktadır.

151- 265. sayfada, Atılğan'dan alınan şiirin 2. dizesinin de

Güvercinler döner takla

şeklinde ölçülü hâle getirilmesi gerekirdi.

152- 266. sayfada, Ç. başlığı altındaki paragrafın son cümlesi "Bu arada" ifadesiyle değil, "Bunlardan" kelimesiyle başlatılırsa, cümledeki anlatım bozukluğu giderilmiş olur.

153- 269. sayfanın sonundaki dördlükte 2. dizedeki "ellerden" kelimesi, mana açısından bakıldığında "ellerde" şeklinde düzeltilmeye muhtaçtır. Zaten Sakaoğlu 242. şiirinde de kelimeyi "ellerde" olarak aktarmıştır. İnsanın hiç olmazsa yazdığını anlaması, kontrol etmesi gerekir. Orada doğru, burada yanlış!

154- 272. sayfanın 2. paragrafındaki "Devlet Konservatuvarı'nca derlenen..." ifadeleri "Devlet Konservatuvarı tarafından derlenen..." şeklinde düzeltilmelidir.

155- 278. sayfada "II. Karaca Oğlan Notalarında" başlığı altındaki ilk cümlede anlatım bozukluğu vardır. Cümleden, notalı müzik ortamına kaydırılanın Karaca Oğlan'ın kendisi olduğu anlaşılmaktadır. Cümledeki "onu" kelimesinin yerine, "onun eserlerini" ifadesi getirilirse söz konusu bozukluk giderilmiş olur. Bölümümüzün kompozisyon hocasının bunları bilmesi gerekirdi.

156- 279. sayfada Giese'den alınan dördlükteki 3. dize

O gözelin yanağı eb-i zezem buñarı

şeklinde olup, ilk iki mısra göz önüne alınırsa fazlalıklar görülecektir. Bilindiği gibi halk şiiri ile saz şiirinde hece ölçüsü vazgeçilmez unsurdur. Dize

Gözelin yanağı zezem buñarı

şeklinde düzeltilmeliydi. Aynı dördlüğün

Sarsam öldürür sarmasam öldüm

olan 4. dizesi de hece açısından eksiklik arz etmektedir.

Sararsam öldürür sarmasam öldüm

şeklinde tamire muhtaçtır.

157- 279. sayfada Atılgan 1998/38'den alınan dörtlüğün 2. dizesi

Baş eğlemiş güzellerin üstüne

şeklinde olup mana açısından yanlıştır. Sayın Sakaoğlu bu dizeyi sadece bir harf değişikliğiyle düzeltebilirdi. O fark edip düzeltmemiş, biz düzeltelim:

Baş eylemiş güzellerin üstüne

158- 283. sayfadaki c. bendinde yer alan cümlede iki defa geçen "söyleyişler" kelimesinin yerine "kelimeler" sözcüğü getirilmelidir. Aynı sayfadaki d. bendinin üzerindeki "eki bunu örneğidir." şeklindeki ifadesi de mana açısından "eki bunun örneğidir." olarak düzeltilmelidir.

159- 293. sayfanın son paragrafı,

"Toplantıların, gerek İstanbul'daki gerekse Ankara'daki bölümlerinin açılışları düzenleme kurullarının başkanlarıyla bazı önemli kişilerin konuşmalarıyla başlamış, sonra oturumlara geçilmiştir." şeklinde anlatım bozukluğu ihtiva eden bir cümle ile başlamaktadır.

160- 295. sayfanın sondan ikinci paragrafının ilk cümlesi de cümle bilgisi açısından bakıldığında bozuktur. Anlatım bozukluğu söz konusudur.

161- 296. sayfanın son paragrafı, Sayın Sakaoğlu'nun kendini öğmek ve öne çıkarmak maksadıyla kaleme aldığı, bir hatırasını ihtivâ eden satırlardan ibarettir. Karaca Oğlan ile ilgisi yoktur, gereksiz bir paragraftır. Daha doğrusu 296. ve 297. sayfadaki anlatılanların çoğu gereksizdir.

162- 297. sayfada D. maddesi altındaki paragrafta yer alan iki cümlede de anlatım bozukluğu söz konusudur.

163- Yine 307. sayfanın ilk paragrafında anlatım bozuklukları görülmektedir.

164- 308. sayfadaki ilk dörtlüğün 2. dizesindeki "şirinde" kelimesi "şi'rinde", "Karaca Oğlan" başlıklı şiirin 3. dizesindeki "fetheymiş" kelimesinin de "fethetmiş" olarak düzeltilmesi gerekir. Aynı şiirin 2. dörtlüğünün ilk mısraı olan

Dağdan kor görsem aklıma gelir

dizesi de mana, durak ve hece bakımından

Dağda kar görürsem aklıma gelir

şeklinde düzeltilmelidir. Yine aynı şiirin 309. sayfadaki 3. dördlüğünün 3. dizesindeki “bağrında” kelimesi “bağrımdan” şeklinde; son dördlüğün ilk mısraındaki “gitmek” kelimesi da mana bakımından “n’itmek” şeklinde düzeltilmelidir.

165- “Yayıncı, okuyucular arasında bir de yarışması düzenlemişti:” şeklinde olan 316. sayfadaki 5. madde altında yer alan ikinci paragrafın ilk cümlesi anlam, cümle unsurları, ayrıca belâgat açısından işlenip üzerinde durulması gereken kelimeler dizisi hâlinde karşımıza çıkmaktadır.

166- 320. sayfadaki Feymânî’ye ait şiirin son dördlüğünün 3. dizesi hece sayısı ve durak açısından eksiktir. Meşhur âşığın bu dizedeki hatayı yapmasına imkân yoktur. Bu beceriyi dizeleri yazıya geçiren ya da buraya alan göstermiş olmalıdır. Dize

Karac’Oğlan anıt büstünü

şeklinde olup

Karaca Oğlan’ın anıt büstünü

olarak düzeltilmelidir.

167- Sayın Sakaoğlu’na 321. sayfada iki yerde (4. paragraf) yanlış olarak yazılan heykeltraş kelimesinin imlâsını, üyesi bulunduğu TDK’nın sözlüklerinden ve **İmlâ Kılavuzu**’ndan kontrol etmesini tavsiye ediyoruz.

168- 322. sayfanın “e. Türkmenistan’daki Heykel” alt başlığı altında yer alan paragrafın ikinci cümlesinde “...törende... vatandaş topluluğu katılmıştır.” şeklindeki bir cümle hatası daha görülmektedir.

169- 325. sayfada 9. başlık altındaki ilk cümle de Sayın Sakaoğlu açısından düşündürücüdür.

170- 328. sayfanın ilk paragrafında da noktalama işaretlerinin yanlış kullanımından doğan bir hata görülmektedir.

171- 322. sayfadaki “Karaca Oğlan da bu yeniliklere açılmış, kendisini bizlere tanıtmaya fırsatını yakalamıştır.” cümlesiyle Karaca Oğlan’ın böyle bir fırsat beklediğini öğrenmiş olduk. Acaba şairin böyle bir endişesi var mıydı? Sakaoğlu bu hususu bir daha düşünse iyi olur.

172- Yine aynı sayfada “... fermanım mı var/... dermanım mı var kafiyele koşmasıdır.” bilgisi ile karşılaşıyoruz. Sakaoğlu hoca redif ve kafiyeyle yine karıştırdı herhâlde.

173- Yazılarında tarih, basım sırasına dikkat eden Sayın hocamız 1935, 1940 tarihlerindeki çalışmaları 1982’de yayınlanan kendi çalışmasından sonraya almıştır. Yani kendini öne alma söz konusudur.

174- 356. sayfadaki “Ayrıca, ağız ile ilgili tezlerle köy ve kasaba monografisi olarak hazırlanan bazılarında Karaca Oğlan ile ilgili şiirlere ve onunla ilgili hikâyelere yer verildiği de görülmektedir.” cümlesi Sayın Sakaoğlu’na ait anlatım bozukluğuna konu olacak bir cümledir. Bilindiği gibi anlatım bozukluğu Kompozisyon derslerinin en önemli konusudur.

175- 357. sayfada üniversitelerde Karaca Oğlan üzerine yapılan çalışmalar verilirken “a. Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü” denilmiştir. 1967, 1971, 1972, 1973 yıllarını bilmem ama 1978’de orada öğrenciydim. Öğrenci olduğum fakültenin adı Edebiyat Fakültesi idi. Benim tanıdığım Sakaoğlu bu gibi basit meselelerde bile titizdir. Gözünden kaçırması olmalı.

176- 361. sayfanın sondan 2. paragrafında ve 362. sayfanın 1. paragrafında yine “heykeltraş”lar görülmektedir.

177- 364. sayfada “Sayfalar ayrıca, Mut’un Çukurbağ köyünde oynanan, “Deve Bodlaması” adlı seyirlik oyun anlatılmış, açılan sergi ile ilgili fotoğraflara yer verilmiştir.” gibi yine baştan beri olduğu gibi Türkçenin cümle yapısını alt üst eden Sakaoğlu’na ait bir cümle örneği ile karşılaşmış olduk. Bu gibi bir başka cümle 367. sayfanın B. başlığından hemen önceki cümledir. 368. sayfanın son paragrafında da benzer ifadeler görülmektedir.

178- 373. sayfanın en son cümlesi sanki soru cümlesi gibidir, ama her nedense sonunda (.) nokta görülmektedir.

179- 374. sayfanın ikinci paragrafında yazım yanlışı ile karşılaşıyoruz: “öbür kaynaklar da” şeklinde düzeltilmelidir.

180- 380. sayfadaki ikinci paragrafta dörtlüklerden alınan iki mısraa “beyit” denilmiş. Daha önce de birkaç defa bu husus üzerinde durulmuştu. Ne diyelim? Geçiyoruz.

181- 322. sayfada yer alan Feka’deki heykelin açılış tarihi olarak gösterilen 5 Ocak 1993 tarihinde Kültür Bakanı, Sayın Sakaoğlu’nun ifade ettiği gibi Timurçin Savaş değildir. Timurçin Savaş’ın 28.07.1994-27.03.1995 tarihleri arasında bakanlık yaptığı bilinmektedir. 1991-1994 yıllarında, yani söz konusu heykelin açıldığı tarihlerde Kültür Bakanı Sayın Fikri Sağlar’dır. Durum böyle olunca Sakaoğlu’nun verdiği ya tarih yanlıştır, ya da Timurçin Savaş’ın 1993 tarihinde Kültür Bakanı olduğu yanlıştır.

182- Sakaoğlu Hoca’nın almış olduğu şiirlere gelince: Bu bölümde 500 şiir yer almaktadır. Sakaoğlu bu şiirlerin hangilerini nerelerden almıştır belli değil-

dir. Anlaşıldığı kadarıyla da söz konusu bu şiirler arasında kendisinin bizzat cönklerden ve şiir mecmualarından tespit etmiş olduğu tek bir şiir yoktur, ondan bundan toplama şiirlerdir. Bu 500 şiir ister Sadettin Nüzhet Ergun'dan, ister Müjgan Cunbur'dan, ister Cahit Öztelli'den isterse M. Necati Karaer'den... alınsın artık Sakaoğlu'nun malı olmuştur. Burada şunu da belirtelim ki Doğan Atlay'dan alınan 8 şiir de 500 şiir içerisinde yer almaktadır.

Şiirlerde görülen mana, hece, durak ve kafiye bozukluklarını Sakaoğlu'nun *"Şiirlerin imlâsında karşılaşılan farklılıklar tarafımızdan giderilmeye çalışılmıştır. Değerli araştırmacılarımızca yayına hazırlanan bu şiirler zamana ve hazırlayıcının anlayışına uygun olarak farklılıklar göstermiştir. Aynı şiirin değişik sayıda dörtlülükten oluşmasının yanında kelime yapılarında da önemli farklılıkların görülmesi işimizi son derece güçleştirmiştir. Ancak otuz yıla yakın bir zamandır Karaca Oğlan'la ilgilenmemiz, son birkaç yıldır yaz aylarında Karaca Oğlan coğrafyasında yaşamamız güçlüklerin yenilmesinde önemli rol oynamıştır. Bu arada Çukurova'nın bu coşkun âşığına gönül veren eski öğrencim, Kadirli Lisesi edebiyat öğretmeni İrfan Can'ın yardımlarını asla unutamam. Gerçek bir Karaca Oğlan hemşehrisi olarak kelime ve mısra dünyasının kapılarını açanların başında o gelmektedir. Sağ olsun."* şeklindeki paragrafından (s.365-366) benim de arkadaşım olan Kadirli İrfan Can'ın da yardımıyla gidermeye çalıştığı anlaşılabilir, ayrıca İrfan Can'ın *"gerçek bir Karaca Oğlan hemşehrisi"* olduğu açıkça belirtilmiş olmaktadır.

Yukarıdaki paragrafı kitabın 128. sayfasında yer alan *"Biz diyoruz ki Karaca Oğlan, ülkemizin, doğuda; Kahraman Maraş-Gazi Antep-Nizip çizgisi ile batıda Ermenek-Silifke çizgisi arasındaki (Bu kelimeyi Sakaoğlu "arasında" olarak düzeltirse cümle düzelir.) kalan coğrafyanın âşığıdır. Bu çizgilerin kuzeyi ise Kahraman Maraş-Göksun-Feke-Kozan-Mut-Ermenek çizgisiyle birleşmektedir. Ayrıca Kilis-Dörtyol çizgisinin güneyinde kalan bölge de Karaca Oğlan için yurt sayılmaya pek elverişli değildir."* cümleleriyle karşılaştırınca Karaca Oğlan'ın coğrafyası, memleketi hususunda Sayın Sakaoğlu çelişkiye düşmüş oluyor.

Şimdi Sayın İrfan Can'la birlikte kitabın sahibi Sakaoğlu, Karaca Oğlan'ın şiirlerini ne kadar düzeltmişler, tamir edebilmişler onu görelim. Bu kısımda düzeltilmesi gereken şiirler verilirken ilk rakam şiir numarasını, 2. rakam dörtlülük sırasını, 3. rakam da dize sırasını gösterecektir. Aşağıda verilenler, sayfa sırası dikkate alınarak yüzlercesi arasından rast gele alınmıştır.

183- 1/2/3. Karaca Oğlan çar (dört) kelimesini kullanmış olamaz. Kelime *"dört"* olarak düzeltilmelidir.

184- 4/1/2

Alıp avlan(a)madım kol kenarında

şeklinde olan dize mana, hece ve durak açısından

Alıp eğlenmedim göl kenarında

olarak düzeltilmeliydi. Bu dizeyi eski harflerden aktaran mana bir tarafa kaf ile kefi birbirine karıştırmıştır.

185- 5/1/1 dizesindeki “çığırışıp” kelimesi durak açısından “çığırışıp” yapılmalı, daha sonraki “dallarda ötüşür” kelimelerinde de ulama yapılarak söyleyiş düzeltilmelidir.

186- 5/2/3'te “serilmiş” kelimesi mana göz önüne alınırsa “verilmiş” olarak düzeltilmeye muhtaçtır.

187- 6. şiirdeki 4. ve 5. dörtlükler ayrılmalıdır.

188- 7/1/1. Bu şiirde anlatılan sadece bir sevgilidir. Bu açıdan yani mana bakımından şiirin tamamı göz önüne alınınca “Bir çift” kelimelerinin “Ben bir” şeklinde değiştirilmesi uygun olur.

189- 8/6. dörtlükteki son dize göz önüne alınırsa, mana açısından önceki dizelerin sonundaki (n) harfinin kaldırılması gerekmektedir.

190- 8/8/3. “Hasan Dağ'ın” ibaresi “Hasan Dağ'nın” olarak düzeltilmelidir.

191- 10/2/1'de “çakmak” kelimesi sözlüğe alınmamış. Manası nedir?

192- 13/2/3'te “ey(i)lik” kelimesi hece açısından “eylik” yapılmalıdır.

193- 13. şiirde ârif kelimesi 2. ve 4. dörtlüklerde farklı olarak yazılmış.

194- 13/5/2.

Size lâıyk olan anı dinlemek

dizesi

Size lâıyk olanını dinlemek

şeklinde düzeltilmelidir.

195- 15/4. dörtlükte iki defa geçen “eydür” kelimesinden ikincisi “söyler” yapılmalıdır.

196- 16/3/2. dizedeki “önüne” kelimesinin, anlam açısından bakılınca “arkana” olması gerektiği görülecektir.

197- 19/1/2. Kafiyele bakınca dizedeki "in" kelimesinin "gel" olması gerektiği anlaşılacaktır.

198- 20/3/3. dizedeki "gezdi" kelimesi mana bakımından "gezer" yapılmıştır.

199- 20/4/1. Metinde "eydür" kelimesi onlarca defa "eder" alınmış. Daha önce de temas ettiğimiz gibi kelime, bütün geçtiği yerlerde "eydür" veya "söyler" olarak düzeltilmelidir.

200- 22/4/3'teki "Dost ettiğin" ibaresi mana açısından "Dost'ettiğin" olarak düzeltilmelidir. Mana "Dosta ettiğin" olmalıdır.

201- 24/1/2. dizede geçen ve "sevgililer, güzel kızlar" anlamına gelen "maya" kelimesine sözlükte "Dişi deve" manası verilmiş.

202- 25/2/1'de dörtlük bir bütün olarak ele alınır ve kafiyenin de dikkatle üzerinde durulursa

Yenem dedik yenemedim

dizesinin

Yatam dedim yatamadım

olarak düzeltilmesi gerektiği görülecektir. "Yenemedim" kelimesi diğer dizelerdeki "tutamadım" ve "katamadım" kelimeleriyle kafiye oluşturmamaktadır. Bu hususları Sayın Sakaoğlu'nun düzeltmesi gerekirdi.

203- 28/2/3. dizedeki "bir" kelimesi gereksizdir. Hece de dikkate alınırsa Sakaoğlu'nun mutlaka bu kelimeyi dizeden çıkarması gerekirdi.

204- 30/4/3. Kafiye ve anlatım açısından dizenin

Memelerin turuncumuş

şeklinde olması gerekir.

205- 31/1/3. dizede hece eksikliği vardır. Bu eksiklik "Kazandan" kelimesinden sonra "da" edatı getirilerek giderilmelidir. Aynı şekilde 32/1/2'de de böyle bir hece hatası vardır. Dizedeki "da" edatı bir kelime öne alınırsa hata giderilir.

206- 32. şiirin 2. dörtlüğünde kafiye problemi vardır. 32/4/3'te de "hey" kelimesi "sana" olarak düzeltilmelidir.

207- 35/2/4'te kafiye ve mana açısından bakınca dizenin

Ben ölürüm gülmeyince

şeklinde düzeltilmeye ihtiyacı vardır.

208- 40/3/2'de kafiye kelimesi "*dökerim*" olarak düzeltilmelidir. Ayrıca 3. dizide de kafiye problemi vardır.

209- 40. manzumenin 1., 3., 4. ve 5. kıtalarının son dizelerinde "*seliyisen de/koruyusan da/Sarılıp yatalım deliyisen de / hörüyüsen de*" şeklinde düzeltmeler yapılmalıdır. Aynı çeşit düzeltmeleri 41. ve 42. sıradaki manzumelerde de yapmak gerekmektedir.

210- 45/3/2. Mana açısından bakılırsa dizenin

Yavu kıldım kendüzümü

şeklinde düzeltilmesi gerektiği anlaşılacaktır.

211- 45/5/1. Yine "*eder*" kelimesi var. 3. dizide ünlü uyumu da göz önüne alınınca Türkçe olduğunun bilinmesi gereken "*Kande*" kelimesinin "*Kanda*" yapılması gerekir.

212- 47/3/3'teki "*vakt iken*" yazılışı yanlıştır, "*vaktiyken*" olarak düzeltilmesi gerekir.

213- 55/5'te "*eder*" kelimesi "*eydür*" yapılmalıdır. Aynı durum 58/5'te de görülmektedir. Burada şunu bir kerre daha belirtelim ki; manzumelerin bazılarında kelime "*eydür*" olarak doğru yazılmıştır. Sayın Sakaoğlu bunun farkına varamamış ya da kelimeyi bilmiyor olmalı ki düzeltme yoluna gitmemiştir. Hatta kelimenin "*eyt-*" şekliyle sözlüğe de alınması gerekmektedir.

214- 64. şiirdeki 5 hatayı geçiyoruz, fakat:

Karac'Oğlan halımı kimse bilmez
Her güzel de öğmeye lâyük olmaz
Bu yalan dünyadır ki giden gelmez
Hep gidenler şu toprağa belendi

şeklinde olan son dördlüğün, mana, hece sayısı ve durakları açısından

Karac'Oğlan halım kimse bilemez
Her güzel öğmeye lâyük olamaz
Bu yalan dünyadır giden gelemes
Hep gidenler şu toprağa belendi

olarak düzeltilmesinin gerektiğini belirtmek isteriz.

215- 67/1/1'deki "neden" kelimesi "nerden", 4. kıtasının da

Yiğit el çekmeyip veran almalı

şeklindeki dizesi mana açısından

Yiğit el çekmeyip varan almalı

olarak düzeltilmeliydi.

216- 72., 74., 75. ve 76. şiirlerdeki kafiye problemleri basitçe giderilmeliydi.

217- 77/2/2. dize: "Ayla günüin doğduğunu bilirler" şeklinde düzeltilirse bozukluk giderilmiş olur. 81. şiirin iki dizesinde de benzer hatalar vardır.

218- 109/2/1'de daha başka şiirlerin dizelerinde de görülen "ahd u aman" kelimeleri mana açısından "ahd u peyman" olarak düzeltilmelidir.

219- 114/1/1. dizenin "Koyuverdim kuşu gitti dumana" şekline getirilmesi gerekir.

220- Sayın Sakaoğlu'nun bazı kelimelere anlam vermediği görülmektedir. Msl. 117/1/3'teki "zahmanımız" kelimesi ne demektir?

221- 117/6. dördlük,

Karac'Oğlan der bulandım
Misk olup aşka boyandım
Cevrin boyasına kandım
Sevdiğim şehri güzeli

şeklinde verilmiştir. Dördlükte anlatılmak istenene ve bunun yanında kafiye de dikkat edilirse dördlüğü:

Karac'Oğlan der bulandım
Mest olup aşklara yandım
Cevrin boyasın boyandım
Sevdiğim şehri güzeli

gibi olmasının akla daha uygun olduğu görülecektir.

222- 125/3/1

Kırmızı gülden rengini almışsın

şeklindeki bu dizenin hece ve durak açısından

Kırmızı güllerden rengin almışsın

olması gerekir.

223- 126/2/3. dizede “*gönülden*” kelimesi durak problemini ortaya çıkarılmaktadır. Aynı anlamdaki “*dil*” kelimesiyle değiştirilirse bu problemin ortadan kalktığı görülecektir.

224- 126/3/1. Herkesin bildiği kelimeler sözlüğe alınırken dizedeki “*özen-*” kelimesinin alınmadığı görülmektedir. *Özen-*: Emek sarf etmek anlamındadır. Aynı dördlüğün son mısraı da

İman’ olan âşıkına kıyar mı

şeklinde düzeltilirse aksaklık giderilmiş olur.

225- 126/4/4. dizedeki “*döyer mi*” <döy- fiilinin manasını Sakaoğlu bula-mamış olmalı ki fiil “*döy-*” olarak sözlüğe alınmamıştır. TDK üyesi Sayın Sakaoğlu, Kurumun neşrettiği sözlüklerden birkaçını karıştırsaydı kelimenin anlamını bulabilirdi. O zahmet etmesin biz söyleyelim; “*döy-*” *tahammül etmek, dayanmak* anlamına gelir.

226- 129/2/4. dizedeki “*kastal*” kelimesi, sözlüğe “*katsal*” alınmıştır; hangisi doğrudur?

227- 131/2/3. dizedeki “*herkesliye*” kelimesi “*herkeslere*” olmalıdır. 131/3/4’teki “*yumuşlu*” kelimesinin de sözlüğe alınmadığı görülmektedir.

228- 134/3/3. “*Suna*” kelimesine özel isim muamelesi yapılmıştır. 134/4/3. dizedeki “*kaçmak*” kelimesinin, kafiyeye dikkat edilirse “*gitmek*” olması gerektiği görülecektir.

229- 141/3/3’teki “*kalan*” kelimesi sözlüğe alınmalıydı.

230- 145/4/4. dizedeki “*otların*” kelimesi, mana göz önüne alınınca “*or’ların*” (oraların) olarak düzeltilmeliydi.

231-149/1/2. dizedeki “*toz*” kelimesi “*tez*”, 3. dördlük 4. dizedeki “*baş*” da “*yaz*” olarak düzeltilmelidir.

232- 157/3/1 dizesinde de “*mat ol-*” sözlüğe alınmamıştır. “*Rezil olmak*” anlamındadır.

233- 163/1/3. dizeyi “*sevdiğ(i)*” kelimesiyle zorlamaya gerek yoktur. Yerine aynı manadaki “*yâri*” kelimesi getirilirse bozukluk giderilmiş olur. Aynı şiirde

2. dördlükte ilk dizede “şan alsın” yerine “şen olsun” getirilirse daha anlamlı olur. Bir de 3. dördlüğün

Koç yiğidin koluna şahbaz gelir

şeklindeki ilk dizesi de

Koç yiğit koluna şahbazlar gelir

olarak düzeltilmeye muhtaçtır.

234- 171/2/1-2 “dersen de” kelimeleri “derisen” yapılmalıdır. Aynı şiirin 4. kıtasında da hem hece, hem de anlam bozuklukları vardır. 2. dizedeki hece eksikliği manaya da uygun olarak “Kamer de” şeklinde başlatılarak düzeltilmelidir. 3. dizedeki bozukluk da “Eşe yürüyüşüyle” yapılırsa, giderilmiş olur.

235- 174/1/1. dize

Düğmeler diktireyim lâ ü mercandan

şeklinde olup hece sayısı ve durak bakımından bozuktur. O zaman dizeyi

Düğmeler diktirem la’ ü mercandan

şekline getirirsek söz konusu hatalar düzeltilmiş olur.

236- 183/2/4. dize “Kırınza” kelimesiyle başlatılmış. Kırı kelimesinin burada işi yoktur. Manaya dikkat edilirse kelimenin “Kırmızı” olması gerektiği görülecektir.

237- 183/3. dördlükte kafiye açısından düzeltilmesi gereken hususlar vardır. Sakaoğlu bunları bilseydi düzeltirdi diye düşünüyorum. Dördlük,

Karlı karlı dağlardan aştığım
Soğuk soğuk sulardan içtiğim
Elvan elvan düğmelerin çözdüğüm
Şimdi ince bele kol ister gönül

şeklinde alınmıştır. “Aştığım” ve “içtiğim” kelimelerindeki ş,ç sesleri ile kafiye yapılmış. Bu normaldir. Ama Toroslar’da, Karaca Oğlan’ın coğrafyasında “içtiğim” kelimesinde zorlama yapılmadan “ıştıgım” kullanılışı yaygındır. Bu kelimenin ç’sini ş yaparak kafiyelerde bir akıcılık, tam bir uygunluk sağlanabilir. 3.

dizenin kafiye kelimesi “çözdüğüm”e gelirse, zorlama olduğu açıktır ve kafiye söz konusu değildir. Eğer Sakaoğlu “çözdüğüm” kelimesinin yerine, onunla aynı anlamda bir kelime bulabilseydi herhâlde durumu sayfalarca not düşerek anlatırdı. Bulamamış. Bu hususlar, tabiidir ki kolay değildir, Anadolu Türkçesini, Türkçenin söz varlığını iyi bilmekle alâkalı hususlardır. İşte “aştığım/iştığım” kelimeleriyle kafiye olabilecek “çözdüğüm” kelimesiyle aynı anlamda bir kelime: “şeştiğim” veya “çeştiğim”. Şeş-: çöz- anlamındadır. Söz konusu dörtlüğün kafiye kelimelerini burada yeniden “aştığım/iştığım/şeştiğim” şeklinde yazarsak hatanın giderilmiş olacağı görülecektir.

238- 188/1/3

Alnı perçemli kulağı küpeli

dizesinde ciddi bir problem vardır. Düzeltiverelim:

Alını perçemli kulak küpeli

239- 189/2/1

Çaylak sığın gibi göllerden kalkar

şeklinde olan dizede “sığın”ın uçucu bir hayvan olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü gölden kalkmak söz konusudur. Sözlükte kelimeye “Çatal boynuzlu iri ve benekli geyik, dağ keçisi” manası verilmiş. Kelimenin her ne kadar “geyik” anlamı varsa da, bu dizede “kuş sürüsü” anlamında olduğu açıkça görülmektedir. “Sığın” kelimesi Gavur Dağı-Osmaniye’de hâlen de “kuş sürüsü” anlamında kullanılmaktadır (**Derleme Sözlüğü**, C.X, s. 3603). Aynı şekilde çaylak kelimesine de sözlükte mana yanlış olarak verilmiş.

240- 190., 194. şiirlerde yine “eder”ler söz konusudur. 203. şiirdeki “der” kelimesi de “söyler” veya “eydür” yapılırsa hece ve durak bozukluğu giderilmiş olur.

241- 194/3/3. dize

Mevlâm derdime sen bir derman eyle

şeklinde düzeltilmelidir.

242- 195/1/3'teki

Korkarım ki nazlı yârin öcünden

dizesi

Korkarım ki nazlı yârin ucundan

olarak düzeltilmelidir. **Ucundan** "*sebebinden*" anlamındadır. Son dördlükteki "*güdem*" kelimesi de "*giden*" olmalıdır.

243- 196/1/4'te yer alan

Ayrılık derdine doyamadığım

dizesindeki son kelimenin mana açısından bakılınca yersiz olduğu görülecektir. Kelime "*döyemediğim*" yapılmalıdır. Daha önce de söylediğim gibi söz konusu kelime sözlüğe alınmalı, dize de

Ayrılık derdine döyemediğim

şeklinde düzeltilmelidir. Aynı şiirin ikinci dördlüğünün ilk dizesinin kafiyeyi bozan "*dolmuş*" kelimesi "*varmış*" olarak düzeltilmeli, kafiyedeki uygunluk sağlanmalıdır.

244- 205/1/4. Manasız olarak karşımıza çıkan bu dize Sakaoğlu'nun kitabında

Ağlama hey gözü yaşın sevdiğim

olarak görülmekte olup

Ağlama sil gözün yaşın sevdiğim

şeklinde düzeltilmelidir.

245- 210/2/1.

Türlü cefalar kılar canuma

dizesi hece sayısı olarak eksiktir.

Türlü türlü cefâ kılar canıma

olarak düzeltilmelidir.

246- 210/4/1. ve 2. dizelerden ilkinde yine “*eder*” söz konusudur. İkincisinde gördüğümüz “*hergiz*” kelimesi sözlükte yanlış olarak anlamlandırılmış olup kelimenin anlamı “*asla*” olarak düzeltilmelidir. İleride sözlük kısmında yüzlerce defa göreceğimiz gibi, kelimelere rast gele anlam verilmemelidir.

247-212/1/1. dize, takdim tehir yapılarak,

Şunda göründü bir yavru gözüme

olarak düzeltilmelidir. 2. dörtlüğün ilk dizesindeki “*çıkmuşlar*” kelimesi de daha sonraki mısralarda görülen “*tutmuşlar/etmişler*” kelimeleriyle kafiyeli olması için “*gitmişler*” şeklinde düzeltilmelidir. 3. dörtlükteki 3. dize de mana ve hece sayısı açısından,

Şirin'im gitti de ona yanarım

gibi uygun hâle getirilmelidir.

248- 213/4/2. dize,

Mevlâm öğmüş yaratmış gökte melekten

şeklinde yanlıştır.

Mevlâm öğmüş de yaratmış melekten

olarak düzeltilmelidir.

249- 217/3/3. dizedeki “*ördemden*” kelimesinin manası sözlükte verilmemiştir. Eğer kök “*örd*” olarak düşünülmüşse mana uymamaktadır.

250- 225/3/1-2. dizelerde hatalar görülmektedir. İlk dizedeki “*alç' olur*” ifadesindeki hece düşmesi, manaya da bakınca “*al'ç olur*” şeklinde olmalıdır. Kelimenin “*alıç*” olduğu aşikârdır, ayrıca sözlüğe de alınması gerekir. İkinci dizedeki eksiklik de “*bozkurdlar*” kelimesi “*bozkurdları*” yapılsa giderilir. Anlam da bu şekilde bir düzeltme istemektedir.

251- 226/1. dörtlükte kafiye açısından müdâhale edilmesi gereken hususlar vardır. Sakaoğlu kıtayı,

Bir sofrâ isterim kimse sermedik
Bir yayla isterim kimse konmadık
Bir güzel isterim yad el değmedik
Ellenmiş de bellenmişî n'eyleyim

şeklinde almıştır. Düzeltmesi gerekirdi. "Lise öğrencileri bile" buradaki kafiye-sizliği fark edebilir. O düzeltmemiş, biz düzeltiverelim:

Bir sofrâ isterim kimse sermedik
Bir yayla isterim kimse görmedik
Bir güzel isterim yâd el dermedik
Ellenmiş de bellenmişî n'eyleyim

252- 227/3-4., 228/1-2. dörtlüklerde imlâ ve mana açısından düzeltilmesi gereken hususlar vardır. 229/2/3. dizedeki kafiye bozukluğu "*değmedik*" kelimesinin yerine "*seçmedik*" getirilirse giderilmiş olur. Yine 229. şiirin 3. dörtlüğünün

Eller binip kovulmuşu n'eyleyim

şeklindeki son dizesinde karşılaşılan anlamsızlık da, dizenin

Eller binip yorulmuşu n'eyleyim

yapılmasıyla giderilmeliydi.

253- 231/1/2. 4. dizedeki kafiye kelimesi "*veremez*"dir. 2. dizede bu kelime "*kanamaz*" verilmiş. Düzeltmek gerekir. Öyleyse "*kanamaz*" yerine daha uygun olan "*varamaz*" getirip uygunluğu biz sağlamış olalım. 2. dörtlüğün "*emdiğim*" olan kafiye kelimesi "*aldığım*" olarak düzeltilirse daha uygun bir kafiye yakalanmış olur. Şiirin son dörtlüğündeki "*atamaz*" kelimesi de yine kafiye açısından "*ıramaz*" yapılmalıdır. 232. şiirde yine "*eder*", "*eydür*" olmalıdır.

254- 223/1/1. dizedeki "*Eşe imiş*", "*Eşşe'yimiş*"; 2. dörtlüğün ilk dizesi de

Aman ol da a sevdiğim aman ol

olarak düzeltilmeliydi.

255- 235/2/3'te kafiye kelimesi "arar", diğer dizelerdeki "pınar, dener" kelimeleri göz önüne alınrsa, manaya da uygun olarak "anar" yapılmalıydı.

256- 236/4/4. Diğer dörtlüklerin son dizesindeki "veremiyorum, giremiyorum, duramıyorum" kafiye kelimeleri göz önüne alınrsa, "kanamıyorum" kelimesi "varamıyorum" olarak düzeltilmeliydi.

257- 240/3/2. dörtlükteki "Ayşâ" ve "Maraş'a" kelimelerine kafiye olarak 2. dizede "gerdana" kelimesi getirilmiştir. Hâlbuki aynı manada kafiye olabilecek "döşe" kelimesi var. Dize,

Zülfünü dizmiş ak döşe

şeklinde düzeltilmeliydi.

258- 241/1/3. Söz konusu dize hece ve durak açısından yanlıştır. Sayın Sakaoğlu'nun

Sebeb ne gözden akan kanlı yaşa

şeklinde hatalı verdiği bu mısra da:

Sebeb nedir gözden akan bu yaşa

veya

Sebeb nedir akan bu kanlı yaşa

olarak düzeltilmeye muhtaçtır.

259- 242/2/1'de kafiye olarak karşımıza çıkan "hevesin" kelimesi, iyi bir kafiye düzeni sağlanabilmesi için "hûrisin" yapılmalıdır.

260- 245/1/3. dizesindeki "gönlümün" kelimesi mana, hece ve durak açısından "gönlüm" yapılmalıdır. Yine dördüncü kıtanın son dizesindeki "ahd u aman" ibaresi de "ahd u peyman" şeklinde düzeltilmelidir.

261- 246/2/2. dize

Ya nice edeyim halkın dilini

şeklinde düzeltilmelidir. 248. manzumede de müdahale gereken dizeler görülmektedir.

262- 254. ve 255. manzumelerde redif olarak karşılaştığımız “*kalan*” kelimesi daha önce de belirttiğimiz gibi sözlüğe madde başı alınmalıydı. Kelimenin anlamı “artık, bundan sonra”dır.

263- 256/4/4. dize kafiye ve mana bakımlarından “Engeller yıktığım zaman” olarak düzeltilmelidir.

264- 261/5/1

Karac’Oğlan der ki n’edip ne bilmez

şeklinde görülen dizenin, mana ve kafiye göz önüne alınınca

Karac’Oğlan der ki n’edip n’edilmez

olarak düzeltilmeye ihtiyacı olduğu anlaşılacaktır.

265- 262/3/1. dizede hece açısından bozukluk görülüyor.

Evvel bineridik biz Arab ata

şeklinde düzeltilmelidir. Aynı dördlüğün 2. dizesindeki “*somata*” kelimesi sözlüğe “*somak*” alınmıştır, düzeltilmesi gerekir.

266- 264. ve 265. manzumelerde yine düzeltilmesi gereken yanlışlıklar görülmektedir. 264. şiirin son dördlüğündeki “*n’oldu*” ifadesi, hece açısından “*ne oldu*” yapılmalıdır. 265. şiirin 3. ve 4. kıtalarının son dizelerindeki kafiye kelimeleri de sırayla “*düştü*” ve “*deşti*” yapılmalıdır.

267- 277/4/4’te “*gidin*” olan dizenin ilk kelimesinin , diğer dizeler göz önüne alınıp anlam yerinden kontrol edildiğinde “*gidek*” olarak alınmasının gerektiği görülecektir.

268- 282/3/1

Turnalar havadan geçer
Mah yüzlere nûrlar saçar
Ah ile vah ile geçer
Günü yardan ayrılanın

dördlüğünde kafiyede düzeltilmesi gereken bir husus vardır. Karaca Oğlan gibi bir âşık yukarıda görülen kafiye hatasını yapmaz. Kafiye kelimelerinden ilk dizedeki “geçer” in yerine “uçar” getirilirse Sakaoğlu’nun hatası düzeltilmiş olur.

269- 285/4/2

Altı yıl oldu sevdana düşeli

dizesinde yine hece ve durak bozukluğu söz konusudur, dizenin

Sevdana altı yıl oldu düşeli

olarak düzeltilmesi gerekir. 286. manzumede de (4. kıta, 2. dize) buna benzer bir hata söz konusudur:

Burda terk ettiğim sılayı buldum

şeklinde düzeltilmelidir.

270- 290/1/1. dize hece bakımından yanlıştır. Sayın Sakaoğlu düzeltme düşüncesiyle müdahale etmiş, ama yine olmamıştır. “Sevdiğ(i)m” kelimesinin yerine aynı anlamdaki “yârim” kelimesi getirilirse mesele halledilmiş olur.

271- 293/5/2’de mana ve kafiye bozan “dengimi” kelimesi “dengini” yapılırsa hata giderilmiş olur.

272- 299/2/2. Yine bir kafiye bozukluğu söz konusudur. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi “çözdüğüm” kelimesinin yerine “şuştüğim” veya aynı anlamdaki “çuştüğim” getirilirse aksaklık giderilir. Aynı şiirin son dördlüğünün

Güzel olanları severler dostum

şeklinde olan dizesi anlam açısından

Güzel olanların severler dostun

olarak düzeltilmesi gerekir.

273- 305/5/3. Dördlükteki kafiye düzeninin sağlanabilmesi için “sallanır/ballanır” kafiye sözcüklerine uyumlu olarak verilen “gücenir” kelimesi kafiye uyumunu bozmaktadır. Bu kelimenin yerine manaya da uygun olarak “tellenir” kelimesi getirilirse mesele halledilmiş olur. “Tellen-” sözcüğünü biz buluverdik, Sayın Sakaoğlu da anlamını tespit ederek sözlüğe alabilir.

274- 310. ve 312. şiirlerde hece bakımından düzeltilmesi gereken dizeler vardır. Meselâ, 310. şiirde 3. dördlükteki

Senin için dolandım karlı dağı

dizesinin

Seninçün dolandım ben karlı dağı

olarak düzeltilebileceği gibi. Yine 315. şiir 3. dörtlük, 3. dizede Tunus kelimesinden sonra bir "hem" kelimesinin getirilmesi; ayrıca 5. dörtlük 3. dizedeki imlâ bozukluğunun da giderilmesi gerekmektedir.

275- 316/3/4. ve 316/4/2. dizelerindeki "sallan" ile "sallanma" kelimeleri, söyleyiş güzelliği ve anlam açısından "salın" ve "salınma" kelimeleri ile yer değiştirilmelidir. **Güzele sallanmak değil salınmak yakışış.**

276- 318/4/4. dizedeki "sübe" kelimesi ne demektir? Sözlüğe alınması gerekirdi.

277- Atlay'dan alınan 331. şiirin 3. dörtlüğünün

Veranında baykuş ötsün

şeklindeki dizesi kafiye açısından bir birlik oluşturmamaktadır. Diğer iki dizedeki kafiye kelimesi "olsun" dur. Hiç olmazsa bu dizenin kafiyesini uygun hâle getirmek gerekir. Dizeyi

Veranına baykuş dolsun

şeklinde değiştirirsek bir parça da olsa dörtlükteki kafiye sorunu çözülmüş olacaktır.

278- 332/2/4. ve 334/4/1. dizelerinde hece ve durak açısından kelimeler arasında yer değişikliği zarureti vardır. Ayrıca 334/7/3 dizesi mana ve kafiye dikkate alınır

Yükletmiş yükünü Gögsün'ü aşar

şeklinde düzeltilmelidir.

279- 336/2/1. Yine bir "Ahd u aman" sorunu ile karşılaşıyoruz. "Ahd ü peyman" olarak anlamlı bir hâle getirilmelidir.

280- 338/3/2. dize

Çekerim seni sineme

olarak değiştirilmelidir. Son dörtlükteki “yaşıma/başıma/ataşına” şeklindeki kafiye kelimeleri de “yaşıma/başıma/ataşına” gibi yapılmalıdır.

281- 341. manzumeye mana, hece sayısı ve durak bakımından 18 defa müdahale etmek gerekecektir. Şiirin müdahale edilmiş şekli şöyle olmalıdır:

Felek sen vermezsın dengi dengine
Yolumu düşürdün yine engine
Kader de getirdi Karaman elne
Çimenleri mahzun gülleri mahzun

Aşıp da dağları seyran eyledim
Şu garip gönlümü hayran eyledim
Doğdu gönülümünden ben de söyledim
Yaylaları mahzun yolları mahzun

Oba yerleri de yıkılmış veran
Ceylanları gitmiş dağılmış sahan
Dedim ki feleğe işlerim yaman
Konuştum da nice dilleri mahzun

Karac’ Oğlan eydür konam güllere
Gel gidelim gönül uzak ellere
Hem selâm söyleyin garib yollara
Gördüm ovaları çölleri mahzun

282- 342/4/1. Dize

Sırçaş Karac’Oğlan sırçaş

şeklinde olup iki defa geçen “sırçaş-” fiilinin anlamı herhâlde bulunamadığı için sözlüğe alınamamıştır. **Bir bilene sorulmalıdır.**

283- 344/2/2. “Çor” kelimesiyle başlayan dizenin anlamına dikkat edilirse söz konusu kelimenin “Çok” olması gerektiği görülecektir. Yine 3. dörtlüğün 2. dizesindeki redif, diğer dizelerdeki gibi “olsa” olarak düzeltilmelidir.

284- 347/1/3’te “aştım/düştüm” kelimelerine “seçtim” kelimesi kafiye getirilmiş. Manaya dikkat edilseydi daha önce de birkaç defa karşılaştığımız “şeş-” fiilinin kafiye olarak getirilmesi gerektiği görülecekti. Tabi “şeş-” in anlamı bilenebilirse. Mısra,

Kız göğsünde düğme şeftim

olmalıdır.

285- 351/3/2. dizede kafiye söz konusu değildir. Müdahale gerektiği açıktır. Mısraı, mana da dikkate alınırsa

Yörük derler eşkin atın

şeklinde düzeltmek gerekecektir.

286- 353/1'de 5 dize olarak görülen kıtanın son dizesi çıkarılmalıdır.

287- 355/4/3. dizedeki kafiye ve mana bozukluğu

Bahçandaki güller nâzik

şeklinde düzeltilmeyi gerektirir.

288- 356/4/2. dizedeki "kandım" kelimesi "kan-"olarak sözlüğe alınmalıydı.

289- 360/3/2. dizedeki "peş" kelimesinin anlamı sözlüğe "arka" alınmış. Kelimenin böyle bir manası olsa da, asıl anlamı olan "ön", dizede daha ağır basmaktadır.

290- 363/1/2.

Arş u kürsü gider yolun var dağlar

dizesinde anlamsızlık vardır;

Arş u Kürs'e gider yolun var dağlar

şeklinde düzeltilmesi icâb eder.

291- 369. şiirin 2. kıtasında kafiyeler bozuktur. Şiir, Sakaoğlu tarafından,

Tuna suyu gibi çağlar akarım
Yel estikçe hazan gibi solarım
Bir gün güler isem beş gün ağlarım
İşte güzel adam şöyle halım var

şeklinde verilmiş, fakat kafiyelerdeki bozukluk nedense fark edilip düzeltilememiştir. Dörtlüğün bu kafiyesizliği,

Tuna suyu gibi çağlar akarım
Yel estikçe hazan gibi dökerim
Bir gün güler isem beş gün çekerim
İşte güzel adam şöyle halim var

gibi düzeltilmeliydi. Ayrıca aynı şiirin 3. dördlüğünde “duracak” kelimesi ile karşılaşıyoruz. Kelimeyi anlam açısından ele alırsak ve dizeyi de bu bakımdan düşünürsek “dur-”ın “kalk-” anlamına geldiği açıkça görülecektir. Çeşitli sözlüklerde de aynı anlamda tespit edebileceğimiz söz konusu kelime, kaybolan söz varlığımız arasında olup kitabın sözlük bölümüne mutlaka alınmalıydı.

292- 372/1/3. dize

Ayva mı eksik turunç mu yoksa nar

şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Hece, durak ve anlatım açısından

Ayva m'eksik turunç m'eksik yoksa nar

olarak düzeltilmeye muhtaçtır.

Yine aynı şiirin (372.) 4. katisında kafiye bozukluğu ile karşılaşıyoruz. Dörtlük

Bunu ben demedim âşıklar diyen
Şu derdli sîneme hançerler vuran
Bilmem boz geyiktir bilmem ak ceran
Yüce yüce sarp kayada neler var

olarak verilmiştir. Şiirin bütünlüğündeki anlam da söz konusu edilince bu dördlüğün de

Bunu ben sormadım âşıklar soran
Şu dertli sîneme hançerler vuran
Bilmem boz geyiktir bilmem ak ceran
Yüce yüce sarp kayada neler var

şeklinde düzeltilmesi ve kafiye uygunluğunun sağlanması gerekmektedir.

293- Aynı şekilde bir kafiyesizlik de 377/2'de görülmektedir. "...yetmez/edemez/yetmez" şeklinde bir kafiye yapısı görülmektedir. Buradaki bozukluğu da dördlüğün 2. ve 3. dizelerini tamir ederek;

Bir yâr sevdim gücüm yetmez
Gönül düşkün terkin etmez
Havalanmış elim tutmaz
Göğe çıkmış dalın dilber

şeklinde düzeltebiliriz.

294- 383. Manzumede yedi (7) yere müdâhale etmek gerekecektir. Mana, hece sayısı ve durak bakımlarından bir hayli bozukluk vardır. Birçok şiirde söz konusu etmediğimiz bu gibi hususların düzeltilmesi gerekir.

295- 387/4/3.

Bir dağ var yar(ı) demir yarı altından

şeklindeki dize de müdahaleye muhtaçtır. Bu da

Bir dağ yarı demir yarı altından

olarak düzeltilebilir.

296- 398/3/2. dizede "dövmeye" kafiye kelimesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Karaca Oğlan zamanında, hattâ Cumhuriyet döneminde ve bugün "döğ-" olarak kullanımı devam etmektedir. Biz işin ses değişikliği tarafında değiliz. "parçala-, ez-, küçült-" anlamlarındaki kelimenin sözlüğe alınmadığını belirtmek isteriz.

297- 398/2. dördlükte de kafiye uyumsuzluğu vardır. Kıtanın dizeleri;

Kahpenin kızı da ne tez büyüdün
Geçen gördüm şu düğünde yoğudun
Ağlayan yiğidi ne şekl'avudun
Avutmasın bilmez daha yalvardır

şeklinde olup

Kahpenin kızı da ne tez büyüdün
Geçen gördüm şu düğünde toyudun
Ağlayan yığidi ne şekl avuduñ
Avutmasın bilmez daha yalvardır

gibi düzeltilirse mesele halledilmiş olur. “Toy” kelimesi de ayrıca “henüz yetişmemiş, küçük” anlamıyla sözlüğe alınmalıdır.

298- 399/1/2. Söz konusu dizede durak hatası görülmektedir. Mısra;

Kaşları hilâl de gözler cerandır

şekline getirilerek bu husus da düzeltilebilirdi.

299- 403/2/4. dizenin ilk kelimesi “çözsem”, kafiye açısından “kırsam” yapılmalıydı.

300- 404/3/3.

Altmış zülfün ak gerdandan dışarı

dizesindeki ilk kelime anlamsız gelmektedir. “Atmış” olursa bu anlamsızlık giderilmiş olur.

301- 407/4/3. dizedeki “kavuşturup” kelimesi akıcılığı ve dizenin durak düzenini bozmaktadır. “Kavşurup” şeklinde, aynı anlamda bir küçük müdahale ile bu sorun da halledilebilirdi.

302- 426/3/3. dizede durak ve anlam bakımından bozukluk vardır.

Bir yiğit kendinin kadrin bilmese

şeklinde söz konusu bozukluklar giderilmelidir.

303- 430/1/3.

Görmeden de görmemesi yeğ imiş

gibi alınan dize,

Görmektense görmemesi yeğimiş

yapılmalıdır.

304- 432/3/4.

Elinde dizgini tartıp gidiyor

şeklinde olan dizede “*tart-*” kelimesine dikkat edilmesi ve sözlüğe alınması gerekirdi. “*Tart-*” burada bugünkü bilinen anlamında değildir. Eskiden bir hayli kullanım alanı bulan kelimenin şimdi söyleyeceğimiz anlamı bugün bazı Anadolu ağızlarında (Toroslar yöresinde, Karaca Oğlan coğrafyasında) hâlâ varlığını korumaktadır. “*Tart-*” çekmek demektir.

305- 433/3/3. dize sonundaki “*şimdi*” kelimesi kafiye bakımından “*şindi*” olmalıdır. Bugün de aynı kullanım Karaca Oğlan coğrafyasında vardır.

306- 439/2/2. dizedeki “*aşikâre*” kelimesi kafiye uyumsuzluğu meydana getirmektedir. Mısraları Sakaoğlu,

Getirin atımı binem Aşkar’a
Âlem bilir sevdiğimi aşikâre

şeklinde olmuş olup

Getirin atımı binem Aşkar’a
Âlem bilir sevdiğimi eşkere

gibi düzeltmesi gerekirdi. 439/5/1. dizede de,

Atıma binip de gidem mazamaz

yapılarak aksaklıkları gidermek mümkündür. Sözlükte “*maza maz*” olarak alınan kelimeye verilen mana bizi tatmin etmemektedir.

307- 442/3. dörtlükte kafiye sorunu vardır. İkinci dizenin sonundaki “*mişine*” kelimesi “*müşküne*” yapılırsa bu sorun bir nebze de olsa giderilmiş olur.

308- 455/3/4. dizedeki “*salınıp*” kelimesi diğer dörtlüklerdeki “*dürülüp/kurulup*” kelimesiyle kafiye teşkil edememektedir. Manaya da uygun olarak “*serilip*” kelimesiyle kafiye oluşturulmalıdır.

309- 453/3/1. dizede “*eydür*” veya “*söyler*” yerine yanlış olarak yine “*eder*” kullanılmış.

310- 455/2/2. “*Rasaf sök-*” ne demektir? Sözlüğe de alınmamış.

311- 456/3/1. “Konar/döner” kelimelerine, kafiye ve mana açısından, “çöker” kaldırılıp “tüner” getirilmelidir. Aynı şiirin 5. dördlüğünün 1. dizesindeki “küleylan” kelimesi de anlam göz önüne alınarak “küheylan” yapılmalıdır.

312- 459/3/2. dize, hece ve durak göz önüne alınırsa

Güzeller yatağı sümbül biteği

olarak düzeltilmelidir. Yine aynı dördlüğün son dizesindeki “suyun” kelimesi kafiyesizlik meydana getirmektedir. Daha önceki dördlüklerde yer alan “gülün/bilin” kafiye kelimeleri dikkate alınırsa “selin” kelimesi kafiye için uygun görülebilir.

313- 467. şiirin 2. dördlüğündeki “katar” kelimesi kafiyeyi bozmaktadır. Anlam da uygun olduğuna göre “katar”ın yerine “azar” getirilmelidir.

314- 469/4. Yine “eder” sorunu ile karşılaşıyoruz, “eydür” yapılmalı.

315- 477/1/3. dizinin başındaki “Bir” kelimesi fazladır, atılması gerekir.

316- 479/1/4. dize “Od eyleme yerimizi” şeklinde düzeltilmelidir.

317- 479/2/1. dize “bir birliğe bütüptürüz” olarak mana açısından düzeltilmelidir.

318- 484/3/4. Dördlükler arasındaki kafiye kelimeler kaçtı, düştü, içti, göçtü mü şeklinde olup 3. dördlükteki çözdü kelimesi kafiye düzenini bozmaktadır. Bu kelimenin yerine daha önce de defalarca düzelttiğimiz gibi yine “şeşti mi” kelimesi getirilerek dize

Yoksa yârim düğmelerin şeşti mi

yapılmalıdır.

319- 485/1/4. mısra durak açısından yanlıştır.

Yoksa yadlar gönülüne düştü mü

şeklinde küçük bir müdahale ile bu yanlıklık da giderilebilirdi.

320- 491/5/3. dizedeki “yiğidin” kelimesi “yiğitlerin” yapılmalıdır.

321- 492/2/2’de “medhi” kelimesi kafiye ve anlam açısından “meti” olarak düzeltilmelidir.

322- 653. sayfada Sözlük başlığı yer almaktadır. İlk paragrafın ilk cümlesinde söylediğini yapamayan Sayın Sakaoğlu, tam tersi bir durum olarak kelimeleleri bir yığın hâlinde vermiştir. 3. cümle “verilecektir” kelimesi ile sonlandırılmaydı. Son cümlede ise alınmayan kelimelerin olabileceği ifade edilmiş. Yukarı-

da da işaret ettiğimiz gibi bazı kelimelerin alınmadığı görülmüştür. Bunlar ihmalden midir, yoksa anlayamamaktan mıdır? Bilemiyoruz.

323- 654. sayfadaki “*mezar/mezer*” kelimelerine gelince. Buradaki mezarın, mezer yapılması kafiye gereğidir. Sayın Sakaoğlu’nun söylediği gibi yeni bir kelime ortaya çıkmamaktadır. Zaten Karaca Oğlan coğrafyasında bu kelime ünlü uyumuna tâbi tutularak eskiden beri “*mezer*” olarak telâffuz edilmektedir.

324- 655. sayfada ...*su isen / ...soy isen / ... çoğ isen* (323/3) şeklinde ilk olarak verilen kafiye örneği, söz konusu gösterilen yerde yoktur.

325- 656. sayfada “*eder, eydür*” ve “*der*” kelimelerine gelince. Bütün bu kelimelerin geçtiği dizelere bakınca kelimelerin “*söyler*” anlamında olduğu görülecektir. Kelimenin ilk kullanım şekli “*eydür*” dür. Sonradan ihtimal odur ki şiiirleri cönkten yazıya geçirenler bu kelimeyi, yazılışlarının eski yazıda aynı olması sebebiyle anlamını da bilmedikleri için “*eder*” okumuşlardır. Bu söyleyişi, yani kelimenin dize içindeki anlamını fark edenler, onun unutulmasıyla, daha doğrusu “*eydür*”ün kullanımdan kalkmasıyla yerine “*söyler, der ki, der de*” gibi (aynı sayıda heceyi taşımasından) kelimeleri getirmişlerdir. Doğrusu budur. “*Eyder*” ve “*eder*” almak her ne sebeple olursa olsun yanlıştır. Sayın Sakaoğlu’nun bu kelime için “*Biz, yararlandığımız kaynaklardaki imlâyı almayı uygun bulduk*” (s.657) ifadesini kullanması bir bilim adamına yakışmaz. Düzeltmesi gerekirdi. Yani eserine aldığı şiiirler nereden alınırsa alınsın artık kendi malı olmuştur. 656. sayfadaki “*Nasıl olur da, 1927’de “eder” diye yazıya aktarılan kelime (Ergun, s.97) yarım yüzyıl sonra “eydür” ve “der” şekline döner.*” cümlesi de yanlışı üzerine yeni bir yanlışı olarak anlaşılmaktadır. 1927’de yazıya geçiren, yanlışı olarak “*eder*” okumuş, yarım yüzyıl sonra da meseleyi anlayan başka birisi de kelimeyi düzeltmiştir. Sayın Sakaoğlu düzeltmemesine bir kılıf mı aramaktadır? Yarım yüzyıl önceki yanlışı düzeltene saygı duymak gerekir.

Sayın Doğan Atlay’ı bilmem; tahsili nedir onu hiç bilemem. Atlay “*eder*” ile “*eydür*”ü fark edebilecek birisi midir? Onu da bilmiyorum. Yine tekrar ediyorum: **Onun bunun yanlışı, bizim doğrumuz olamaz**; hele hele Selçuk Üniversitesinin ve Konya’nın TDK’daki medâr-ı iftihânı sayın Sakaoğlu’nun hiç olamaz. Üstelik bu “*eyt-*” fiili başka şiiirlerde geçtiği hâlde sözlüğe de alınmamış. Mutlaka alınması gerekirdi.

326- 657. sayfadaki *garib/garip, tabib/tabip* meselesi bir imlâ özelliğidir. Kelimelerin menşe’i Arapçadır. Bilindiği gibi bu dilde “p” sesi yoktur. Türkçede bu kelimeler ek almadan yazılırken ve söylenirken “p” li olarak kullanılırlar. Bu sadece sonda “b” sesi bulunduran kelimelerde görülmez: İhtiyaç, denk, renk gibi kelimelerin sonlarındaki sedasız ünlüler için de söz konusudur. Aynı sayfada Sayın Sakaoğlu’nun “*sorub*” ve “*girib*” olarak verdiği Türkçe sözlerde bu

gibi durumlarla karşılaşılmaz. Zaten hemen paragrafın üzerindeki örneklerde de görüleceği gibi Cunbur, Ergun, Öztelli ve Karaer kelimeleri “sorup/girip” şekillerinde p’li olmuşlardır. Sakaoğlu Türkçe olan bu sözleri neden b’li olmuş veya bunun örneğini nereden getirmiş?

Burada şunu da belirtmek lâzımdır. Arap harflerini kullandığımız uzun asırlar içerisinde son seslerdeki “p” sesleri hep “b” ile karşılanmıştır. Öyle bile olsa Türkçe kelimeler sonda “b” bulundurmadıkları için bu sesler “p” olarak telâffuz edilip, yazılagelmiştir. Kısacası bu, herkesin anlayamayacağı bir imlâ meselesidir.

327- 664. sayfada “*Ferman baçı*” için verilen anlam doğrudur. İrfan Can’ın ifade ettiği anlam yanlıştır. Metnin tamamına baktığımızda; “Baç, ferman baçı” kelimelerinin hepsinde anlam “ücret, vergi” olmalıdır. Sözlüklerde de öyle geçer. Durum böyle olunca 671. sayfada “*baç*” kelimesine “*Güzellere bakma, onlarla bir arada bulunma isteği*” şeklinde verilen mana yanlıştır. İrfan Can öyle dedi diye yanlışlık yapılmaması gerekirdi.

328- Sayın Sakaoğlu’nun hazırladığı kitabın sözlük kısmı 666. sayfada başlamaktadır. Bu kısım bir sözlük değil, adeta kelimelerin rast gele metinde geçtiği şekliyle alındığı bir sözcükler yığıdır. Kelimelerin sözlükte madde başı olarak nasıl alınacağı hususu hiç gözetilmemiştir.

Bir kelimenin sözlükte madde başı olarak nasıl alınması gerektiği ne sebeplerdir bilinmez, yazar tarafından hiç düşünülmemiştir. Bu konuda ilmî olan yöntem bilinmiş olsaydı sözlük bölümünün baştan sona her sayfasında onlarca defa karşılaştığımız hatalar olmazdı. Bilindiği gibi kelimeler sözlüğe ya kök ya da gövde hâlinde alınır. Birleşik fiillerin alınışı da ayrı bir husustur. Sayın Sakaoğlu 1930 ve 1940’lı yıllarda, yani Türkiye Türkçesiyle sözlük yapma biliminin gelişmediği bir dönemde, eskilerin aldığı şekilde, avama hitap eden bir sözlük yapmayı denemiştir. Bu da Türk Dilbilgisinin oldukça geliştiği zamanımızda ilmî olmaktan çok uzak kalmaktadır. Türk Dil Kurumunun çeşitli bilim kollarında üye olarak yıllarca çalışan yazarın bunları bilmemesi “bağışlanır” cinsten hatalar değildir. Biz, kitabın sözlük kısmı üzerindeki eleştirilerimizi yaparken bütün yanlışları göstermeyeceğiz, seçme örneklerle yetineceğiz. Eğer bütün sözlük üzerinde her hususu örnekleriyle tek tek göstermeye çalışırsak ve bunlarla ilgili değerlendirmede bulunursak, her sayfası için 8-10 sayfa yazmak gerekir.

329- Sözlüğe alınan kelimelerin bir çoğu alfabetik sırada değildir. Örn: Asılam, âşıkân (s.670), bulam (s.667)...

Yazar kitabının yeni bir baskısını daha düşünüyorsa bizim buradaki düzeltmelerimizle yetinmemeli, her kelimeyi bilimsel usullere göre fişleyerek yeniden ele almalıdır.

330- "*Ab-ı Kevser 1*" denilmiş. Bunun II., III. anlamları yok. I. varsa II.'si, III.'sü... de olmalıydı.

331- "*Ablak*" kelimesine üç ayrı anlam verilmiş. Bir sıfat olan kelimenin dikkat edilirse hep aynı manada olduğu görülecektir.

332- "*Ağ, ak*" kelimelerinin ikisi de aynı manadadır. Ayrı ayrı alınmış, farklı anlam verilmiş. Ak: beyaz, ak anlamındadır.

333- Kelimenin "*ağa*" olarak alınması gerekir. "*Ağalar, ağ(a)lar*" gibi kullanışlar madde başı olamaz. Sözlük baştan sona kontrol edilirse bunun gibi madde başı alınmaması gereken yüzlerce kelime ile karşılaşılır. Ayrıca söz konusu kelime, gönderilen 327/1, 471/1 gibi yerlerde görülmemektedir.

334- Sayın Sakaoğlu yukarıda ifade ettiğimiz gibi, kelimelerin sözlükte nasıl madde başı olarak alınacağını bilmemektedir. Örnekler: (Burada ilk kelimeler Sakaoğlu'nun aldığı şekil, ikinci kelimeler olması gereken şekillerdir.) açıldı, açılın-; açınca, aç-; açmayın, açma-; adın, ad; ağalar, ağa; ağlar ve ağlarım, ağla-; ağı yedirir, ağı yedir-; ağzın, ağız; ahdın, ahd; âhırı ve âhiri, âhir; akam, ak-; aklım, akl veya akıl; aklın, akıl; alam, al-; alaman, alama-; alıksın, alık; alın mı ve alınan, al- ve alın-; alman mı, alma- anasın, ana; arasın, ara; ardın, art; araya, ara; asılsam, asıl-; askerinin, asker; aşam, aş-; avın, av; avlanam, avlan-; aynasın, ayna...

Bu örnekler sadece **A** harfinden alınmıştır. Diğer harflerdeki durum da bundan farklı değildir. Böyle olunca da Sayın Sakaoğlu'nun bilmediğinden dolayı madde başı olarak aldığı kelimelerin sayısının daha önce de söylediğimiz gibi yüzlerle ifade edilebileceği görülmektedir.

335- "*âhırı*" ile aynı kelime olan "*âhiri*" için yer verilirken başka örnekleri de çokça görüleceği gibi; geçtiği yer için verilen rakamlardan aynı olanları vardır (415/1). Yani ayrı ayrı madde başı verilen kelimelerin geçtiği yer aynı yerdir.

336- "*Âhu*" kelimesine verilen anlam yanlıştır. Metin kontrol edilirse kelimenin net bir şekilde "*ceylan*" anlamında olduğu görülecektir.

337- "*Akça*" kelimesine gelince birçok problemle karşılaşılıyor. "*Para*" anlamındaki 1. mana doğrudur. 432/2'de "*ahça*" şeklindedir. II. mana olarak gösterilen "*ceran*" anlamı yanlıştır. Bu maddede de verilen referanslardan hepsi "*ak renge yakın, ak renge çalan, ak*" anlamlarındadır. Verilen III. anlam da II. ile aynıdır.

338- "*Aman*" için verilen mana 100/3 ve 336/2'de "söz verme" anlamındadır; yazarın dediği gibi "bağışlama, af, izin" anlamları yoktur. Bu kelimenin de böyle bir anlamı bulunmamaktadır. Kelime "*peyman*" şeklinde olmalıdır.

339- Birleşik fiili "*Ar etme-*" olarak almak yanlıştır, "*ar et-*" alınmalıdır.

340- "*Aralan-*" kelimesine "Arası açılmak" şeklinde verilen anlam yanlıştır, "uzaklaşmak" olarak düzeltilmesi gerekir.

341- "*Âre*" olarak madde başı verilen kelime Türkçedir. "*ara*" şeklinde düzeltilmelidir. Kelime için gösterilen referanslarda "âre" sözcüğüne rastlanamamıştır. Âri kelimesi için de durum aynıdır. Gösterilen yerde kelime yoktur.

342- "*Arta*" kelimesine verilen karşılık yanlıştır, "fazla, uzun" anlamı verilmelidir.

343- "*Arş*" kelimesi gönderilen referansta bulunamamıştır.

344- "*Asa*" kelimesine verilen anlam doğrudur. Kelime için parantez içerisindeki açıklama, Sayın Sakaoglu'nun kelimenin eski şeklini bilmediğini göstermektedir. Burada bir bilgiçlik taslanmak istenmiş, ama yerini bulmamıştır. Kelimenin doğrusu "*asâ*" dır. Ayın, sad ve elif ile yazılır. Yazarın dediği gibi "*âsâ*" hiç değildir.

345- "*Âşikâre*" kelimesi daha önce de söylediğimiz gibi "*eşkere*" olmalıdır.

346- "*Aşk eli*"; "sevginin, sevdanın gücü" şeklinde anlamlandırılmış. Verilen bu mana yanlıştır "aşk elinden, aşk sebebinden, aşk yüzünden" olarak düzeltilmelidir.

347- "*Âşikan*" kelimesine I ve II gibi iki anlam verilmiş. "âşıkını" olarak verilen mana, gösterilen referansta bulunamamıştır. İhtimâldir ki, anlam da yanlıştır. II. manaya gelince "âşıklarını" denilmiş. Sayın Sakaoglu, manaya küçük bir dikkat gösterseydi, Farsçanın çokluk yapmakta kullanılan iki ekini (-ân, -hâ) bilseydi herhâlde bu hataya düşmezdi. Kelimeye "âşıklar" anlamı verilerek bu yanlışlık da düzeltilmelidir.

348- "*Atıp tururuz*" madde başı, metinde "*atıp duruz*" şeklindedir. "Atıp duruz" şeklindeki anlam da "bırakırız" olmalıdır.

349- "*Âvâze et-*"e "ölmek, çığırışmak" denilmiş; "öt-, çağır-" anlamı verilmelidir.

350- "Kendine gelmiş, sarhoşluktan kurtulmuş" anlamı verilen "*ayık*" kelimesinin, metne basit bir dikkatle bakılırsa, "kendinde, aklı başında" manasında olduğu açık olarak görülecektir.

351- "*Ayrılık eli*"ne "Ayrılığın sıkıntısı, çilesi" denmiş. Dizede

Ayrılık elinden bağrım eziktir

şeklinde kullanılmış olup “ayrılık yüzünden, ayrılık sebebinden” anlamına geldiği görülmektedir.

352- Sözlükte “*baç*” kelimesine I ve II şeklinde sınıflandırılarak iki anlam verilmiş. I. anlam yersizdir, yanlıştır. Metnin tamamında “ücret, zorla alınan vergi” anlamındadır. İşgüzarlık yapılmış.

353- “*Bâde*” kelimesine de iki anlam verilmiş. Birbirine çok yakın olan malar birleştirilmelidir, “içki, kadeh” demek kâfidir. Referans olarak verilen 162/2’de “*bâde*” kelimesine rastlanmamaktadır.

354- “*Bahullık*” kelimesi metinde “*Bu bahullık güzellikten değil mi*” ve “*Bu bahullık güzellerin huyu mu*” şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Sözlükte, kelimeye bir mana yakıştırma veya araştırmadan mana vermek düşüncesiyle olmalı ki “bahalık” denilmiş sonra da ona göre bir anlam uydurulmuş. Sayın Sakaoğlu sözlüklere bakmaya üşenmişse biz kelimenin anlamını araştırıp bulduk ya da biliyorduk; hemen söyleyelim. Bahullık: Cimrilik.

355- “*Baz eylemek*” birleşik fiilinin anlamı olmamış gibi. 325/2’de böyle bir yapı yoktur.

356- “*Bedir yüz*”: Bu tamlamaya “yuvarlak yüz” denilmiş. Yani yanlış bir anlam. Bedir=bedr: “Ay” anlamındadır. Durum böyle olunca “bedir yüz”: Ay gibi güzel ve parlak yüz. Bilindiği gibi edebiyatımızda sevgilinin yüzü aya benzetilir.

357- “*Bel ver-*” birleşik fiilinin anlamı “dayanmak, bir yere sırtını yaslamak”tır. Gönderilen yerde karşılaşılamayan fiil aynı şiirin 2. dördlüğündedir.

358- “*Belen-*” ve “*belet-*” fiillerinin referanslarında; **belen-** 64/8’de gömül-, 135/3’te de kundaklan- anlamlarındadır. **Belet-** fiili de kundakla- değil, kundaklat- manasındadır.

359- “*Beratçık*” kelimesi 145/7’de yoktur. 145. şiirin tamamı zaten 6 dörtlükten oluşmuştur.

360- “*Bermurad ol-*” metinde “*bermurad olma-*” şeklindedir, ve sözlüğe de bu şekilde alınması gerekir.

361- 39/1’de “*bilmenem*” şeklinde bir kelime yoktur.

362- “*Bilmezem*” kelimesine “bilemem” olarak yeterli anlamı verilmiş. Hem kelime bu şekilde madde başı olarak alınmamalı, hem de yeterli manası verilmeden “bilmem” manasında olduğu bilinmeliydi.

363- “*Boyun*” kelimesi “boynunu” şeklinde manalandırılmıştır. Kelime gönderilen dizelerde “boy, sevgilinin boyu” anlamındadır. Sayın Sakaoğlu, sözlüğe bakmadan, metne hakim olmadan, metinde ne söylendiğine dikkat etmeden kelimelere anlam vermeye çalışmıştır. Ayrıca söz konusu kelimenin sözlüğe “*boy*” olarak alınması gerekir.

364- "**Bulanık**" kelimesine "Özellikle güz aylarında suları bulanık akan ırmak" anlamı verilmiş. Dereler ve ırmakların sularının bulanık aktığı aylar ilkbahar ayları olmalı. Yoksa "güz" "ilkbahar" mı demek oluyor. "Bulanık aylar"a verilen mana da, söz konusu kelimeye verilen mananın yanlış olduğunu hatırlatıyor gibi.

365- "**Bud**" kelimesi için 347/7 referans verilmiş. Şiir 4 kıtadan oluşmaktadır. Acaba 347/3 mü demek istenmiştir?

366- "**Cahl**" sözcüğüne "toy, genç, tecrübesiz" anlamları verilmiş; 400/2'de kelime "bilgisiz" anlamında kullanılmıştır.

367- "**Ceran**" kelimesine iki ayrı anlam verilmiş. Edebiyatımızda sevgili ceylana teşbih edilir. İki ayrı anlam vermeye gerek yoktur. II. anlamın geçtiği 11/3 ve 464/1 dizeleri, I. anlamın geçtiği yerler için de verilmiş. Bu bir tutarsızlıktır. Bu gibi hususlar başka kelimeler için de geçerlidir. Bütün kelimeler birer birer kontrol edilmelidir.

368- "**Cümle**" kelimesine "hepsi, tamamı" anlamı verilmiş. İyelik anlamı olmayan kelimenin bu hâli "hep, bütün" olmalıdır. 18/10 şeklinde gönderilen yerde kelime bulunamamıştır. Çünkü 18. şiir, 4 kıtadan oluşmaktadır.

369- "**Çal-**" fiili için de iki anlam verilmiş. I. anlam için 81/2 denilmiş; gösterilen yerde kelimeye rastlanamamıştır. O şekilde anlam da olmaz.

370- "**Çaplan-**" kelimesi metinde "**çalpan-**" olarak görülmektedir. Doğrusu, metinde geçen yazılışı olmalı.

371- "**Çaylak**" kelimesi için "acemi, yeni yetişmekte olan" denmiş. Metne bakılırsa söz konusu kelimenin "**yırtıcı bir kuş türü**" olduğu anlaşılacaktır.

372- "**Çevre**" kelimesi için "kenarı işlemeli mendil" anlamı verilmiş. Daha başka kelimelerde de olduğu gibi kelimenin 2. anlamı dikkate alınmamış; 69/2'de "etraf" anlamında kelimeye rastlanmaktadır.

373- "**Çevril-**" kelimesi için de yanlış olarak "yönelmek, yön değiştirmek" denilmiş. Daha net olarak metne bakılırsa kelimenin "dön-" anlamının daha ağır bastığı anlaşılacaktır.

374- "**Çez-**" fiilinde de eksik anlam görülmektedir. 57/2'de Sayın Sakaoğlu'nun söylediği mana bir parça uygun olabilir. 482/3'te ise bambaşka bir anlam ile karşılaşılıyor. Fiilin yer aldığı dize

Senden gayrısına kuşak çermeyim

şeklinde. Kelimenin buradaki anlamı düşünülürse, yazarın "**yükün indirilmesi...**" şeklinde verdiği karşılık ile hiç bir alâkası olmadığı anlaşılacaktır. Kuşak çermenin ne anlama geldiği herhâlde bizim devirlerde kuşak kullanılmadığı

için tespit edilememiş. Karaca Oğlan “uçkur çözmek” dese idi belki yazar anlayabilirdi.

“Çez-” kelimesinden hemen sonra “çizmeyin” kelimesi alınmış (alınış yanlış) ama “cez-” kelimesinin kullanıldığı (482/3) dizesi referans verilmiş. Üstelik de kelime, “çizmeyeyim” gibi bir yersiz karşılık bulmuş. Yukarıda yanlış, burada daha başka bir yanlış, olmuş 2 defa katmetli yanlış. Burada bir daha söyleyelim ki “cez-” sözcüğü; “aç-, çözmek” olarak manalandırılmalıdır.

375- Yine “**çezil-**” fiilinde de sayın yazar aynı hataya düşmektedir. Fiilin geçtiği 32/3’te mana, Sakaoğlu Hoca’nın söylediği gibi “*Kervanın mola verdiği yerlerde yükleri hayvanlardan indirmek*” olarak karşımıza çıkmaktadır. Kelimenin geçtiği (76/2) dize

Güzeller yola düzüldü
Âşıkın bağı ezildi
Yörü kemerin çezildi
Belinden habarın var mı

dörtlüğünde görüldüğü gibidir. Böyle olunca fiilin bu dörtlükteki anlamının sözlükteki ile alâkasının olmadığı anlaşılmaktadır.

376- “**Çığır**” kelimesine “keçi yolu, işlek olmayan dağ yolu” anlamı verilmiş. Dize

Yitirdim çığırı yoldan ayrıldım (192/1)

şeklinde olup kelimenin “karlı yollar üzerinde insanların ve hayvanların gelip gitmeleri ile açılan dar yol” anlamında olduğu açıkça görülecektir, keçi yolu ile alâkası bulunmamaktadır.

377- “**Çıkanda**” kelimesi de yanlış anlamlandırılmıştır. Dize

Gurbete çıkanda yamandır işim (418/4)

şeklinde. Sayın yazar kelimeye “çıktığın zaman” anlamını vermiş. Dizeye dikkatle bakılınca “*çıkanda*” kelimesinin, “*çıkıldığında*” anlamında olduğu açık bir şekilde görülecektir.

378- “Çıkır çıkır” ikilemesi sayın Sakaoğlu’nun verdiği (269/3) dörtlükte bulunmamaktadır, 269/4 olmalıdır.

379- 25/1’de karşımıza çıkan “çıra” kelimesi “ateş” anlamında olmalıdır. Sakaoğlu “sevgili” anlamını vermiş.

380-

Atım Öğrek’te dokudam çulunu (200/6)

dizesindeki “çul” kelimesine de “ata binerken üzerine konulan dokuma parçası” şeklinde yanlış anlam verilmiş. Çul, Karaca Oğlan coğrafyasında “çulhalık” denen tezgahta yün veya kıldan dokunan sergi anlamındadır. Yere de serilir, at üzerine de örtülür.

381- 401/4’teki 2. “dağlar” kelimesinin geçtiği ve yazarın “dağların” anlamı verdiği dizedeki kullanılışı

Türlü çiçeklerle bezenmiş dağlar

şeklinde. Buradaki “dağlar”, sözlüğe “dağ” alınmalıydı. Anlamı da yüzey şekillerinden “dağ” olmalıdır.

382- “Dahi” kelimesine verilen anlam “bundan sonra” olarak karşımıza çıkmaktadır. Dize

Dahi cürüm var mı bundan ziyâde

şeklinde olup söz konusu kelimenin “başka” anlamında olduğu görülmektedir. III. anlamı verilen ve 391/5’te geçen aynı kelime daha önce ifade ettiğimiz gibi vezin ve durak açısından “de” yapılmalıdır.

383- Sözlüğe “danış” kelimesi alınmış ama “danış-” alınmamış. 78/1’de karşımıza çıkan bu sözcük “müşâvere et-” anlamındadır.

384-

Mansur cana kıydı çekildi dâre (407/2)

dizesindeki “dâra çekil-” birleşik fiili, sözlüğe “dar çekil-” alınmış, bizim söylediğimiz gibi metindeki şekliyle “dâra çekil-” olarak alınmalıydı.

385- “Dar ol-” fiilinin 34/2’de geçtiği belirtilmiş. Söz konusu dörtlükte böyle bir ifade yoktur.

386- “*Dâvâ*” kelimesine gereksiz ve yanlış üç ayrı anlam verilmeye çalışılmış. Kelime bir mana altında toplanmalıdır ve “mesele” kelimesiyle karşılanmalıdır.

387- Sayın Profesörün sözlüğe aldığı “*değme I, II, değme güzel, değme vakit, değmelerin*” kelimelerine verdiği karşılıklar tam birer hezeyan örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Şimdi bunları görelim:

Değme I: Dokunma, elleme (150/5) şeklinde anlamlandırılmış. Yazarın gönderdiği dizelere bakarsak;

Karac’Oğlan eğmelerin
Gönül sevmez değmelerin
İliklemiş düğmelerin
Çözer Elif Elif deyi

şeklinde olduğunu göreceğiz. Dizede geçtiği şekliyle anlam verirsek “*değme*” nin “başka”, “*değmelerin*” de “başkalarını” şeklinde manalandırılması gerekir. Sözlükte “*değmelerin*” şeklinde anlam verilen kelime de aynı sözcüktür. Dizenin yer aldığı dördlük de şöyledir:

Kara kaşın eğmelerin
Gönül sevmez değmelerin
Kend’elimle düğmelerin
Çözsem gerek ahdım vardır (403/2)

Yine “*değme*” kelimesinden devam edersek; “*değme güzel*” sözcüklerine “seçkin, seçilmiş güzel (kız, vb.) anlamı verilmiş. Kelime için Sakaoglu’nun gönderdiği 210/3 dördlüğüne bakalım: Dördlük,

Bülbülün durağı güldür ezelden
Vefa gelmez imiş değme güzelden
Ağlayı ağlayı çıktım gözlerden
Kerem eyle gönül gel vazgelelim

şeklinde. İkinci dizedeki söz konusu kelimenin yazar tarafından anlamlandırıldığı şekille hiç alâkasının olmadığı açık olarak görülecektir. Değme güzel: “başka güzel, her güzel” şeklinde manalandırılmalıdır.

388- “Değmemeli, dokunmamalı” anlamı verilen ve yazarın bizi 181/3 dörtlüğüne gönderdiği “*değmeli değil*” kelimeleri ilgili dörtlükte, hatta şiirde yoktur.

389- Sözlükte “*deli dolu*” kelimelerine verdiği ikinci anlam “patavatsız” yersizdir. Buradaki “deli dolu” sevgili için söylenmiştir. Hiçbir şair sevgilisine “patavatsız” sıfatını yakıştıramaz. Burada, yani;

On yedide deli dolu (393/6)

dizesinde kelimelere patavatsızca anlam verilirken “davranışları akla uygun olmayan” denmeliydi.

390- “*Denk*” kelimesine I. anlamda “eş, benzer” denilmiş. Yazarın bizi gönderdiği dizelerin bazılarında (237/5 ve 341/1) “uygun” anlamında olduğu görülmektedir. II. olarak verilen “eşya topluluğu” anlamı da yanlıştır. Dize,

Dürüldü her dengim satamaz oldum

şeklinde. Kelimenin anlamı “hayvan yükünün her bir tarafı” olmalıdır.

391-

Depreştirme eski yaram çok benim

dizesindeki “*depreştir-*” fiiline yeniden ortaya çıkarmak” anlamı verilmiş. “Oynat-, kımlıdat-” anlamı fiile daha uygun gibi görünmektedir.

392- “*Dergâh*” kelimesine “kutsallığı kabul edilen yerlerden biri” anlamı verilmiş.

Şol dergâhtan dönsün yüzüm
Ölünce sevmezsem seni (139/1)

dizelerinden anlaşılacağı üzere söz konusu kelimenin açık bir şekilde “Kâbe” anlamında olduğu görülecektir.

393- “Çare, ilâç” anlamı verilen “*derman*” kelimesi, yine yazarın gönderdiği 361/1 ve 368/1-4 gibi yerlerde onun verdiği anlamlarda görülmemektedir. Söz konusu edilen yerlerde kelimenin geçtiği dizeler şöyledir:

...
Başından aşmağa yoktur takatim
Kalmadı dizimde dermanım dağlar (361/1)

...

Azrâil gelmiş de can talep eyler
Benim can vermeğe dermanım mı var (368/1)

ve

...

Bana derler gam yükünü sen götür
Benim yük götürür dermanım mı var (368/3)

(Yazar son dizelerin geçtiği yeri 368/4 olarak vermiş) Bütün bu görülenlerden sonra “*derman*” kelimesine “çare, ilâç” anlamı verilmesi büyük bir yanlışlıktır. “*Derman*” kelimesinin de “güç, takat” anlamlarında alınması gerekir.

394- “*Deryayı boyla-*” birleşik fiiline “denize düşmek” denilmiş. Kelimenin geçtiği dize

İnip aşkın deryasını boylayan (325/4)

şeklindedir. Şimdi dizeye göre anlamın “aşk denizine batmak, âşkıktan kurtulamamak” şeklinde olması gerekmez miydi?

395- “*Dest*” kelimesine doğru olarak “el” anlamı verilmiş. Fakat Sakaoğlu’nun bizi gönderdiği 387/1 ve 388/1 dörtlüklerinde kelimeye rastlamadık. Yalnız 388/1’de

Söyleyi söyleyi destan ederler

dizesindeki “*destan*” kelimesini “*dest*” olarak almış olmasın! Bir halk edebiyatçısının, “*destan*” üzerine yayın yapan birisinin “*dest*” ile “*destan*” kelimelerini karıştırdığına şahit olmaktayız. O zaman “*destan et-*” birleşik fiiline anlamı biz verelim: “Herkesi duyurmak, dile düşürmek.”

396- “*Devran*” kelimesine “keyifli, hoşça vakit geçirme” anlamı verilmiş. Sakaoğlu’nun okuyucuyu gönderdiği üç yerde de 123/3, 157/4 ve 255/4 kelimenin anlamı bütün sözlüklerde de olduğu gibi “devir, çağ” olarak karşımıza çıkmaktadır.

397- “*Devşirindi*” kelimesinin geçtiği yer verilmemiş.

398- “*Deyin*” kelimesine de 3/3 olarak verilen yerde rastlanamamıştır, hatta gönderilen şiirde de böyle bir kelime yoktur. İhtimaldir ki “deyince” olarak verilen anlam da yanlıştır.

399- "*Dilber*" için "güzel (kız, kadın)" denilmiş. Dilber elbette ki kadındır. Ama anlamı açılarak "gönül alan, gönül götüren kadın" denmeliydi. Çünkü her kadın, her güzel gönül alamaz. Kelimenin asıl anlamı da Sakaoğlu'nun söylediği gibi değildir.

400- "*Dîvan*" kelimesinin alınışında da birçok problem vardır. Kelimenin geçtiği yerler için verilen dörtlüklerde tamamına yakını hemen sonra gelen "*dîvan dur-*, *dîvan duram*, *dîvanına dur-*" gibi aldığı madde başlarına aittir. Yani alınış yanlışdır. 137/3'te yazarın dediği gibidir. 14 tane alınıştan sadece 1'i doğrudur. Ayrıca bir alınış daha vardır ki onu geçtiği yerde görelim, manasını da ondan sonra tespit edelim:

Bir kulun yok Karaca Oğlan kadar
Hüsnünün zekatı borcunu öder
Kız bakışın beni dîvâne eder
Sırmalar geymişsin alın üstüne (54/4)

Burada "*dîvâne*" deli anlamında olmalıdır. "*dîvâne et-*" de "aklını başından almak, deli etmek"tir, "*dîvan*" kelimesiyle de hiç alâkası yoktur.

401- "Mürekkepli kalemin uç takılan gövdesi, yazı aracı" şeklinde manalandırılan "*divit*", yazarın bugünkü kullanışıyla verdiği anlamdır. Karaca Oğlan döneminde, yani "çok eskilerde kullanılıp kuşak arasında taşınan ve kalemliği ile hokkası bir arada olan yazı takımı" şeklinde mana vermesi gerekirdi.

402- "*Dizgini tart-*" için verilen anlamda da oldukça büyük bir yanlışta düştülmüştür. Yazarın "*dizgini ölçülü olarak tutmak*" şeklinde verdiği anlam "*dizgini çekmek*" olarak düzeltilmeye muhtaçtır. "*Tart-*" çekmek anlamındadır. Bu anlamıyla da kelime bugün Karaca Oğlan coğrafyasında hâlâ yaşamaktadır. Dizelerde

Yâri bindirmiş de bir yeğîn ata
Elinde dizgini tartıp gidiyor

şeklindeki kullanılış bizim doğruluğumuzu, Sakaoğlu'nun da yanlış anlam verdiğini açıkça göstermektedir. Ayrıca kelimenin "*tart-*" şeklinde "*çek-*" anlamıyla madde başı olarak sözlüğe alınması da gerekmektedir.

403- "*Dolan-*" fiili de yanlış manalandırılmıştır. Sayın yazarın "*geçmek, zamanın geçmesi*" şeklinde verdiği yanlış anlamı, kelimeyi dizede görerek düzeltelim:

Yıl geçince iki bayram dolanır (319/3)

Öyleyse kelimenin anlamı “devr etmek, dönmek” olmalıydı.

404- “**Don**” kelimesine IV. anlam olarak “atların rengi için kullanılan bir ifade” denilmiş. Yine biz Sakaoğlu’nun gönderdiği dizelere mürâcaat edelim:

Altı arab atlı hem mavi donlu
Serdarlar serdarı tepesi tuğlu (442/2)

...

Dizedeki “*mavi donlu*” sıfatı ata ait değildir. Mavi elbiseler içinde olan serdarlar serdarı hükümdardır. “Don” burada “elbise” anlamındadır.

405- “**Dört köşe**”ye verilen anlam da olmamış. Yazarın dediği gibi “çok değişik ülkeler” olarak değil “her taraf” şeklinde manalandırılması gerekirdi.

406- “**Döşe vur-**” da yazarın, “üste süslü giyecekler giyinmek” şeklinde verdiği anlam gibi değil “göğsünü örtmek” olarak manalandırılmalıydı.

407- Sakaoğlu, daha birçok kelimedede görüleceği gibi kelimelere eklerin kattığı anlamı, yani ekleri bilmemektedir. Dizeden görelim:

Edicek bir eylik vakt iken eyle

Dize yukarıda görüldüğü gibidir. Anlam açısından önce mısram düzeltilmesi gerekir; biz düzeltiverelim:

Edicek bir eylik vaktiyken eyle

Edicek: “edince, yapınca” şeklinde anlamlandırılmalıdır. Yazar ise “**edicek**” kelimesine “**edeceksin**” anlamını vermiş. Fiilin aldığı -icek zarf-fiil ekidir. Kelime için yazarın verdiği 193/1’de böyle bir kullanılışa da rastlanmamıştır.

408- Sözlüğe alınan “**efkâr**” kelimesine teklik anlamı verilmiş. Yani “fikir, düşünce, maksat” denilmiş ve yazar Osmanlıca bilmesindeki maharetini sergilemiş. Biz söyleyelim “**efkâr**” fikir kelimesinin çoğuludur. Anlam “fikirler, düşünceler” olarak düzeltilmelidir.

409- “**Eğîn**” kelimesine verilen anlam da yanlıştır. Sakaoğlu “vücudun boyun ve omuz kısmı” demiş. Yıllarca aslı üyesi bulunduğu TDK’nın hazırlamış olduğu Türkçe Sözlük’e baksaydı doğru anlamı bulurdu. Yazar, kelimelere mana vermekteki bilgisine o kadar güveniyor olmalı ki herhangi bir sözlüğe bak-

ma lüzumunu bile hissetmemiş. Kelimeyi aldığı bir yeri burada göstererek biz anlam verelim:

...
Saçım başım yolup kendi eğnime
Geyik postlarını bağlar gezerim

Eğın: Gövdenin arkası, sırt.

410- “Eğle-” fiili de yanlış manalandırılmış: “oyalanmak, hoşça vakit geçirmek” denilmiş. Bu anlam olsa olsa “eğlen-” fiilinin anlamı olabilir.

411- Üç ayrı anlam verilen “eğme” kelimesine gelince: Kelime için bizi gönderdiği 486/2’deki dize

Siyah zülfün mah gerdana eğmeden

şeklindedir. Buradaki kelime “eğme” değil “eğ-” fiilidir, anlamı da dizeye göre “dök-”tir. Kelimenin aldığı ek -meden zarf-fiil ekidir. Anlam eke göre verilmiydi. III. anlam olarak “kaşın kıvrılması” denilmiş. Bu anlam da yanlıştır. Sözlüğün devam eden “eğmelerin, eğmesin” kelimelerindeki anlam da yanlıştır. Doğrusu, bütün yukarıda aldığımız kelimelerde “çatma” olmalıdır.

412- “El” kelimesinde tam bir hezeyanla karşılaşıyoruz. Burada sadece kelime için verilen I. anlam “yabancı” üzerinde duracağız. Zira I. olarak verilen anlamdaki hatalar, muhakkak ki II. anlam için verilen yerlerde de söz konusudur.

a) 13/4, 63/3-4, 173/4, 344/5, 435/3 olarak anlamın gönderildiği yerde ne hazindir ki “el” kelimesine rastlayamadık.

b) “Yabancı” manasının verildiği I. anlamda gönderilen dörtlüklerden 58/1, 215/3 (gurbet el), 352/3’te “el” kelimesi “memleket” anlamında kullanılmıştır. Meselâ:

Dağlar geçit verin konup geçeyim
Bir daha bu ele gelmeysiye (58/1)

dizelerinde görüldüğü gibi.

c) Yine “*yabancı*” anlamının geçtiği yer olarak gösterilen 74/3’teki dörtlükte kelimenin geçtiği dize

Aşk elinden bu derdlere komasan

şeklinde olup sözcük “*sebeb*” anlamını taşımaktadır. Gerçi dörtlükte Sakaoğlu’nun verdiği anlamı taşıyan bir “*el*” kelimesi vardır ama, bu sayın yazar tarafından belirtilmeliydi. Ben onu kast etmişim deyip kurtulma imkânı yoktur.

ç) Aynı anlam (*yabancı*) için kelimenin gösterildiği 110/4 ve 161/2’de “*el*” kelimesi uzuv anlamındaki “*el*” olarak karşımıza çıkmaktadır. Meselâ; dize

Yâr elinden dolu bâde içmedim

şeklinde olup kelime dediğimiz gibi uzuv olan “*el*”e karşılık gelmektedir. Bu dörtlükte de yazarın dediği gibi bir “*el*” vardır. Buradan şunu anlamak gerekir: Sayın Sakaoğlu kelimeye bir III. anlam daha vermeliydi. Şimdi söyleyeceğimiz gibi bir dördüncü anlam da sözlüğe alınmalıydı.

Eli göçmüş ıssız kalmış yurtları (346/2)

ve

Eli göçmüş mayaları bağrışır (417/4)

Bu dizelerde de “*el*” kelimesinin “*insan*” anlamında tespit edilmesi gerekirdi.

İleride “*yâd el*” olarak madde başı alınan yerde de bu konuya tekrar döneceğiz.

413- 407/4’ten sözlüğe “*kavuştur-*” alınan kelimenin

El kavuşturup Hakk’a karşı dururlar

dizesindeki “*kavuşturup*” alınışının durak açısından “*kavşurup*” olarak düzeltilmesi ve sözlüğe “*kavşur-*” olarak madde başı alınması gerekirdi. Bu birleşik fiile (el kavşur-) yazarın verdiği anlam bir parça doğru gibi görünüyorsa da “*el pençe dîvan dur-*” anlamı daha yakışık alırdı.

414- “*El sun-*” fiiline de “el uzatmak” anlamının verilmesi daha uygun olurdu. Yazar “el ile dokunmak” anlamını vermiş. Dize

Domurcuk gülüne elimi sundum

şeklinde olup, fiile bizim verdiğimiz anlamın daha uygun olduğu görülmektedir.

415- “*Elif*” kelimesi de karışıklıklar içerisinde bırakılmıştır. 429/4 ve 430/2’de “ilâm-elif”; yine 429/4’te bir de

Yanıyor yüreğim şu kız Elif’e

şeklinde görüldüğü gibi özel isim olarak karşımıza çıkmaktadır. Halbuki yazar, kelimeye “Eski alfabemizin ilk harfi” anlamını vermiştir.

416- “*Engel*” kelimesine “rakip, öteki âşık” anlamı verilmiş. Engel “mânia” anlamında olmalı. Yazarın 281/5 olarak gönderdiği yerde de sözcük bulunamamıştır, şiirin tamamında da yoktur. Bir başka husus da şiir 4 kıtadan oluşmaktadır.

417- “*Ergeç*” kelimesi için “erkeç, dört yaşındaki erkek keçi” denilmiş. Bir anlatım bozukluğu ile karşı karşıyayız. Çünkü keçi dişidir, yazar “teke” demeliydi.

418- “*Essah*” kelimesi “sahih, doğru, gerçek” kelimeleriyle karşılık bulmuydu.

419- “*Fakı*” kelimesi için gönderilen 25/1’de sözcük bulunamamıştır.

420- “*Farı-*” kelimesine Sakaoğlu’nun verdiği anlam doğrudur. Yalnız 57a/2

Ara yerde engeller de farıya

dizesinde fiilin anlamı “yok ol-, kalk-” olarak ve ikinci bir mana şeklinde kaydedilmeliydi.

421- “*Ferman çıkar-*”a verilen anlam “ferman verilmek” değil “ferman çıkarmak, ferman vermek” olmalıdır.

422- “*Fırka*” I. anlam için gönderilen 62/2’de tespit edilememiştir.

423- “*Fırsat düş-*” için verilen anlam da uygun değildir. Anlam “fırsat ele geçmek” şeklinde olmalıdır.

424- "**Gamze**" kelimesinde de yazarın söylediği gibi "yan bakış, göz süzme" anlamında olmayan bir mana verme söz konusudur. Bu anlamda olduğu hususunda gösterilen 183/5, 272/4, 372/2 dörtlüklerinde kelime "yanaktaki çukurluk" olarak tespit edilmektedir. Meselâ:

Yanağı gamzeli yâr ister gönül (183/5)
Ağam gamzelerin çifte (272/4)

ve

Yanağı gamzeli eğri bıçaktan (372/2)

dizelerinde görüldüğü gibi. Ayrıca kelime için okuyucunun gönderildiği 373/2'de kelime "gamalı" olarak görülmektedir. "gamze" ile alâkası yoktur.

425- "**Gark ol-**" birleşik fiiline "*çokça bulunmak*" manası verilmiş. Dizede;

Melekköy gark olmuş güle nergize

şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Öyleyse gark ol-: "boğulmak, batmak, doymak" anlamında olmalıdır.

426- "**Kalmak, ömür sürmek**" anlamı verilen "**geçin-**" fiiline bir göz atarsak; yazarın gönderdiği 313/4'teki iki dizede;

Bir gül oldum zemheride açıldım
Açıldım da kız koynunda geçindim

şeklindedir. Anlamının da Sakaoğlu'nun verdiği anlamla alâkası hiç yoktur. Burada "**geçin-**" in "bayılmak, kendinden geçmek, aklını kaybetmek" anlamlarına geldiği açık bir şekilde görülmektedir.

427- "**Gel ol-**" ve "**gel oldu**"yu ayrı ayrı madde başı almaya gerek var mıdır? "Gel oldu" şeklinde zaten alınmaz. Ayrıca yazarın aldığı gibi "**gele**" şeklinde de madde başı alınmaz; anlamı da Sakaoğlu'nun verdiği gibi "geliyor" olmamalı, "gelsin" şeklinde düşünülebilir. Sakaoğlu'nu da bu anlama iten dörtlükteki (149/3-4) son dizede görülen "baz" kelimesi olmalıdır. Kelime "yaz" olarak düzeltilirse problem kalmaz.

428- "**Gelesin kalan**"a verilen "*gelip kalasın*" anlamı yersiz ve yanlıştır. İkinci olarak verilen "gelesin artık" anlamı yerindedir, "gelip kalasın"la hiçbir alâ-

kası yoktur. **“Kalan”** kelimesi Karaca Oğlan coğrafyasında **“artık”** anlamındadır.

429- **“Gelesi”** kelimesine verilen **“gelsin”** manası da yanlıştır. Fiile **“-esi”** sıfat-fiil eki getirilmiş. Anlam **“gelecek”** olmalıdır.

430- **“Gerdek”** kelimesi, gönderilen 366/2 dörtlüğünde bulunmamaktadır. 366/1 olarak düzeltilmesi gerekir.

431- **“Gey-”** fiilinin II. anlamı için **“giyinmek (ayakkabı)”** denilmiş. Verilen şiir numaralarının (44/4, 53/2, 54/4 ve 62/3) çoğunda Sakaoğlu'nun verdiği **“ayakkabı giyinmek”** anlamı yoktur, yanlıştır. Ayrıca **“gey-”** ile **“giyin-”** farklı anlamlardadır. Düzeltilmeye muhtaçtır.

432- **“Gezesi”** şeklinde madde başı verilen kelimeye metine, yani yazarın bizi gönderdiği 365/4 dörtlüğüne dikkatle bakılırsa kelimenin **“gelesi”** olma ihtimali diğer dörtlükler de göz önünde bulundurulunca çok yüksektir. Sakaoğlu'nun verdiği anlam **“-esi”** sıfat-fiil ekine göre verilmemiştir. Kelime **“gezesi”** bile olsa anlamın **“gezecek”** olması gerekir. Çünkü **“-esi** gelecek zaman sıfat-fiil ekidir.

433- **“Gezin”** kelimesine verilen **“gezinin”** anlamı da yanlıştır. Mana **“geziniz”** şeklinde düzeltilmelidir. Sayın yazar ekleri ve görevlerini yukarıdaki örneklerde de olduğu gibi bilmemektedir.

434- **“Gılman”** kelimesine yazarın bizi gönderdiği 45/3'te de rastlanılmamıştır.

435- **“Giresi”** ve **“gitmeli ol-”** a da verilen anlamlar yanlıştır. **“Giresi”** **“girecek”**, **“gitmeli ol-”** da **“gitmeye mecbur kalmak”** şeklinde anlamlandırılmıyordu.

436- **“Göç çek-”** için de yanlış anlam söz konusudur. Yazarın **“göçü yola hazır hâle getirmek”** şeklinde verdiği anlam **“göçü yola koymak, göçü yola düzmek”** olarak düzeltilmelidir.

Tabiidir ki bunlar basit hususlar değildir. Bunları, Karaca Oğlan coğrafyasını, yörenin dil özelliklerini bilmeyenler, elbette bilemez, yazar Sakaoğlu gibi.

Baştan sona hemen hemen bütün kelimelerinde hata olan bir sözlükle karşı karşıya bulunuyoruz. Yazımızın bundan sonraki satırlarında yukarıda verdiğimiz gibi kelimelerin anlamlarını düzeltmeyi bırakacağız; hangi kelimelerde ne tür bir hata olduğunu belirtmekle yetineceğiz.

437- 695. sayfa **göçek mi gerek, göçün çek-, göğnek, gönen-, gönül eli, göresin kalan, görüncü, göz değmesi, göz göz ol-, gövün-, gözden düşkün ol-**, madde başlarına verilen anlamlarda yanlışlık vardır.

438- 696. sayfada da **“sözlük”** bölümünün her sayfasında olduğu gibi madde başı alınmaması gereken onlarca kelime vardır.

Gurbet gez-, gurbet el, güçücekten, güleç yüz, güllen-, gün vur- madde başlarına verilen anlamlar eksiktir, yanlışlar vardır. “*Güdem*” kelimesi metinde (195/4) “*giden*” olarak düzeltilmelidir.

439- 697. sayfada *güzel, güzün, ham demir* sözcüklerine verilen anlamlar yanlıştır veya eksiktir. “*Doğru*” anlamı verilen “*hak*” kelimesinde (427/4) “*Tanrı*” karşılığı olan yerler vardır. Bunun tam tersi olarak “*Allah*” manası verilen “*Hak*”ta da “*doğru, gerçek*” anlamında olan “*hak*” kelimeleri verilmiştir: 451/4, 454/2. Geçtiği yer olarak verilen 340/3, 434/4’te “*Hak*” kelimesi yoktur. “*Ham*” kelimesi için I. anlam olarak 14/1’de kelimeye rastlanamamıştır.

440- 698. sayfada ilk iki kelime aynı madde altında verilmeliydi. *Hamd, hanedân, haramî, harc, haren, harman, harmandalt, hasbihâl, hasret git-* madde başlarına verilen anlamlar yanlıştır. Burada “*haramî*” kelimesi üzerinde durmak icap edecektir. Kelimeye “*yol kesici, eşkıya*” anlamları verilmiş. 122/1, 123/1, 127/3 gibi kelimenin geçtiği yerlerde anlamın “*gönül çalan*” gibi olması gerekir.

441- 699. sayfada “*hatıp dilli*”ye eksik anlam verilmiş, “*hatun*” kelimesi “*hâtun*” şekliyle yanlış yazılmış; *hay hayda ol-, haydan hay ol-* madde başlarına yanlış anlam verilmiştir. Sayın Sakaoğlu “*hecin*”e ve “*hergiz*” ile “*hergiz ol-*” a verdiği anlamlarla büyük bir bilim ve sözlük cinayeti işlemiştir. Kelimeler için herhangi bir sözlüğe bakmak yeterliydi. Yazar “*hecin*”e “*at*” “*hergiz*” kelimesine de “*her zaman, daima*” anlamlarını vermiş, yani saçmalamış. “*Hecin*” bir deve çeşididir, “*hergiz*”in anlamı ise “*asla, katiyen*” olarak düzeltilmelidir.

442- 700. sayfada *hırızmalı ve hoşmerim* kelimelerine yanlış anlam verilmiştir. *Hırka* 255/4, *hiçbir daha* 41/1, *hoca* 484/1 gibi madde başları gönderme yapılan dörtlülüklerde bulunamamıştır.

443- 701. sayfada *ıra-, ırast gel-, ırgan-* ve *ışlaş-* kelimelerine verilen anlamlarda yanlışlık ve eksiklik vardır. Ayrıca “*ırgan-*” kelimesinin “*ırgan-*” şekli de vardır. Sözlüğe alınması gerekirdi (118/4).

444- 702. sayfada “*İçel*” kelimesi gösterilen yerde bulunamamıştır. *İftihar ey-le-, ihsan, iki başlı, ilen, ilet-, ilikliyon* madde başlarına verilen anlamlar ya yanlış ya da eksiktir.

445- 703. sayfada *imdat, imana gel-, inam, inkâr ol-, intizar, irenk al-, isnâd et-* kelimelerine eksik veya yanlış anlam verilmiş. “*İnen*” kelimesi geçtiği yerde kendisinden önceki kelimeyle aşağıdaki dizide görüleceği gibi

Yiğidin başına *yazınan* gelir

şeklinde birleştirilmeliydi. (421/4)

446-704. sayfada *kada*, *kadanalayım*, *kadife*, *kâfir* kelimelerinin anlamlarının da kontrole ve düzeltilmeye ihtiyacı vardır. *Kada* (333/4), *kâdir* (237/4), *kâfir* (363/3) kelimeleri gösterilen yerlerde bulunamamıştır. “Değer, kıymet” anlamı verilen *kadir/kadr* kelimesi yazarın bizi gönderdiği 337/4’te her şeye gücü yeten (Allah) anlamındadır.

447- 705. sayfadaki “*kahpe*” kelimesi için verilen II. anlam 114/3’te zina eden kadın anlamında kullanılmış, 398/3’te de kelimeye rastlanamamıştır. Bu sayfada *kahpe felek*, *kahr et-*, *kahrın*, *kalasın*, *kalayım kalan*, *kalıcak* (incenin zıddı kalın ile karışmaması için), *kalırık*, *kamu*, *kan yaş* kelimeleri anlam açısından düzeltilmelidir. *Kak-* ve *kakı-* kelimeleri söz konusu dörtlüklerde bulunamamıştır. Ayrıca sözlüğün bu sayfasında *kalan* (yörede söylenişi galan) kelimesini de madde başı olarak görmek isterdik (galan/kalan: artık, bundan sonra, ondan sonra anlamlarında kullanılmaktadır).

448- Saçmalıklarla dolu bir 706. sayfa ile karşı karşıya bulunuyoruz: *kanlı kinli*, *kâr et-*, *kâr etme-*, *kâr eyle-*, *karar-*, *karın sökülmesi*, *kasd*, *kaşları yaya gel-* ve *katar* kelimeleri anlam açısından düzeltilmelidir. Meselâ “*kasd*” kelimesine yazar “*iyi niyet göstermeme*” anlamını vermiş. 157/2’de maksat anlamında, diğer verilen yerlerde de “*kötü niyet*, *öldürme niyeti*” anlamlarında kullanılmış. “*Kaşları yaya gel-*” fiiline gelince; Sakaoglu “*kaşlara özel bir şekil vererek yürümek*” şeklinde mana vermiş. Edebiyattan, sanattan anlayan, daha doğrusu edebiyatımızda *kaş-kirpik* ilişkisini bilen bir bilim adamı bu hatayı yapmaz. Öyleyse biz doğru olanı vererek yanlışını düzeltelim: “*Kaşları yaya gel-*”: Kaşları artık ok atacak duruma gelmek, âşığı yaralayacak duruma gelmek (sevgilinün büyüdüğüne işaret). Aynı sayfada “*kargı*” kelimesi için gönderilen 483/3’te söz konusu kelime kullanılmamıştır. “*Katsal*” sözcüğü de sözlük sırasında değildir.

449- 707. sayfada *katı I*, *kavil kur-*, *kaül ü karar*, *kavşırım*, *kazaya ko-*, *kem* kelimelerinin anlamları yanlıştır, düzeltilmeye ihtiyaç vardır. Meselâ: “*Kavşırım*” kelimesine “*kavuşturmak*” denilmiş. “*Kem*” kelimesi için “*kötü insan*” anlamı verilmiş. Hâlbuki gönderilen yerlerin tamamında kelime, olması gerektiği gibi sadece “*kötü*” anlamında kullanılmış. “*Katı I*” 113/4’te bulunamamıştır.

450- Diğer sayfalardan farksız olan bir 708. sayfa ile karşılaşmaktayız. Bu sayfada da *keman III*, *kemha*, *kemha biç-*, *kend’özüüm*, *kerem*, *kerâmet*, *kesil-*, *kına-*, *kıv*, *kıya kıya bak-* şeklindeki madde başlarının anlamlarında ve bazılarının da yazılışlarında yanlışlıklar görülmektedir. Meselâ: “*Kemha*” sözcüğüne “*bir tür kadın giyeceği*” denilmiş. “*Kemha*” kelimesinin yazar tarafından “*kumaş*” anlamında olduğu tespit edilememiş. Bir de “*kına-*” kelimesi vardır ki, anlamı açısından, kelimenin tespit edilişi açısından büyük bir hataya düşülmüş. “*Kına-*” için veri-

len anlam doğrudur (214/2). Fakat yazarın bizi gönderdiği 413/4'teki dörtlüğe gidersek:

Ak ellere al kınalar yakarlar

dizesinde kelime “**kına-**” değil, ele yakılan “**kına**” olarak karşımıza çıkmaktadır.

451- 709. sayfada da *kıymatın, kız başlı, kiminsin, kokar* kelimelerine verilen anlamlarda da yanlışlıklar vardır. “*Kirmeni*” kelimesi de yazarın bizi gönderdiği 116/3 dörtlüğünde tespit edilememektedir.

452- 710. sayfadaki *körpe, köy, köz, kudret kalemi, kurna kurna* kelimelerinin de yanlış manalandırıldığı göze çarpmaktadır. Ayrıca “*kudret I*” 286/1’de bulunamamıştır. “*Kul*” kelimesinde bir hayli yanlışlar görülüyor. Yazarın bizi gönderdiği 281/1’de söz konusu sözcük bulunamamıştır. 326/3’te tespit edilen kelime “**kul**” değil, “**kol**” olmalıdır. Bunlardan başka 407/4 ve 428/1’deki anlam kelimenin I. anlamı “Hizmetçi” değildir; II. anlam olarak verilen “yaratık, mahluk”tur. Burada da yazarın kelimeleri karıştırdığı görülmektedir.

453- 711. sayfada *kuşan-, küfre uy-, Lokman* kelimelerinin anlamları da düzeltilmelidir. Msl. **Kuşan-** 279/1-2, 304/3, 367/5, 484/2’de “süslen-” anlamında olduğu hâlde Sakaoğlu “*giyinmek*” anlamını vermiş. Aynı kelime yazarın bizi gönderdiği 332/2 ve 461/1’de de “takınmak” anlamında karşımıza çıkmaktadır.

454- 712. sayfadaki *mâh-ı mest, makkap, mâşuk, meclis* kelimeleri de verilen anlamları açısından düzeltilmelidir.

455- 713. sayfada da *mehil gör-, melhem vur-* ve *mest* kelimelerinin anlamı düzeltilmelidir. Ayrıca “*üzerine ayakkabı da giyilebilen bir ayak giyeceği*” anlamı verilen “*mes*” kelimesi için yazarın bizi gönderdiği 288/2’de kelime “**mest**” olup ayak giyeceği anlamı yoktur.

456- 714. sayfadaki *mestâne, meşe, meyil, miktarın bilme-, mil, miras, miski* kelimeleri anlamları bakımından yeniden gözden geçirilmeli ve doğruları yazılmalıdır. “*Meyil*” kelimesi için 162/2, “*meyvasın*” için 75/2, “*misal*” için de 289/4 ve 342/2 gibi gönderilen yerlere bakıldığında sözü edilen kelimelere rastlanamamıştır. Ayrıca “**mis**” kelimesinden itibaren, 715. sayfadaki “**misk**” kelimesine kadar sözlük sırasını göremiyoruz. Bir de “*misk*” (714. sayfa ve 715. sayfa olmak üzere) iki defa alınmış. 715. sayfadaki “*muhtaç II*” anlamı da yanlışdır. Yazarın söylediği gibi “*âşık, sevgili*” değil “*ihtiyacı olan, isteyen*” olmalıdır.

457- 716. sayfadaki “*nâmahrem*” kelimesine Sakaoğlu yanlış anlam vermiştir. Sözlükten düzeltilmelidir. Ayrıca “*namaz böldür-*, *nâr I, II, naz götürmez*” ve “*nazar*” (85/5) kelimelerine verilen anlamlar da yanlıştır.

458- 717. sayfada *nazardan sakla-*, *nazlı*, *n’eler* kelimelerinin anlamları düzeltilmelidir. “N’eler” için gönderilen 161/1 dörtlüğünde kelime bulunamamıştır. “Ne eyler” birleştirilirken “n’eyler” şeklinde olabilir.

459- 718. sayfada *n’eyleyip*, *nimet*, *nisbet et-*, *niyaz*, *oba* madde başlarına verilen anlamlar metne göre yeniden gözden geçirilerek düzeltilmelidir.

460- 719. sayfada da *ödünç* kelimesine verilen anlam yanlıştır, düzeltilmesi gerekir. Bu sayfadaki *on-* fiili metinde “*onma-*” (331/1) olup, manası da “işleri yolunda gitmemek, iyi olmamak” olarak düzeltilmelidir. *Ölende* kelimesi metne yanlış alınmıştır. Anlam ve kafiye gereği “*ölem de*” yapılmalıdır.

461- 720. sayfada *ören* kelimesine II. anlam olarak “harabelik” denilmiş. Burada -lik eki kelimeye ayrı bir anlam katmaktadır. *Harabe* şeklinde bırakılsa daha uygun olurdu. “*Öveyk*” kelimesine “bir at türü” denilmiş, yanlıştır. Bu kelime atın sıfatı olmalıdır. *Pençe vur-* da yanlış manalandırılmış. “*Yaralamak*” anlamı verilen kelimenin geçtiği ve yazarın bizi gönderdiği dizelere bakalım:

Naçar Karac’Oğlan naçar
Pençe vurup göğsün açar

Dizelerde görüldüğü üzere *pençe vur-* “el uzatmak” anlamındadır, “yaralamak” ile hiçbir alâkası bulunmamaktadır. Sakaoğlu’nun bizi, deyimini geçtiği yer olarak gönderdiği 2215/1 şeklinde bir şiir ve dörtlük söz konusu değildir. Kitaba zaten 500 şiir alınmıştır. Yine aynı sayfada *pazar eyleme-* birleşik fiiline de “*görüşmemek, sohbet etmemek*” şeklinde eksik mana verildiği görülmektedir. Yazarın bizi gönderdiği dize

Sen asla kötüylen eyleme pazar

şeklinde olup fiilin “alışveriş yapmamak” anlamında olduğu görülmektedir. Bu sayfada “*pazar*” kelimesini de “sözleşme” manasında madde başı görmek isterdik (292/2). Yine 720. sayfada “*önü öte git-*” şeklinde bir madde başı görüyoruz. Manasız bir birleşik fiil görünümündedir ve Sakaoğlu “*ileriye gitmek, yola devam etmek*” (278/1) şeklinde yakıştırma bir anlam vermeye çalışmıştır. Burada “*önü*” kelimesini “*yönü*” yaparsak, anlam daha uygun bir hâle gelir ve birleşik fiil de “*yönü öte git-*” şeklinde düzeltilmiş olur. Manasını da “*yönü bu tarafa değil başka tarafa olmak*” olarak vermek gerekir.

Perde kelimesi için üç ayrı anlam verilmeye çalışılmış. “*Utanma, çekinme*” anlamı verilen II. sinde yazarın bizi gönderdiği 302/4’te “engel”, 378/4’te de “örtü” anlamına gelmektedir. 304/4’te de kelime yoktur. III. anlam olarak, 411/4 kıtasında da anlam “örtü” olmalıdır. Hâlbuki Sakaoğlu bu III. anlam için “örtten, gizleyen” anlamını vermiştir.

462- 721. sayfada *perîşan, peş III., pîr, post, poşu, poyraz, pus, pus-I, püskürme ben* (püskürme olunca “benler” olmalı) madde başlarına verilen anlamlar ya yanlış ya da eksiktir. *Perişan* kelimesine yazarın verdiği “kederli, üzgün” manası, “dağınık, üzgün vaziyet” şeklinde düzeltilmelidir. “**Peş III**” için verilen 363/3’te kelime “**peç**” olarak karşımıza çıkmaktadır. “**Arka**” anlamı verilen bu maddede (360/3) kelime “ön” şeklinde manalandırılmıyordu. Farsça olan kelimenin gerçek anlamı da budur.

Sakaoğlu “**post**” kelimesine de “*Yabanî hayvan derisinden yapılmış üst giyeceği*” şeklinde yanlış anlam vermiştir. Yazarın kelime için bizi gönderdiği 218/3, 219/3, 454/1, 489/3’te kelime “deri, hayvan derisi” olarak karşımıza çıkmaktadır. Mesela:

Gözüm kaldı şu kaplanın postunda (489/3)

gibi.

“**Poşu**” omuz atkısı değil, hanımların başlarına örttükleri örtüdür. “**Reşme**” için verilen “*Hayvan (özellikle at) başlığının burun üzerine gelen zincir*” anlamı cümle olmaktan uzaktır. “**Poyraz**” da yazarın dediği gibi kuzeyden esmez, kuzeydoğudan eser.

463- 722. sayfada *reyhan, sağmal, sahna, sahra II, saklayu, salâvat, salına salına* kelimelerinin anlamlandırılmasında yanlışlar ya da eksikler vardır. *Salâvat* kelimesinin anlamı “*Bir dua adı olup daha çok bir tehlike anında, bazen de bir ibadet aralığında okunan dua*” şeklinde verilmiştir. Sayın Sakaoğlu aslî üyesi bulunduğu TDK’nın iki ciltlik *Türkçe Sözlük* adlı yayınından bile istifade etmesini bilmemektedir. Buraya kadar olan kelimelerde ve bundan sonraki kelimelerde de görüleceği gibi rast gele anlam vermektedir. *Türkçe Sözlük*’te *salâvat* kelimesine verilen anlamı buraya biz yazalım, kendilerini de sözlüğe bakma zahmetinden kurtaralım:

Salâvat: Hz. Muhammed’e ve onun soyundan gelenlere saygı bildirmek için okunan dua.

464- 724. sayfada *sed çek-* (mana bozukluğu vardır), *sefil* (gönderilen dörtlüklerde kelimenin anlamında karışıklıklar görülmektedir), *sel* (kelimenin gön-

derildiği 252/3'te bulunamamıştır), *ser* kelimesi 431/1'de bulunamamıştır. 434/2'de karşımıza çıkan ve *ser* kelime başının gönderildiği yerde *serden geç-*deyimi de sözlüğe alınmalıdır. Ayrıca *sert* kelimesi de 176/6'da tespit edilememektedir. Bir de *selvi* için gönderilen 399/3 dörtlüğü, 725. sayfadaki *servi* kelimesi için de referans verilmiştir.

465- 725. sayfada *serv-i revan*, *sevap*, *sevdiceğim*, *seyyah ol-*, *seyrân et-*, *seyrân yetiş-* ve *sıfat* madde başlarının anlamları düzeltilmelidir.

466- 726. sayfada yazar Sakaoğlu'nun anlam veremediği kelimelerle karşılaşmaktayız. *Sığın* (daha önce üzerinde durulmuştu), *sıla*, *sır*, *sıraca II*, *sızılaş-*, *sicim gibi* (yağmur akmaz, yağar) *sitemkâr*, *sok-* ve *sokun-* madde başlarının da anlamları hem metinden, hem de sözlüklerden yeniden değerlendirilerek düzeltilmelidir. Meselâ; *sıla* kelimesi için yazar "*insanın bulunduğu yer*" anlamını vermiş. Hâlbuki "*Gurbetteki kimseye göre kendi doğup büyüdüğü yer, asıl vatan*" denmeliydi. Dizelerde

...

Sılaya varmaya dermanım yoktur

Nazlım beklemesin yollarımızı (93/4)

şeklinde görüldüğü gibi.

Sır kelimesine doğru anlam verilmiş ve kelimenin geçtiği yaklaşık yirmi kadar yer de sıralanmış. Bunlardan biri vardır ki Sakaoğlu'nun "*Gizli tutulan bilgi, gizli kalan bilgi*" şeklinde verdiği anlamla hiçbir alâkası bulunmamaktadır. Bizi yazarın gönderdiği dizelerden biri

Arılar da petek verir sırman (103/3)

şeklinde dir. Buradaki *sır* kelimesinin anlamı yazarın verdiği anlama uymamaktadır. Dizedeki *sır*: *Bal peteklerinin üzerindeki mumdan, arı tarafından yapılmış çok ince kaplama, zar* olarak tespit edilmelidir.

Sıraca kelimesine II. anlam olarak "*Çiban türü bir deri hastalığı*" denilmiş. Sakaoğlu'nun verdiği anlam yanlıştır. Doğrusu "*verem, tüberküloz*" olmalıdır. *Sızılaş-* kelimesinde işteşlik eki vardır, anlam bu eke göre verilmelidir. *Sok-* ve *sokun-* kelimelerine aynı anlam verilmiştir. *Sokun-*'taki -n- fiilden fiil yapma ekinin fonksiyonunu yazar düşünmemiştir.

467- 727. sayfada da anlamları açısından düzeltilmesi gereken bir hayli kelime görülmektedir. *Somak*, *sonunu say-*, *sorucak*, *sökün gel-*, *sözülen*, *sual* kelimeleri gibi.

Somak için gönderilen 218/9'da anlam doğrudur; kelime için gönderilen 262/3'te "*somak*" şeklinde bir kelime yoktur, *somata* gibi mana da verilmeyen bir sözcük vardır. Yazar bu iki kelimeyi karıştırmış olmalı. *Solgan* için gönderilen 327/5 dörtlüğünde kelimeye rastlanmamıştır. "*Sök-I*" için de aynı durum söz konusudur.

"*Topluca bir yere gelerek bir arada bulunmak*" anlamı verilen "*sökün gel-*" yanlış anlamlandırılmış. "*Ard arda, peş peşe gelmek*" denilse daha uygun olurdu. *Sual ver-* yazarın 72/2 şeklinde gönderdiği yerde bulunamamıştır. Bir de bu sayfada

...
Şeftalilerin ballanmış
Sorulmayı sorulmayı (89/2)

dizelerinde iki defa karşılaşılan "*sorul-*" fiilinin de (herhâlde anlamı bulunamadığından olmalı) manasının muhakkak verilmesi gerekirdi, *sorul-*: "Emilmek" gibi.

468- 728. sayfada *sulak*, *sular*, *sultan I*, *sunu*, *sunu boylu*, *sultânî*, *süreyim kalan* ve *şah* kelimelerinin manaları yeniden kontrol edilerek verilmelidir. *Sultan* kelimesi için verilen I. manada yapılan yanlışlıklar şöyledir: Yazarın gönderdiği 322/1'de anlam doğru verilmiştir. 399/2 ve 402/2 dörtlüklerinde kelimenin anlamı "önder, baş çeken" olarak düzeltilmelidir. *Sultânî* kelimesine "Bir kiraz türü" denmiş; yazar madde başını "*sultânî kiraz*" yaparsa dediği doğru olur.

"*Süreyim kalan*"a "süremem artık" anlamı verilmiş. Hâlbuki madde başında bir olumsuzluk görülmemektedir. "Süreyim artık" denirse doğru olur.

Şah kelimesine "Devlet adamı, devlet başkanı" anlamı verildiği görülmektedir. Bu anlamda yazarın okuyucuyu gönderdiği 6 yerden 2'sinde doğruluk vardır (93/2, 218/2). Kelimenin diğer geçtiği yerlerde (41/1, 55/4, 91/2 ve 268/1) ise meselâ

Şâhı sensin dilberlerin eyisi (55/4)

ve

Sensin yıldızların şâhı (91/2)

dizelerinde görüldüğü gibi anlam “en güzel, baş çeken” olarak düzeltilmelidir. Yine bu sayfada, yazarın bizi gönderdiği 402/4’te *süresi* kelimesine rastlanmaktadır.

469- 729. sayfada “*Şam*” kelimesi yazarın bizi gönderdiği 274/2, 402/1 ve 479/4’te bulunamamıştır. “*Şalvar*” kelimesi için “*Kadınların ... üst giyeceği*” anlamı verilmiş. 182/3’te şair kendi gönlünün bir şalvar istediğinden bahs etmektedir. Bugün Karaca Oğlan coğrafyasında erkekler de şalvar giyer. Hatta yine bu coğrafyada erkek pantolonuna “şalvar” da denir. Sayın yazarın bunlardan bihaber olduğu anlaşılıyor. Bu sayfada ayrıca *şavkı vur-*, *şerbet*, *şevketli* kelimelerinin de anlamlarının metne göre sözlükten düzeltilmeye ihtiyacı vardır.

470- 730. sayfada “*şive*” kelimesine verilen “Söyleyiş özelliği” anlamı yanlıştır. Kelimenin yer aldığı dizeler

...

Güzellere dört şey âdet olunmuş
Biri şive biri cilve biri eda biri naz

şeklinde. Sözlüğe de bakarak kelimenin anlamını “işve, eda, naz” olarak biz yazalım. “*Şirin*” kelimesinin yazarın verdiği “tatlı” anlamından başka “güzel” anlamının da olduğu ve manaya eklenmesi gerektiğini de ifâde edelim. Burada dizelerin hece sayılarında problem de görülmektedir. 2. dize “Biri şive biri cilve biri naz” olarak düzeltilmelidir. *Şimden* kelimesi için yazarın gönderdiği 141/1 dörtlüğünde sözcüğe tesadüf edilememektedir.

471- 731. sayfada “*tel*” kelimesine verilen anlam doğrudur. Yazar, kelimenin geçtiği yer için 378/2, 3’ü vermiştir. Bundan başka da kelimenin şiirlerde anlamları vardır. Bazı kelimelerde gördüğümüz I, II ve III gibi manalar vermeyi bu kelimedede de görmek isterdik. Kelime

...

Ben gök ördek olam sen bir alıcı
Dokunsam alaman tellerimizi (92/4)

dizelerinde “tüy, telek”,

...

Dünyada sevmeli esmer güzeli
Kâkülleri yüzde tel incinir mi (128/4)

dizelerinde de “saç teli” anlamlarıyla karşımıza çıkmaktadır.

“*Teğın*” kelimesine “*tekesin, teksin, benzerin yok*” anlamları verilmiştir. Yazarın verdiği bu anlam da yanlış olup “gibi” olarak düzeltilmelidir.

Terk et- I, II, III için verilen anlamlar yersizdir. “Bırakmak, bırakıp gitmek” anlamları yeterlidir.

Yazarın “*tığlaş-*” olarak verdiği kelime metinde (145/3) “*tığlan-*” şeklindedir.

Tığlanmış gamzesi kâr eder cana (145/3)

olarak görülen dizedeki söz konusu kelimeye Sakaoğlu, “*Yanak veya çenede küçük çukurun (gamzenin) oluşması*” anlamını vermiştir. Buradaki “gamzenin tığlanması” kirpiklerin bir ok gibi olduğuna, âşık ok atacak duruma geldiğine, yani büyüdüğüne işarettir. Yanaktaki çukurlukla bir alâkası bulunmamaktadır. Bu gibi bir durumla daha önce “gamze” kelimesinde karşılaşmıştık.

472- 32. sayfada üzerinde durulması gereken pek çok kelime vardır. *Tırabulus, tilek, toka, top top ol-, top zülüf, topak, toy, toylat-, toz-, tutu, tutul-, tutup turuz* başta olmak üzere yanlış mana, yerinde bulunmama, eksik anlama bakımlarından birçok husus ile karşı karşıya bulunuyoruz.

“*Tırabulus*” kelimesine doğru anlam verilmiş, fakat kelime **Tırablus** şehri ile karıştırılarak özel isim gibi algılanmış ve baş harfi büyük yazılmıştır. Toroslarda kelime aynı anlamda “*darabulus*” olarak da telaffuz edilmektedir (“*Tırabulus*” denen söz konusu kuşak Tırablus şehrinde dokunduğu için bu adı almıştır).

“*Tilek*” kelimesi yazarın dediği gibi “*Telek, kuşların kanat, kuyruk*”larındaki uzun, uçmayı sağlayan tüylerdir, fakat vücudu kaplayanlara *telek* denmez.

Sakaoğlu “*toka*” kelimesine “*kemerin iki ucunu birleştiren madenî parça*” anlamını vermiş. Sakaoğlu ne bilsin! Onun tanıdığı *toka* tarif ettiği kemer toka-sıdır. Burada kelimeyi dizelerden tespit ederek anlamlandırmaya çalışalım.

Salına salına gelir nazınan
Seni avladayım şahbaz bazınan
Al tokaylan kırmızı pervazınan
Silkinir vadiye çıkar sabahtan (264/3)

Dörtlükte görüleceği üzere *toka* sevgililerin, Karaca Oğlan’ın sevdiği kızın bir aksesuarı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ama bu aksesuar Sakaoğlu’nun

söylediği gibi “kemer tokası” değildir. Karaca Oğlan diyarında, bugün bile karşılaştığımız, bele bağlanan, yörede golan/kolan tabir edilen, iki parmak eninde örme bir bağın uçlarında sallanan püsküllü ponpon olup, hanımların diz arklarına kadar sarkan, onların yürüyüşleri esnasında sağa sola ahenkle gidip gelen bir süs takısıdır. Kısacası kemer tokası ile hiçbir alâkası bulunmamaktadır. Burada bir daha belirtelim ki Sakaoğlu 12 değil, belki 1012 kelime üzerinde düşünmeliydi. “Ben bilirim, falandan sordum.” demekle ilim olmayacağını anlaması gerekirdi. Bu da olmazsa *bir bilenden* sorması gerekirdi.

“*Top top ol-*” fiilini Sakaoğlu “bölük bölük” diyerek isim yapmıştır. Bu fiilin anlamı “birleşmek” olmalıdır. “*Top zülüf*” için yazar, “*Toplanmış, bir araya getirilip bağlanmış saç*” anlamını vermiştir. Bunun da anlamı “kısaltılmış, bir araya getirilip alına, yanaklara dökülmüş saç” olarak düzeltilmesi gerekir. Sakaoğlu “*topak*” kelimesini de yanlış manalandırmıştır. Kelime yazarın bizi gönderdiği

...
Kırmızı kolçaklı altun burmalı
Ak elleri topak olur güzelin (318/2)

dizelerinde “küçük”;

...
bir topak perçemli bir hilâl kaşlı (438/3)

dizesinde de “kısa” anlamında karşımıza çıkmaktadır.

Bu sayfada yazar “*toy*” kelimesini de “*irice ve ördek türü bir av kuşu*” şeklinde anlamlandırmıştır. Okuyucunun gönderildiği

Keklik gibi taştan taşa sekersin
Toy kuş gibi geri dönmüş bakarsın (201/3)

dizelerinde bu kelime “acemi, yavru” anlamıyla karşımıza çıkmaktadır.

“*Toz-*” kelimesi metinde de sözlükte alındığı gibi yanlış tespit edilmiştir. Kelime “*tez*” olarak düzeltilmelidir. Ayrıca sözcük bu haliyle isimdir. Şiirdeki anlam da bunu gerektirmektedir. 72/3’te kelime yoktur. “*Tutul-*” fiili 456/9 olarak gönderilen dörtlükte bulunamamıştır. Acaba 546/5 mi demek istenmiştir?

473- 33. sayfada müdahale edilmesi gereken kelimeler, yanlış anlamalar, yerinde bulamamalar gibi pek çok hususla karşı karşıya bulunuyoruz. Burada birçok kelimeye anlam verilirken adeta bir sözlük cinayeti işlenmiştir.

“*Tüne-*” fiiliyle başlarsak, kelimenin geçtiği dörtlük

Yiğit olan yiğit atına biner
Yiğidin başına kartal mı tüner
Garip bülbül gelmiş derdine yanar
Seherde bülbülü gülden tanıdım (190/2)

şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Yazar fiile “*Yuva yapmak, yerleşmek*” anlamlarını vermiştir. Bu bir parça uygun bir mana gibi görünüyorsa da “konmak” anlamı daha yakışık almaktadır. Karaca Oğlan diyarında fiilin “kuşlar ve kümes hayvanları için gecelemek” anlamı da vardır.

“*Uçmak*” kelimesinde çok büyük bir bilgisizlikle karşı karşıya bulunuyoruz. Sakaoğlu kelimeyi “*uç-*” şeklinde fiil almıştır. “*Uç-*”ın anlamı “kuşların, kanatlarıyla gök yüzündeki hareketleri” olarak verilebilir. “Cennet” anlamındaki “*uçmak*” sözlüğe “*uç-*” olarak değil “*uçmak*” şeklinde alınır. Fiilin isim kabul edildiğinin başka örneklerini daha önce de görmüştük. Bundan da bir defa daha anlıyoruz ki Sakaoğlu’nun Türkçeden, isimden, fiilden, daha doğrusu bir örneğini elimizdeki kitaptan gördüğümüz gibi sözlükten anlamadığını görüyoruz.

“*Ucundan*” kelimesi “için, sebebiyle” şeklinde karşılık bulmuştur. “Sebebinden, yüzünden” olarak düzeltilmelidir.

Uçkur kelimesine gelirsek: **Karaca Oğlan** yazarı kelimeye, “*iç kuşak, bazı giyeceklerin bel kısmına bağlanan kuşak*” anlamını vermektedir. Bilindiği gibi kuşak ayrı şeydir; uçkurun anlamı ise kuşaktan farklıdır. Şimdi sözlükten bakarak her iki kelimenin de anlamlarını tespit edelim; *kuşak*: “Bele sarılan uzun ve enli kumaş”, *uçkur*: “Eski biçim şalvar ve iç donunu bele bağlamak ya da torba, kese ağzını büzmek için bunlara geçirilen bağ.” Eskiden *ilersük* kelimesiyle de karşılanan uçkurla, Karaca Oğlan diyarında hem erkeklerin hem de kadınların şalvarlarını bağladıklarına bugün bile şahit olmaktayız. Sakaoğlu, buradan da anlaşılıyor ki kuşak ve uçkur farkını bilmemektedir.

Yazar “*uğra-*” fiiline “*Rast gelmek*” anlamını vermiştir. Dizlerde kelime

Gezer iken sürüsüne uğradım
Durmuş sohbet eder beşi güzelin (317/1)

şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Burada “*uğra-*” kelimesinin “ziyaret etmek” anlamında olduğu görülmektedir. Yazarın verdiği anlam biraz yakıştırma gibi duruyor. **Türkçe Sözlük**’te de “*Geçerken, yeniden yola çıkmak üzere bir yerde kısa süre kalmak*” şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

“*Uğrat-*” fiili de yanlış anlamlandırılmıştır. Metinde fiil

Uğradalım usul boyu nazara

şeklinde tespit edilmekte olup görüldüğü gibi “*nazara uğrat-*” olarak kullanılmıştır. Sözlüğe de *nazara uğrat-* alınması gerekirdi.

Bu sayfada “*uğur*” kelimesinin de yazar tarafından, anlamı yanlış tespit edilmiştir. **Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü**’nde “ön, yön, yol” anlamlarıyla karşımıza çıkan kelimeye Sakaoğlu “*Elbisenin önü, özellikle üst tarafı*” anlamını vermiştir. 150/2 dördlüğünde

Elifin uğru nakışlı

dizesinde anlam, yazarın söylediğiyle uyum içinde görülüyor. Bir de yine Sakaoğlu’nun bizi gönderdiği şu dizelere bakalım:

Yanıma serdiler bir ipek halı
Uğruma koydular kaymağı balı (239/3)

...

ve

Giderken yolum uğradı
Uğruma şeker doğradı
Ben söyledim o ağladı
Gözleri ceren o kızın (294/1)

Yukarıdaki dizelerden anlaşılacağı üzere bu iki örnekte kelimenin anlamının, yazarın verdiği anlamla hiç alakasının olmadığı, **Tarama Sözlüğü**’ndeki “ön” manasıyla uyduğu görülmektedir. Sayın yazar bu kelimedede de anlamı yakıştırmaya çalışmış, diğer onlarca kelimeye verdiği anlamlarda olduğu gibi tutturamamıştır.

“*Ur-*” fiilinde de durum farklı değildir. Yazarın bizi gönderdiği şiirlerde (14/5 ve 202/2) söz konusu fiile rastlanamamıştır. 109/3’te kelime “saplamak”,

329/3'te "öldürmek" anlamlarında karşımıza çıkmaktadır. Kelime 2 yerde de Sakaoğlu'nun verdiği anlamıyla kullanılmıştır (303/2 ve 337/4). Fiilin bir kullanılışı daha vardır ki onu da dizelerden tespit edelim:

...
Yel vurdukça derdli dolap iniler
Burcu burcu kokar gülü Hama'nın (286/1)

Burada *vur-* fiili "esmek (yel için)" anlamındadır. Ayrıca yazarın kelimeyi *ur-* şeklinde almış olması da bir problem ile bizleri karşı karşıya bırakmıştır. Sakaoğlu'nun okuyucuyu gönderdiği bütün şiirlerde kelime *ur-* değil, *vur-* şeklinde görülmektedir. Acaba sayın Sakaoğlu'nun gördüğünü aynen yazamama gibi bir sorunu mu vardır?

"*Urum*" kelimesi de yanlış manalandırılmıştır. Sakaoğlu, Karaca Oğlan'ın doğumunu 17. yüzyıl olarak tespit etmişti. 17. yüzyıldan çok önceki asırlarda Anadolu "*Urum*" değildir, has Türk toprağıdır. Yoksa yazar 13. asırla 17. asrı mı karıştırdı? Dizelerin tamamında *Urum*, *Balkanlar* ve *ötesi* olarak karşımıza çıkmaktadır, yazarın dediği "*Anadolu*" olmamalıdır. Amerika, Avrupa ve Asya topraklarında gezen ve bu kıtaları bilen Sakaoğlu'nun coğrafya bilgisinde tereddütler hasıl olmaktadır. Çünkü Karaca Oğlan da Anadolu'ludur.

474- 34. sayfada "*ülker*" için "*bir burç adı*" denmiş. Hâlbuki kelime "En parlağının çevresinde toplanmış yedi yıldızdan oluşan bir yıldız kümesi, Süreyya" anlamındadır. "*Ün*" kelimesine verilen anlamlardan biri "*name*"dir. Sözlüklerde "*name*" kelimesinin anlamı "*mektup*" olarak verilmiştir. İhtimaldir ki burada da yazar "*nağme*" ile "*name*"yi karıştırmıştır. Bu sayfada ayrıca *üzül-*, *vakt u zaman*, *vaktli vaktsız* kelimelerinin anlamları, metin üzerinde düşünüldükten sonra yeniden tespit edilmelidir.

"*Var*" kelimesi, 3 ayrı anlamda kullanılmış olarak karşımıza çıkmaktadır. "*Var I*" için "*mal, mülk, para*" denilmiş. Yazar, bizi gönderdiği

Başı pâre pâre dumanlı dağlar
Hastanın halından ne bilir sağlar
Bozulmuş siyeci verana bağlar
Bülbülün konduğu güller perişan (262/2)

dörtlüğünde "*var*" kelimesiyle "*verana*" kelimesini karıştırmıştır, *verana* kelimesinin "*mal, mülk, para*" ile hiçbir alâkası bulunmamaktadır; "*yıkık, yıkılmış, harap yer*" anlamındadır. Zaten 262/2'de geçen "*verana*" şekli "*veran/verana*"

madde başına da alınmamıştır. “*Var II*”ye “zenginlik” şeklinde karşılık bulunmuştur. Yine gönderilen dizelere bakalım:

Sağlıktır cihanın varı (45/1)

...

ve

İşitin benim zarımı
Kaçırdım elden yârımı
Cihan içinde varımı
Dün de görmedim bugün de (45/4)

İlk verilen dizede yazarın verdiği anlam yerindedir. İkinci olarak, anlamın daha iyi fark edilebilmesi için aldığımız dörtlükte “*var*” kelimesi “sahip olunan şey, sevgili” anlamıyla karşımıza çıkıyor.

475- 35. sayfa karşımıza, tam bir bilgisizlik örneği olarak çıkmaktadır. Bu sayfada ilk olarak “*vaz gele*” ile “*vaz gel-*” aynı madde olmalıdır. “*Vefa*” kelimesinde bir hayli karışıklık vardır. Yazarın okuyucuyu gönderdiği 104/4’te kelime “*vefasız*” olarak kullanılmıştır. Bu kelime iki madde başı sonra karşımıza çıkan “*vefasız*” maddesiyle birleştirilmelidir. Anlamı da yanlış verilen kelime “değer, kıymet bilmeyen” şeklinde karşılık bulmalıdır. 117/4’te “*vefa kılma-*” olarak tespit edilmektedir ve manası da “sözünde durmamak” olmalıdır. Yine Sakaoğlu’nun bizi gönderdiği 138/4 ve 210/2’de kelimenin kullanılmadığı görülmektedir.

“*Veran ol-*” madde başı 274/2’de bulunamamıştır. Sakaoğlu bu birleşik fiile “*Teslim olmak, kaybetmeyi kabul etmek*” gibi hiç alâkası olmayan bir karşılık bulmuştur. Yine dizelerde görelim:

Evleriniz veran olsun
Veranına baykuş dolsun (331/3)

(Yazar ikinci dizeyi “*Veranında baykuş ötsün*” şeklinde almıştır.)

Bahça veran olmuş bağı n’idelim

Dizelerde söz konusu kelime “yıkık, harabe, perişan” anlamlarında kullanılmış. Yazar verdiği anlamı nasıl bulmuş, hayret!

Aynı kelime için Sakaoğlu'nun bizi gönderdiği bir referans vardır ki, oldukça düşündürücüdür. 67/4 olarak verilen dörtlük,

Sâfi güzel olan şol bazı kötü
Yiğidin densizi ey'olmaz zâti
Gayet durgun ister silahı atı
Yiğit el çekmeyip *veran* olmalı

şeklinde. Dörtlükteki anlama bakarsak, hatta kelimenin geçtiği son dize üzerinde düşünersek “*veran*”ın burada kullanılmasının anlamsız ve lüzumsuz olduğu anlaşılacaktır. Metnin mana açısından tamire ihtiyacı vardır. Sakaoğlu manaya bakmadığı, böyle bir kaygısı olmadığı ve şiiri aynen aktardığı için tamir gereği duymamıştır. Anlamı da dikkate alarak dizedeki saçmalığı yeniden düzeltelim:

Yiğit el çekmeyip VARAN olmalı

(Söz konusu kelime iki madde başı sonra yeniden alınmış.)

“*Veresi*” şeklinde madde başı alınmaması gereken bir sözcük var, gönderilen 361/1 dörtlüğünde kelime bulunamamıştır. “*Vezir*” kelimesine verilen anlam doğrudur. Yalnız 203/3 olarak gönderilen yerde anlam uymamaktadır.

“*Vird*” sözcüğüne de yanlış anlam verilmiş. Kelimenin, yazarın verdiği gibi bir anlamı bulunsa da alınan dizede anlamı “çok yineleme, diline dolama” olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sakaoğlu'nun “*bakmak*” anlamı verdiği “*vur- I*” fiili, gönderilen yerlerde “yaralamak, isabet ettirmek” anlamlarında kullanılmıştır.

Yine 735. sayfada “*yad el*” madde başında bir hezeyanla karşı karşıya bulunuyoruz. Sakaoğlu'nun okuyucuyu gönderdiği ve “*Yabancı ülkeler, başka yerler*” anlamını verdiği bu madde başı 275/2, 3'te bulunamamıştır. Gönderilen 13/1, 149/1, 196/2, 203/3, 226/1, 231/1, 245/4, 252/3, 258/5, 261/5, 273/2, 3, 283/4, 333/2, 367/2, 483/1 gibi yerlerde başlığın anlamı “başkası, yabancı, el”dir ve Sakaoğlu'nun verdiği mana ile alâkası bulunmamaktadır. Sadece 257/4, 366/3, 408/4, 475/4 gibi yerlerde bu madde başı yazarın verdiği anlamda kullanılmıştır. 485/1'deki kullanılış yanlıştır. Kelime metinde “*yadlara*” ola-

rak düzeltilmelidir. “**Yad el**” madde başı, “**el**” madde başı ile karşılaştırılırsa tam bir kargaşa ortaya çıkmaktadır.

476- 36. sayfada “**yalımız I**”deki 189/3, aynı kelimenin II. anlamına alınmalıdır.

“**Yaman I**” maddesindeki 108/1’de kelime “zor, güç” anlamındadır. I. anlamdaki “kötü”, II. anlama alınmalı. II. anlam için gönderilen 341/2’de kelime bulunamamıştır.

“**Yan git- I**” madde başı için “*yan yola sapmak*” anlamı verilmiş, yanlış olan bu manalandırma “yoldan dışarıda gitmek” olarak düzeltilmelidir. Aynı fiil için III. anlam, gönderilen dörtlükte “yan yana, birlikte gitmek”tir. Yazarın “*kolayca, zahmetsizce kabul etmek*” şeklinde verdiği anlam uydurmaktır.

“**Yan ol-**”a verilen anlam “yangın olmak” olarak düzeltilmelidir. “**Yaradan**” madde başı 300/1 ve 308/3 şeklinde gönderilen dörtlüklerde bulunamamıştır.

477- 37. sayfadaki “**yavru**” **I, II** anlamlarında karışıklık vardır. Bazen I. anlam için gönderilen yerlerde II. anlam, II. anlam için gönderilen yerlerde de I. anlamla karşılaşılmaktadır. Verilen yerler teker teker kontrol edilerek yeniden manalandırma yapılması gerekir. Bazı göndermelerde de kelimeye rastlanmaktadır.

“**Yavuz**” kelimesi için yazar iki ayrı anlam vermiştir. Her iki anlam için de gönderilen dizelerde –her ne kadar kelimenin “kötü” anlamı varsa da- kelime “iyi” anlamıyla karşımıza çıkmaktadır. Sözcüğün geçtiği dizeler aşağıda görüldüğü gibidir.

Karac’Oğlan yavuz ata binerdi (129/5)

...

ve

...

Nice yavuz olsa yiğidin adı

Onu gurbet ele mihman ederler (388/2)

478- 738. sayfada “**yenem**” kelimesi, gönderilen 25/2’de “**yatam**” olarak düzeltilmelidir. “**Yeneyim**” kelimesi 25/2’de bulunamamıştır. “**Yenile**” kelimesi 39/1’de bulunamamıştır. Yazarın “*yenice, son zamanlarda*” olarak manalandırdığı 487/2’de kelime “**yenile-**”tir, anlamı da “tekrarlamak” olmalıdır.

“**Yeniler**” madde başı için verilen “*yeniden, son zamanlarda*” anlamında da gariplik vardır. Bu kelime de yukarıda sözünü ettiğimiz “*yenile-*” fiili olmalıdır. Yine anlamı da “tekrar çıkmak, tekrarlamak”tır.

“**Yet- I**” için verilen anlam da yanlıştır. “İnanmak, kani olmak, akli yatmak” olarak düzeltilmelidir.

“**Yetüptürüz**” kelimesi 479/2 olarak gönderilen metinde yanlış alınmıştır. Sözcük önce “*bütüptürüz*” şeklinde düzeltilmeli sonra da “inanıp dururuz, inanmaktayız” olarak anlamı verilmelidir. Ayrıca “*yetkin* (gönderilen referans açısından), *yıkık, yıkış-, yıldır ve yit-*” kelimeleri anlamları açısından yeniden gözden geçirilmelidir.

479- 739. sayfada “*yol bağla-* (anlam), *yörü, yörü-* (madde başı alınması), *Yörüük* (199/1 geçtiği yer), *yuka I*, (294/4 geçtiği yer), *yuka I* (294/4 geçtiği yer), *yurd* (anlam), *Yusuf alması* (163/3 geçtiği yer)” açlarından düzeltilmeye muhtaçtır.

480- 740. sayfada “*zahir, zalım, zar* (ile başlayan bütün kelimeler), *zerbab, zeval gel-, zıbm*” kelimeleri anlamları açısından yeniden değerlendirilmelidir. Meselâ: “**Zar**” sözcüğü için “acı, dert” şeklinde hiçbir sözlükte bulunmayan bir anlam verilmiş. Kelimenin gönderilen dizelerde “ağlayan, ağlayış, inleme” anlamlarında olduğu görülmektedir.

“**Zay et-**”e yazar “*Boşa harcamak*” anlamını vermiştir. Kelime 16/5’te “kaybetmek” manasıyla karşımıza çıkmaktadır. 128/3 olarak gönderilen yerde dize:

Zay edip de akılcığım alınca (128/3)

şeklinde olup burada da “yitirmek, kaybetmek” anlamında tespit edilmektedir.

“**Zekât**” kelimesi için de yazarın verdiği anlam bilinen, İslâmın şartlarından olan farz ibadetidir. Dizeleri alalım;

...
Hüsnünün zekâtı borcunu öder (54/4)

...

ve

Gözlerin şemistir gün yüzün kamer
Seni seven yiğit zekâtın umar (326/2).

Bu dizelerden âşğın, sevgiliden güzellik zekâtı beklediği anlaşılmaktadır. Buradaki zekât bir öpücük, belki bir iki kelime, birkaç dakika birlikte olma gibi sevgilinin verebileceği bir bağış şeklinde algılanmalıdır.

“Zevâl gel-”e “sorumlu olmak” anlamı verilmiş, “zarar gelmek” olarak düzeltilmelidir.

“Zıbn” kelimesi “Bir çeşit yelek” olarak anlamlandırılmış. Kelimenin doğru anlamı, bir sonraki sayfada “zubun”a verilen karşılıkta görülmektedir. Bu sayfada “zemzem, zemzem pınarı” madde başlarında da mana mecazen algılanmalıdır. Yazarın söylediği Kâbe’deki kutsal kuyu ve suyu ile alâkası bulunmamaktadır.

481- 741. sayfada da “zından ve ziyâret et-”te anlam problemi ile karşılaşırız. “Sıkıntılı yer” anlamı verilen ilk kelime “hapishane” olarak da tespit edilmektedir (174/1, 385/2).

“Kutsal bir yere gitmek” anlamı verilen “ziyaret et-”teki anlamsızlık da “saygı göstermiş olmak için birini veya bir yeri görmeye gitmek” şeklinde düzeltilmelidir.

SONUÇ

Biz buraya kadar 1030 sayfalık Karaca Oğlan adlı Saim Sakaoğlu’na ait kitabın 741 sayfası üzerinde durduk. Geriye kalan 289 sayfayı buraya kadarki incelememizi göz önünde bulundurarak artık incelemeye değer görmedik. Yani incelediğimiz ilk 741 sayfa ile bir farkının olmayacağı düşüncesiyle tetkikimizi burada sonlandırdık. Değerlendirdiğimiz kısımlarda da karşılaştığımız bütün yanlışlıkları ve hataları göstermedik. Buraya kadar olan çalışmamızdan elde ettiğimiz sonuçları şöyle sıralamak mümkündür:

1. Yazar, bu çalışmaya başlarken eldeki malzemeden çıkacaklar bilinmeden kitabı 1000 sayfa olarak tasarlamıştır. (bk. 05. 07. 2004 tarihli *Zaman* gazetesinde Gürkan Tuzlu ile yapılmış olan söyleşi). Kitap bu düşünceyle hazırlandığı için lüzumsuz ve doldurma olan birçok bilgi ile karşılaşmaktadır. Bu açıdan çalışma işlenememiş, tam değerlendirme yapılamamış, karmaşık, tekrarlara düşülmüş bir ham bilgi yığından ibarettir.

2. Kitabın hazırlanmasında istifade edilmek için Amerika’dan getirilen 17 çuval kitaptan hiç bahis yoktur. Bu kitaplar çalışmanın hangi bölümleri için kaynaklık etmiştir? (*Zaman*, 05. 07. 2004; Gürkan Tuzlu ile yapılan söyleşiye dayanılarak bu bilgiye yer verilmiştir.)

3. Sakaoğlu’nun bu çalışmasında kompozisyon derslerine kaynaklık edecek bozuk cümlelere ve anlatım bozukluklarına çok miktarda rastlanmaktadır.

4. Bu kitapta bilgi yanlışları da oldukça fazla karşılaştığımız bir husustur.

5. Saim Sakaoğlu Türk Edebiyatının, dolayısıyla Türk şiirinin iki ana unsuru dördlük ve beyit kavramlarını bilmemektedir.

6. Prof. Dr. Saim Sakaoğlu'nun, redif ve kafiye gibi şiirin iki vazgeçilmez unsurundan da haberi yoktur. Verdiği bilgilerde bu habersizliğin bol bol örneklerini görmek mümkündür.

7. Yazar çalışmasının "Şiirler" bölümünü başkalarının (Köprülü, Ergun, Öztelli, Cunbur, Atlay) eserlerinden seçip aktarmıştır. Kendisinin, cönklerden, yazma şiir mecmualarından tespit ettiği tek bir şiir yoktur. Her ne kadar ilgili bölümde bu zatlara temas etmişse de hangi şiirleri, hangi yazardan ne oranda aldığını belirtmemiştir (Sadece Atlay'dan alınan 8 şiir hakkında bilgi vermiştir). Bu da esere şiirleri sanki kendisi tespit etmiş gibi bir hava verir görünümünü yüklemiştir. Bu durum bir *intihal* kokusu yayar gibidir.

Bu kitapta görüldüğü gibi daha önce yayınlanan şiirlerin değil, başta yazarın bahsettiği (s. 919) Halk Kültürlerini (Sakaoğlu son kelimeyi kütlülerini şeklinde almıştır.) Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Arşivi ile Millî Kütüphanedeki cönkler ve yazma mecmualardaki Karaca Oğlan'a ait şiirlerin gün yüzüne çıkarılması ve onların üzerinde çalışılmasının ilmî olacağı bir gerçektir. Bu açıdan bakıldığında sayın Sakaoğlu'nun kitabındaki "Şiirler" bölümü ilmî olmaktan uzaktır.

8. Şiirlerin hemen hemen tamamına yakınında anlam, kafiye, ölçü ve durak gibi halk şiirinin vazgeçilmez unsurları açısından çok büyük yanlışlıklar gözlenmektedir. Daha önce de defalarca konu gündeme geldiğinde söylediğimiz gibi söz konusu manzumeleri kitabına alan yazarın, bu hususları yani yanlışlıkları düzeltmesi ve gerektiğinde tamir yoluna gitmesi gerekirdi.

9. Yazar Sakaoğlu'nun, "bazı kelimelerin sözlüğe alınmamış olabileceği" gibi bir ifadesi ile karşılaşmıştık. Bu ifadesini kurtuluş olarak, çıkış yolu olarak anladığımız yazarın "Sözlük" bölümüne Karaca Oğlan'ın ve yaşadığı yörenin, alınması gereken daha onlarca kelimesini, anlam veremediğinden olsa gerek almadığı (daha önce yeri geldikçe bunlara temas etmiştik) gözlenmektedir.

10. Karaca Oğlan adlı kitabın "Sözlük" bölümü çok büyük hatalarla doludur. Meselâ yazar, hangi kelimeyi, nasıl madde başı alacağını bilmemektedir. Kelimelerin büyük bir oranda yanlış alındığı gözlenmektedir.

11. Kelimelere anlam verilirken de bağışlanamaz hatalar işlenmiştir. Bilhassa yanlış ve yakıştırma anlamlar hususunda kitap dikkat çekici örneklerle doludur.

Bir daha belirtirsek, bizim buraya aldığımız 481 yanlışlık ilk bakışta göze çarpan hatalardan seçilmiştir. Bütün söz konusu hususlar maddelenmiş olsaydı bu rakam binleri bulurdu.

Karaca Oğlan sevgisiyle ve yapıcı bir üslûpla ele aldığımız, ayrıca burada gösteremediğimiz daha birçok düzeltilmesi gereken yanlışlık vardır. Kitaptaki anlatım bozuklukları, cümle yanlışları zamanla unutulabilir. Ancak tespit edilen şiirler ve sözlük bölümündeki yanlışlıklar sonraki nesillerce Karaca Oğlan'ın anlaşılmasına sebep olacaktır. Şimdi yazar Prof. Dr. Saim Sakaoğlu'na, yetiştirdiği onlarca öğrencisine, ekmeğini bu meslekten kazanan diğer halk edebiyatçılarına büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir.

Gelin bu enkazı hep birlikte yerden kaldıralım, çünkü Karaca Oğlan'a bu şekilde bir haksızlık yapılmamalıydı. ©